



GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.



GÖTEBORGS
UNIVERSITET



LUNDS
UNIVERSITET



UPPSALA
UNIVERSITET

*Prof Östergren
Sibstus.*

JOCHUM NÜSSLER:

TECKNINGAR

OCH

NÄR VERLDEN HAR SIN GÅNG.

FUNDERINGAR

I

KÄKELUGNSVRÅN

"Mor, det är de här gässen!"

FRTZ REUTER.

— SVENSKT ORIGINAL, FÖRUT OTRYCKT. —



STOCKHOLM
LARS HÖKERBERGS FÖRLAG.



UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEA

Östergren

12218

NÄR VERLDEN HAR SIN GÅNG.

TECKNINGAR

OCH

FUNDERINGAR I KAKELUGNSVRÅN

AF

JOCHUM NÜSSLER.

»Mor, det är de här gässen!»
Fritz Reuter.

SVENSKT ORIGINAL, FÖRUT OTRYCKT.



STOCKHOLM
LARS HÖKERBERGS FÖRLAG.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET, 1884.

FÖRORD.

För din egen skull, käre läsare, hoppas jag, att du genom Fritz Reuter lärt känna "ung-Jochum", filosofen med den snedvridna mungipan och de djupsinniga iakttagelserna öfver lifvet, dem han lyckats sammanfatta i två kärnfulla strofer. Dessa tvenne satser: **Man måste låta världen ha sin gång!** och **Hvad kan jag göra åt den saken?** representera så att säga hans så väl teoretiska som praktiska filosofi. En gång var han dock nära att förlora den trygga inre jembigt, för hvilken de utgöra ett talande uttryck. Det störande inflytandet kom från några — gäss, dem han plägar bestå sitt arbetsfolk, men en gång utbytt mot en penningåfta. Härvid kände han sig (såsom stundom är fallet med filosofer) ansatt af en uppgift, för svår att lösa, och utbrast i dessa mystiska ord: "Mor, det är de här gässen", ett uttryck som ådrog honom förakt från hans praktiska hustrus sida och en straffpredikan från inspektor Braesigs.

Det är ej af en slump författaren till dessa teckningar lånat ung-Jochums namn. Oförargliga, opåkalade, såsom de synas, hafta de dock i likhet med "de der gässen" vållat en oro i hans inre ekonomi, från hvilken han blott kan frigöra sig genom att låta dem flyga ut i världen.

Männe påföljden ock skall bli en sträng upptuktelse från kritikens sida?

Författaren.

INNEHÅLL:

Teckningar:

	Sid.
Vid egen härd	1
I brydsamt läge	13
En gammaldags inspektör	22
På Lysekil	32
En vissnad skönhet	39
Lyckans solglimtar	88
Grannsämja	98
Mamsell Beata	108
En frestelse	124
Korpalåt	130
Gubben Trump	139
Ett midsommarsminne	149
Genom bränningen	154
Borgruinen	185
Kommer, kommer inte	188
En tioörings basarminnen	204

Funderingar:

Moderna sphinxer eller förstenadt hemlif	213
Soluppgång om våren	216
Mänskan öfver skogssjön	217
Allena	218
Slöjan	222



Vid egen härd.



Man hade slagit upp almanackan för år 1833 . .
Det är afton. I det långsträckta mörka rummet sprider den stora björkvedsbrasan ett fladdrande, osäkert sken, starkt nog för att belysa de båda stilla gestalterna, som intaga tvenne bekväma fåtöljer nära en jättestor, gammaldags spisel. De lyssna tydligen på stormens dånande brak i lindarnas kronor, som omgifva den gamla borggården. Då glöden stundom flamma upp, märker man, att den ena af de tystlåtna lyssnarne är en dam, något öfver medelåldern, och att hon på sitt knä håller en stickstrumpa. En liten mops leker med nystanet vid hennes fötter, som hvila på en broderad pall. Hon är rak som ett ljus, har ännu frisk färg, intet silfver i det korpsvarta håret och aristokratiska drag af en egendomlig, långsträckt typ. Näsan rak och något hvass. Men fötterna på pallen äro ej små och vittna ej om förnäm börd, trots stoltheten som är det utpreglade hos hela gestalten. Samma slägttyp återfinnes hos den något yngre brodern, som upptager platsen på kaminens motsatta sida; men stoltheten har här sammankrympt till fäfånga. Denna röjer sig redan i den smått tillgjorda nasal-ton, med

hvilken han talar, under det han med välbehag inandas en pris af finaste blandning och gulddosan något nervöst vrides mellan fingrarna.

»Min söta Aurore! Dina hushållerskor välla mig hufvudbry. M:lle Lund flyttade för dysterhetens skull, som råder här, sade hon. Hon ville höra barns röster. Den förträffliga människan hade en egendomlig smak, i sanning. Men à la-bonne-heure, hvar och en råder sig sjelf! Du får med besvär en ny dylik hjälpreda i huset, och nu kommer hon och vill resa på bal, eljest får hon tvinsot af enslighet, säger hon!»

»Ja, du har rätt, Gösta; men vi få väl låta henne resa, då hon eljest är rätt lämplig. Ungdom synes ej kunna undvara en dans då och då!»

»Bah! Hvad skulle vår »söta mor» säga derom, om hon lefde? Jag minnes dunkelt med hvilken svårighet syster Brigitte öfvertalade henne att en gång tillåta er bevista en nyårsbal. Paryren letades slutligen fram ur gamla gömmor och lönnlådor. Ni liknade efter slutad toilett ett par prydliga familjepor-trätt, stigna ur ramen, i all denna förlegade ståt. Brigitte var ändå, såsom alltid, charmant, och du tar väl ej illa upp, Aurore, om jag påminner om, att du en gång var en »reine du bal» i vår mormors äkta collier?»

Den talande lät sin blick ila längs väggarna, liksom för att söka de gamlas bilder, om hvilka han talat. Hans moders bild satt öfver soffan midt på långväggen. En tung fyrarmad silfverstake hade under tiden inburits af en betjentgosse. Båda syskonen afskydde de nyligen i bruk komna olje-lamporna. Landskapsstycken, målade i oljefärg »al fresco» på spänd

väf, utgjorde tapeterna i det långa, något låga rummet, som nu var temligen upplyst. Stora pomerans-träd och nerier stodo i sina jättekrukor ordnade vid fönstren eller midt på golfvet. Gamla, smala sidenklädda soffor i fransk stil, af perlfärgadt trä med förgyllningar, stodo längs väggarna. Tunga, något svartnade speglar, med gyllene bord under, hvilkas marmorskifvor uppbyros af gripapar, ugglor och drakar, samt ett par bokskåp med böcker i gammalmodiga band gåfvo åt rummet en tung, solid prakt, och utsigten ned åt den långa räta allén, som sträckte sig så långt blicken nådde, störde ej intrycket af detta stycke orubbad interiör från forna dar. En glänsande måne belyste nu några snörräta, utgrädda dammar, som på obetydligt afstånd syntes glimma i parken.

Här, på detta af bördiga marker omgifna herregods, hade dessa båda syskon tillbringat sin barndom. Deras fader, öfverste Z., en präktig, gammal krigare, som följt Karl Johans armé mot Napoleon och äfven tagit någon del i Finska kriget, hade derpå slagit sig till ro på sitt gamla fädernegods, som han ej det ringaste förstod att sköta. Ett parti vira eller whist, ett måttligt dryckeslag med någon af de forna vapenbröderna, bosatta i trakten, och då och då en färd i vagn kring ägorna upptog angenämt hans dag, då gikten eller avisorna ej gåfvo honom nog att syssla med.

Öfverstinnan, i sin ungdom en skönhet, var en stolt dame, stolt öfver sin rang, öfver sina täcka döttrar, med ett ord öfver allt, som tillhörde henne. Hon var hvad man kallar »egen» och skötte sitt hus ungefär som mannen gården. De penningar, som hon

uppbär för sålda ladugårdsprodukter, lades på stenarna framför eldstaden, tilldess deras obehagliga »odör» fördunstat. Först då ansågos de värdiga att af henne vidröras och inläggas i penningsskrinet. Ingen annan än hon brukade någonsin den tallrik eller sked, med hvilken hon intog en måltid. De diskades af henne själf och inlästes i ett skåp mellan hvarje begagnande. Detta iakttogs i hemmet. Borta kunde man ej märka hennes egenheter. Vid sin död betraktades dessa i flere fall egendomliga makar af sina barn med en vördnad, som yttrade sig i bibehållandet af allt i huset i oförändradt skick. De båda syskonen liknade i detta fall ifriga fornforskare. Ju äldre, dess rarare, var deras lösen.

Sonen, som avancerat till löjtnant, hade nu afsked med kaptens rang och ansåg sig själf såsom en skicklig jordbrukare, hvilket dock i tysthet bestreds af många gamla inspektorer i orten. Denna tiden fans ingen annan lärdomsväg än rutinen i dylikt, och till att på denna väg inhemta något var kaptenen något för trög. Han var en ömtålig och något vek natur. Allt det spetsiga och hvassa, som fans hos systemen, var hos honom alldeles afstubbadt. Ingen hade hos honom märkt någon udd, vare sig i tanke eller ord. Men om förståndet var allt utom genomträngande, motsvarades detta noga af hans handlingars rent negativa förträfflighet, ett för honom så karakteristiskt drag, att allmänhetens omdöme vid denna tid lydde: »Det är ingenting ondt med honom.» Hans väsende påminde om en slokörad, fin, väl dresserad hunds, som snarare röjer dressyrens förträfflighet än att han har någon egen intelligens. Fröken Aurore hade fått den kraft och beslutsamhet, som naturen förnekat brodern,

och åtnjöt af honom all den »égard», som hörde till adelsmannens goda ton vid denna tid. Man sade att hon utdelat flere korgar. Men malicen påstod ock, att hennes svarta ögon skrämt friarnes bekännelser tillbaka, innan de hunnit öppna läpparna. Hon förstod rätt väl den inre hushållningen och höll en god ordning i allt. Liksom modern satte hon sig öfver skenet, och då hon frös om öronen, satte hon en halsduk på, utan fruktan att förvexlas med tjänstfolket. Öfver hufvud hyste hon intet slags fruktan, somliga sade — ej ens gudsfruktan. Men man gjorde henne orätt. Det sades att båda syskonen visade stor förmåga att spara penningar, men fröken mest.

Sedan de båda syskonen i matsalen intagit en af dåtidens bastanta aftonmåltider, bestående af bräckt korf, bruna bönor och ölost, dervid högtidligen uppussade af tvenne domestiker, åtskildes man för natten.

Dessa tvenne möttes kort derefter en morgon med ett ovanligt uttryck af oro i sina anleten. Hos brodern var den förenad med en viss retlighet, hos systern med ett slags osäkerhet i hållningen, som eljest var henne främmande.

»Aurore! Kusken säger, att din hushållerska sjuknade på hemvägen förliden natt. Så snart stalldrängen fått frukost, måste stadsbud efter en läkare afgå.»

Kaptenen hejdades af ett egendomligt uttryck i hans systers ansigte.

»Hvad har du att invända?» sporde han retligt. Fröken Aurore rodnade lätt, om af förlägenhet, så var detta en för brodern ny uppenbarelse, som gjorde honom öfverraskad.

I sjelfva verket syntes ett slags undseende för honom göra det svårt för henne att tydligt framsäga hvad hon ville:

»Budet bör snarare gå fram till kyrkan efter — — ja — efter frun.»

»Frun?» frågade brodern förbluffad.

»Ja! Kökspigan säger att mamsellns sjukdom har en naturlig orsak och att vi ha att vänta en tillökning i huset.»

Om kaptenen blifvit stungen af en orm, skulle han ej störtat upp med en större hastighet.

»Rider henne fanken? Vågar menniskan taga tjänst i vårt bröd och komma med sådana syrpriser? Hon skall bort ögonblickligen. Jag, som afskyr allt dylikt, som ej kan fatta huru en qvinna öfver hufvud vill underkasta sig slafveriet i ett ordentligt äktenskap! Jag har tagit under mitt tak en som — som, — för fa-en (med nasalton och utdraget) — min söta Aurore, du får ursäkt mig om jag är nära att glömma, att du om möjligt bör känna dig ännu obehagligare berörd, för fa-en!»

Kaptenen fläktade sig med sin stora, gula siden-
näsduk.

»Jag skyndar att säga till om vagnen och att man gör henne resfärdig!»

»Gösta!» sade hans syster med stadig röst. »Vi äro ju inga okristliga människor! Att sända henne, svårt insjuknad, en half mils väg i januarikylan vore

dock okristligt och kunde medföra tvenne varelsers död, som vi icke vilja hafva på vårt samvete. Vi måste foga oss i det oundvikliga och bida så länge.»

»Jag blir en visa i socknen», suckade kaptenen. »För fan! Man känner mina åsigter, man skall skämta öfver vår oerfarenhet att taga emot en sådan föga kvalificerad person, att låta henne blifva husvarm här till och med ett par månader i vårt gamla, högt ansedda hem. Men gör dina anordningar! Jag vill resa bort ett par dar under den första tiden.» — — —

Han gjorde så, och man påstod att en af grannarna, som led af podager, blifvit nästan botad genom de grundliga skrattparoxysmer, som tanken på de båda »pryda» syskonens förlägenhet och kaptенens brådstörtade flygt beredde honom. — Fröken Aurore sökte med ännu större försigtighet en efterträderska till den arma delinquenten, som emellertid genom hennes försorg sattes i tillfälle att bereda sig och sitt barn ett hem. Fröken hade hjertat på rätta stället, och då hon slutat den nödvändiga straffpredikan, såg hon intet hinder för att ge den hjälplösa en handräckning. — — — — —

Ryktet om mängden af de sedelbundtar, som hopades i kaptенens chiffonier, var väl något öfverdrivet. Men man såg dem på X. herregård gifva ut föga, hvaremot mycket förvandlades till inkomster. Några laglösa sällar grepos af lust att undersöka ryktets riktighet och flyttade en natt den stora brandstegen under kaptенens fönster, måhända äfven för att pröfva hans militäriska kallblodighet och vaksamhet, åtminstone skämtade man derom hos grannarne. Belägringen afslogs af frökens lilla hund, som denna gång gjorde

en skiltvaks tjänst och skälde sitt alarm med den påföljd att marodörerna kastade sig på kaptenens hästar för att påskynda reträtten.

Ensligheten och enformigheten af deras lif afbröts stundom om sommaren genom besök af de gifta sy-skonen med deras familjer. Det fogliga och sansade, som røjde sig hos fröken Aurore och hennes broder, hade tydligen ej gått i arf till följande led, ty de olika barnkullarna råkade af obetydlig anledning i sammandrabbningar, så svåra att afstyra, att sköterskorna föredrogo att vid de dagliga promenaderna välja hvar sitt gärde. Dessa den unga generationens hetlefrade seder voro ej egnade att göra hymens bojor lockande för deras giftermålsfiendtliga äldre anförvandter. Trots den genom sommargästernas dervaro ökade omtanken och åtgången hade fröken Aurore såsom alltid sin helgedom, handkammaren, på sina fem fingrar. Dess svala välordnade hyllor fylles af henne med lika sorgfällighet som urskilning. De stora garnbundtarna, de linlukande väfpackorna, sockertopparnas väldiga rader och syltburkarnas aktvingsbjudande dimensioner utgjorde i hemlighet en källa till stolthet för henne, ehuru hon kanske ej skulle velat erkänna detsamma för sig sjelf. — Blotta luften der inne, på en gång sval, sund och mättad med en fin kryddoft, verkade på hennes nerver såsom ett angenämt upplifningsmedel.

Sedan någon tid tyckte sig nu hennes skarpa blick märka en aftuning i kaffebalens omfång samt en gleshet bland sockertopparnas djupa led, som ej stod i rätt förhållande till hvad hon visste hade förbrukats. Hon visste ock att ingen nyckel i huset, utom hennes egen, kunde öppna denna dörr till hand-

kammaren och att hon alltså hade att göra med en inbrottstjuf bland sjelfva husfolket. Den modiga damen anförtrorde åt ingen sina misstankar. Hon smög blott en afton, sedan alla somnat, utför trappan, fann dörren till sin helgedom på glänt, såg ett svagt ljusken der inne och hörde ett prasslande bland papperspåsar. Vreden, då hon igenkände tjufven, lät henne glömma sin vanliga afmätta värdighet. I ett nu grep hon fredstöraren, den halfvuxne betjentgossen, i rockkragen och skakade honom så att russin, sviskon och allt, hvarmed han fyllt sina fickor, flögo omkring såsom ett kulregn, medan hennes tunga höll en straffpredikan, som han mindes till domedag. Derpå lät hon honom gå för hans ungdoms skull och mot hans högtidliga löfte att ej vidare röra sin nästas gods.

Och åren gingo sin gilla gång. Brodern sysslade med nya landtbruksredskap och metoder, till de erfarnas undran och ogillande. Samma goda gamla gård och samma arbetsfolk var dock kvar, och därför började sedlarna hopas så, att en del måste vandra till grannstadens nybildade bank, på det att de följande skulle få plats. De unga sommargästerna gjorde allt friskare omsättning i gamla frökens skattkammare. — Hennes glänsande svarta hår började blifva silfverstrimmigt. Kaptenen hade länge haft »tour», och man hade upphört att uttänka passande partier åt honom. Frökens ensliga hjerta hade ej alltid fullt nog af den hjertstyrkande kryddoften bland de hopade förråden eller vid kyrkobesöken nära de högättade föräldrarnas prydliga och välskötta graf. Man sade, att hon besökt sin broder i hufvudstaden, men att hon fann att stadsbullret satte sig i hufvudet, så att man nästan förlo-

rade balansen. Som hon fäste mycken vikt vid sin värdighet, var detta nog för att göra henne ohågad att förnya besöket. Kaptenen vidhöll sin ifver för jordbrukets höjande, men ville ej att därför skulle offras för många nollor i hans årskonto. Det synliga resultatet af hans försök var ett nytt, flyttbart tröskverk, som med god vinst legdes ut åt bönderna vid hösttröskningen. Eljest hördes slagan vid hvarje gård på denna tid.

Det är åter qväll. Syskonen bibehålla sin sed att om vinteraftonen intaga sin plats å ömse sidor om den ålderdomliga härden. En eld, bildad af hvad man snarast kunde kalla en stock, brinner, omgifven af mindre vedträn, i den stora spiseln, hvars mynning skyddas af ett lågt skrank, och är jemnhög med golfytan. (Man påstod att en gång vid en juldans fröken Brigittes kavaljer valsat in med henne direkt i spiseln, der lyckligtvis ingen eld hotade för tillfället.) De båda, numera gamla, enstöringarna hafva liksom genom ömsesidig öfverenskommelse afbrutit sitt samspråk. Kaptenen tappar stundom samtalstråden, och hans syster måste lika skickligt upphemta den, som maskorna i den numera stundom hvilande sticksömmen. Väggmålningarnas ökade dunkelhet och de små rätthålen vid panelningen synas ej vid ljussken; refvorna på sidensofforna äro gömda under öfverdrag. För en ytlig blick är allt så der temligen lika som fordom — utom de båda gamla.

»Gösta!» yttrade gamla fröken med en tunn, något matt röst. »Adolf är bekymrad för sin son, han

är nära att blifva en vildhjerna. Man måste sända honom bort från hufvudstaden och de gamla sällskapen.»

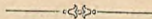
»Arrest skulle han ha, till dess ungdomsblodet gått genom jäsningen. Ynglingarne lära sig ej veta hut nu för tiden» — kaptenen valde alltid kraftiga uttryck. Men hans kraft stannade der. »Då jag var i tjensten, såg man annat. Jag hade hoppats att Adolfs pojke skulle fortsätta hvad jag här börjat och hålla det gamla godset vid makt. Jag kunde nu lika gerna ge det uppdraget åt kajorna der borta i kyrktornet. — Vi blifva gamla, Aurore! Verlden passar ej numera för ålderdomens ro. Man har ej tid med det förflutna. Nej, allt skyndar nu med ångkraft framåt. Ångbåtar, jernbanor, ballonger, hvad vet jag, till och med jordbruk och kycklingsafvel skall nu skötas med ångans drifkraft. För fan! Nå ja, vi få maka åt oss, Aurore! Vi få tacka vår Gud, om vi ej blifva sjudna i ånga efter vår död eller gå upp i rök och lågor i stället för att kristligen begravas.»

Man såg den gamle mannens hufvud sänkas mot bröstet, såsom om han inslumrat i förtreten. Gamla fröken var ej ovan, att detta skedde, och satt helt stilla för att ej störa sin bror, som på senare tiden oftare syntes trött eller slapp; det blef så underligt tyst. Brasans sprakande hade upphört, och blott en och annan liten låga flämtade med ett osäkert sken. Hon kände en lätt rysning och ringde på betjenten för att få något varmt att hölja på kaptenen. Då silfverarmstaken ställdes i närheten, sågo de, att hans hufvud fallit åt sidan och att han var död. En slagattack hade oförmärkt släckt hans lifsandar invid hans fä-

ders härd. Fröken Aurore stod stilla och ännu rak och såg på sin bror. Ej ett drag förändrades i hennes anlete, medan betjeningen flyttade den affidne. Men då hon blef ensam med den döde, blefvo hennes ögon och nästipp högröda. Detta var hennes sätt att gråta. Hon tog hans ur utur fickan, der det ännu pickade, såg på det och sade: »Du hade rätt, Gösta! Verlden har snart ej plats för de gamla. Du har lemnat din åt andra, min skall nog snart också vara ledig.»

Hennes aning besannades ej. Hon lefde länge nog för att ännu en tid harmas öfver den *nya* tidens ofog.

Stamgodset blef under hennes ögon nästan oigenkänligt. Den räta, stela trädgården förbyttes till en engelsk park, dammarna igenfylles och det gamla huset påbyggdes. Det ser ljust och gladt ut der inne. De gamla salongstapeterna äro af skicklig hand renoverade och spiseln värmer oförändrad ännu vid högtidliga tillfällen den nya generationen. Den enda, som ofta säger, att den icke värmer såsom förr, är gamla fröken Aurore.



I brydsamt läge.

Sedan flere månader tillbaka hade jag anförtrott åt den tomma rymden mina suckar och djerfva önsknigar. Jag älskade en ung flicka af på en gång tjusande behag och en originalitet, som beredde mig ständiga, pikanta öfverraskningar. Men den tomma rymden är en kall vän. Jag kände mina suckar förflygtigas såsom andedrägten i luften, utan gensvar. Ett djerft beslut kräfdes. Egentligen var det en ljuf erinran om en lifligare blix i den huldans ögon vid ett oväntadt sammanträffande, som bestämde mig för ett sådant. Mitt hopp var som ett senapskorn, men med tendenser att blifva ett träd, som skall omfatta och öfverskygga mitt lif. Jag ville lägga det för hennes fötter. Såsom en klok man beräknade jag, icke utan en sidoblick i spegeln, mina resurser.

Utseendet? Åh ja! kunde vara sämre. En viss hufvudets hållning à la Byron (fullt naturlig) klädde ej illa, och mina mörka ögon hade genom kärleken fått ett visst drömmande uttryck.

Förmögenhet? Måste besvaras i rundt tal, d. v. s. med 0; ty en rik onkel hade ty värr sjelf flere söner.

Utsigter? Ja, det beror på hur man tar det! En examen bakom ryggen och en i perspektiv få

knappast räknas. Blott i drömmen är jag stundom »ministre plénipotentiaire», i — ja, i — Japan, tror jag, när vi en gång få en sådan post. Men det blef mig klart, att hennes ja skulle blifva häfstängen för min framtid. Amor bygger, deruti olik andra byggmästare, ståtliga palats på den svagaste grund. Jag var, i mina nattliga drömmar åtminstone, herre till ett praktfullt residens, från hvars balkong jag, med armen kring den älskades lif, blickade ut öfver vidsträckta besittningar. Jag lutar mig fram, jag tager ett steg framåt mot bröstväret och — vaknar vid den kalla beröringen med fotstället till min obeqväma jernsäng! — Det är hårdt att vara minister och vakna i en studentkammare till 60 kr. per termin!

Jag kläder mig, slår vatten öfver nacken och går till en början att skaffa mig en brefställare för älskande. Att fria skriftligt har alltid synt mig nobelt. Man undviker brydsamma inledningar, en abrupt anhallan om samtal etc. Jag ville blott se, huru vanligt folk, utan högstämda ingifvelser, utan en sublim känsla, såsom min, uttryckte »la divine passion». Men de förnötta fraserna, de själlösa utropen förtretade mig genom sin obesvärade banalitet, såsom hade man velat förlöjligen min egen varma känsla. Jag slungade vred boken i väggen. Min städerska, som bebor rummet bredvid och är en höflig människa, kom strax in för att fråga hvad jag önskade. »Tag upp boken der», sade jag med värdighet, »och behåll den såsom ett minne af mig.» Hon såg på mig med stora ögon, öppnade permen och sade suckande: »Ack, om det ändå varit en andaktsbok! Det här är ju blott för världens barn.»

Hon var metodist, och det är så svårt att hålla reda på sina städerskors vexlande religiösa åsigter.

»Sälj den i antiqvariskan och köp hvad ni önskar», sade jag fyndigt.

Hon aflägsnade sig med boken, helt upplärd genom mitt praktiska förslag.

Tanken på att brefställaren skulle utbytas mot Scrivers Sjalaskatt eller något dylikt var tillräckligt muntrande för att återställa min inre jemnvigt. Jag öfvergaf planen om skriftlig förklaring och beslöt att lita på den muntliga ingifvelsen.

En stund senare vandrade jag mellan rosorna i den närliggande parken.

»Däre!» sade jag till mig sjelf. »Du tvekar om kärlekens uttryck. Hvarför välja bokmalars och de skinntorra lärdes bläckkram för att tolka livvets ljufvaste känsla, då rosornas tysta vältalighet står dig till buds?»

Jag aftalade genast med ägaren om rättighet att skatta några buskar, och en längre tid omgaf henne mina rosors doft, då jag icke kunde, såsom jag önskat, beströ hela hennes väg med rosor. I en roman* hade jag en gång funnit följande besynnerliga motto: »Hon var svag hvarken för rosor eller äpplen eller härlockar.» (Theocritus.) Detta innebar icke något lofvande för min metod, men månne en gammal grek bättre gissade till en ung flickas smak än en modern älskare? Jag vågade tvifla derpå och lät mina rosor stundom följas af svällande drufvor. Äfven härlocken, den enda jag hade, öfver mitt ena öga (jag nyttjade

* Felix Holt af G. Eliot.

eljest kortklippt hår) hade jag gerna offrat henne. Men, dels skulle det ohjelpigt skämt mitt utseende, dels trodde jag, att i detta fall var den gamle grekens åsigt säkerligen den rätta.

Äntligen en dag framkastade jag med förtviflad ansträngning min anhållan om ett samtal. Hon beviljade det. Men naturligtvis på ljusa dagen och med hela världen till vittne. Jag menar i en allmänt besökt park. Timmen innan detta sammanträffande gick jag som i sömnen och anställde en beklaglig oreda i mitt förråd af halsdukar och rosetter. Jag valde en enkel, distinguerad sommardrägt. Mina fumlande fingrar grepo efter en hatt i samma färgton. — Jag mötte henne. Riktigt, äfven hon bar en landtlig, enkel drägt, inga blommor, inga prydnader. Sann, ostuderad, öppen! Ja, så ville jag se henne. Jag kände till en utsliten fras om att kärleken gör mannen skygg och qvinnan dristig. Sant! Jag kände som om någon bakifrån ville strypa mig, medan samtidigt något tillrade i ryggraden såsom i ett timglas. Tänderna hade en benägenhet att förhålla sig såsom då man serveras med spökhistorier under en vinternatt.

»Här står du och rent blamerar dig», var min enda rediga tanke. Då såg hon på mig med sina lugna, kloka ögon, icke dristigt, men med en verkan som en förmans order: »räta er! ställning!» Och nu lossades hos mig talets slussar. Jag kände mig vara, om ej vältalig, åtminstone uttrycksfull. Och hon syntes mig såsom en ljusens engel vid paradisetts dörr, öfverbevisande den inträdessökande om en god vilja, men klena argument. Klart, öppet, förklarade hon sitt hjerta vara frött, men icke villigt att binda sig

utan en känsla starkare än den hon erfor. Det var ett slag, utdeladt med mild hand. Vi skulle förblifva vänner, allt skulle förblifva som förr. Hon »älskade ingen annan». Hon ville lära känna sig sjelf.

Min smärta upplöste sig i en oförklarlig meddel-samhet, till hvilken hon lyssnade med godhet. Hade mitt lif dolt någon hemlighet, skulle den utan tvifvel undsluppit mig. Jag såg på qvistarna af träden fram-för oss. »Utan tvifvel hafva de der späda fingrarna virat dig en nätt korg just nu», sade jag mig sjelf. — Men hoppet är en seglifvad varelse. — Då jag bugade mig till afsked, fläktade rosorna sin doft till oss, som om de ville påminna om att de ännu ej sagt sista ordet.

Då jag i vemodig stämning och med något dar-rande knän slutligen nådde soffan i min kammare, kände jag mig icke såsom en afvisad friare, ej heller som en gynnad. Korgen, jag hade fått, hade ingen botten, och hoppet gungade upp och ned derinom, flätande rosor mellan spjelorna. Men bottenlösa kor-gar äro mindre brukbara för vanliga dödliga, och jag kände mig brydd öfver min. Hastigt kastade jag i tankarna bort den och beslöt att i afvaktan på mi-nisterplatsen taga noga vara på närmare planer, min examen först och sist. Hade jag rättighet att hysa ett lifligt hopp om mina rosors växtlighet, om deras slutliga seger? Framtiden skulle utvisa det.

Då metodisten följande morgon kom med kaffet, neg hon, med en betydelsefull blinkning:

»När får jag gratulera?»

»Till hvad?»

»Åh, när en ung herre skrifver sådana slags bref, vet man väl hvad det betyder!»

»Menniska, tror ni att jag läste den boken för annat än — ja, hm, vetgirighet? Vi studenter läsa ju allt möjligt.»

Jag rodnade af förargelse, halfvägs troende att skatan, som hoppat i sandgången under vårt samtal, sqvallrat ur skolan.

»Jaså, inte illa ment», svarade hon, litet stött öfver att heta »menniska».

En stund senare nickade en kamrat åt mig under en promenad, sägande:

»Du ser så nyvaken ut! Är det gjordt?»

»Hvad då?»

»Åh, du behöfver ej göra omsvep. En blind har väl kunnat se, att du går och är kär!»

»Jag försäkrar dig!»

»Jaså, det skall vara »caché» tills efter examen, ja, inte mig emot. I det tysta vattnet gå de största fiskarna. Du har min sann inte sofvit bort din lycka, du!»

Det halp ej. Anspelningar i denna riktning, som äfven förut förekommit, syntes nu verkligen hopa sig. Jag började hysa allvarliga misstankar mot skatan. Hade der funnits en obehjädrad sådan i vår närhet? Hvad skulle jag svara. Jag sökte göra en axelryckning, som skulle betyda likgiltighet för saken; men lyckades dåligt. Hvad som mest förargade mig, var att jag visste, att ingenting skulle mera ohjelpigt sänkt mina aktier i »hennes» ögon än föreställningen, att jag stälde mig såsom en gynnad beundrare. Jag började, såsom läderlappen, att göra mina utflykter i skymningen. Men i följd häraf läste jag hela dagen. En kamrat anmärkte, godmodigt och menande:

»Jo, jo, man märker, att du tänker på framtiden; ingen eklatering förr än efter examen, förstås!»

Axelryckningar och tvetydiga miner å min sida, som betyda just ingenting och upptagas på samma sätt.

Till och med mina förespråkare, rosorna, begynte att svika mig. De infunno sig på buskarna helt sparsamt, och de sista jag sände voro till och med lindrigt frostnupna. Jag vågade ej längre sända sådana. Hon kunde tyda det såsom tecken på svalnade känslor! Och min kärlek hade ju samma innerlighet.

En dag stod, helt oförmodadt, min gamla onkel framför mig.

»Pojke!» sade han (han hade ett obehagligt sätt att glömma min ålder). »Jag är här för en delikat angelägenhet. Du vet att du kostar mig rätt vackra fyrkar och att, då du tagit din examen, du får börja sörja för dig sjelf. Nu har jag emellertid med en ungdomsvän uppgjort en plan till att betrygga din framtid, som har sina pikanta sidor. Han har en dotter, som — — —»

»Onkel!» afbröt jag.

»Ja ja, bevars, hon är inte ful, inte på något vis! Men rik är hon; och du är med ditt sätt och utseende, goda familj, hm! hm! inte något så föraktligt parti heller för en nätt och vacker tös!»

»Men onkel, jag är»

»Hvad för slag? redan engagerad?» (med stark höjning af rösten).

»Mitt hjerta tillhör en annan!»

»Aha! ett litet student-tycke, en bal-amurett, jo, jo, man förstår sig på sådant. Men det blåser bort

på hemvägen. Det här är för din framtid, min gosse. Förstår du, ingenting kunde passa bättre!»

»Men den unga dam, som jag, hm — verkligen älskar, är ett i alla afseenden godt parti, om blott — —».

»Nå ja, är saken gången så långt, kan det ej hjälpas. Du har goda förhoppningar?»

»Nej, jag har fått afslag!»

»Vet du då inte bättre, än att hålla mig här med slidder-sladder? Korgar och olycklig kärlek, det är gammalmodigt. — Man bockar sig, får ja eller nej och går till en annan dam, aldeles som i dans. Giftermålet, min gosse, är en finansfråga — och ingen känsla i affärer, det vet du. Två tomma händer, det är ditt arf. — Den som ser fisken sprattla och ej griper honom är en narr. Om ett par dar tager du dig vackra betyg i examen och sedan ring på fingret. Hon tycker om ditt porträtt, och du gör sjelf resten. Säg nu, om icke jag gjort mitt bästa?»

»Men, onkel, jag är ej utan hopp att slutligen vinna mina önsknings mål!»

»En vecka till betänketid; men icke blir det nej, — låter det så? nå, då få vi tåla oss. Jag vill söka draga ut på tiden på det andra hållet, så att, om vi bli slagna i hufvudstyrkan, reserven må kunna rycka fram. Adjö på en stund!»

Och den gamle krigsbussen gick att söka några gamla kamrater. Han gick med mer än half öfvertygelse, att han i mig såg en gynnad friare. Jag var i brydsammare läge än någonsin. Då vi följande morgon tillfälligtvis sammanträffade, talade jag med min hulda gudinna om min onkels ankomst och nämnde, utan alla detaljer, att han under den när-

maste tiden uppgjort planer för min framtids betryggande.

»Ack, för all del, antag hans förslag», sade hon med en varm blick. »För sin framtid bör man göra allt.»

»Jag ville, men i detta fall kan jag ej följa ert råd. De vilkor, han uppställer, äro oantagliga.»

»Hur så?»

»De skulle omintetgöra alla mina utsigter till lycka med ett slag.»

»Har ni då goda sådana?»

»De bästa i verlden, fonden i perspektivet är — ni sjelf!»

»Och en hel allé af rosor utgöra sidorna, gissar jag», sade hon halft allvarligt.

»Ja, hvad hafva mina rosor sagt er?»

»Att det finnes något, som ej vissnar, trots lifvets nattfroster!»

»Och ni har trott dem?»

»Ja!» sade hon tillitsfullt. »Kom åter då rosorna knoppas. Vägen är fri till dess.» — Hon lade fingret varnande på munnen. — »Då skall jag säga er allt hvad rosorna hviskat!»

Och jag lemnade henne med det ljufvaste hopp i hjertat och en arbetskraft tillräcklig för tre examina. Jag hade förgätit ända till möjligheten af ett brydsamt läge.

En gammaldags inspektor.



På den rymliga gårdsplanen vid ett gammalt herresäte i Mälstrarakten synes en äldre, men kraftig man, med pipan i munnen, styra sina steg till en närbelägen backe. Från denna kan han öfverse större delen af nejden. De väldiga skuggiga almarna, som kanta gården, aflösas här af smidiga björkar, nu dock aflöfvade, delvis ock svängande svartnade qvistar i morgonblåsten. — Med handen öfver ögat betraktar gubben en stund arbetet, som pågår der nere i närmaste grannskap till sluttningen. Hela rättarlaget är i färd med den sena kornskörden. Dugtigt tuktad af frostén har den blifvit, och hans min är ej belåten. Plötsligt märker han något missgrepp. Pipan ryckes tvärt ur munnen, och ett ljudligt: »Dumli-i-i-n», skallar i rullande tonvägor öfver fältet. Vid detta tillrop synes en lång, gänglig ung man, med tafatta rörelser, beskrifva en rullning, lik en nyskjuten hares, och derpå brådskande närma sig.

»Rider maran herrn, efter som han inte ser diken på ljusa dagen?» sade inspektor Brask, den äldre mannen, till sin bokhållare. »Man håller sina sinnen vakna och benen i styr, när man får en befallning, förstår herrn!»

Dumlin, med stora, fåraktiga, utstående ögon och ännu skälfvande rörelser efter kullerbyttan, gör ett misslyckadt försök att se obesvärad ut.

»Olle i Sandhem lägger för stort lass på, der borta», fortsätter den talande. »En rättfärdig man förbarmar sig öfver sitt ök, säger Skriften. Kräken hans rå ej fram med det. Se till det, och se'n (nu ljud vällingklockan gällt) kom in och ät frukost!»

Den talande har ett fryntligt, rundlagdt ansigte och väderbitna kinder samt, trots det stränga tonfallet, något godlynt i sättet. Han närmar sig nu, med Dumlin i kölvattnet, köksbyggningen, der en bastant frukost med dito »snaps» väntar. Äfven för bokhållaren vankas på en kulen höstmorgon, såsom denna, en liten »värmare», för att han bättre må taga ut stegen då han såsom adjutant förer befälhafvarens order till arbetsstyrkan. Vid frukosten trippar den lilla rörliga inspektorsfrun ut och in med det ännu friskt rödlätta ansigtet omgifvet af nattmössan. Än en blankskurad kaffekanna, än en sockerskål flyttas af de beställsamma fingrarna, medan hennes kloka ögon genomla hvarje kökskammarns vrå för att göra anmärkningar. Än har »mamsell» tagit orätt bulle, än glömt ättikan, än bränt sillen vid stekningen. Allt detta trillar från de tunna läpparna i samma tonhöjd som toner i ett nött klaver, utan missljud, men ock utan klang. Inspektor och bokhållare synas alldeles oberörda af denna räfst. Endast mamsellen räddar sig, rodnande och tyst, ut i köket.

Sedan Dumlin återvändt till fältet och inspektorn till sysslandet med Gefle-vapen och sin pipa, frågar han sin Anna Lena efter Fäderneslandet; tager väl

ock sedan en tur nedåt åkrarna för att förvissa sig om, att allt går som ett urverk. Men derefter sträcker han sig makligt på soffan, medan hans reputerliga mage skakar af munterhet under läsningen. Gubben är väl sjelf ingen rabulist; men såsom ett barn af folket, gläder han sig så hjertinnerligt, när en herremän får på pelsen, på en gång qvickt och oförsynt, af en verklig sådan. Kring det gråsprängda håret sanila sig rökmolnen, medan tankarna inom hufvudet småningom blifva litet töckniga i sin ordning.

Inspektor Brask är en slentrianens man i sitt yrke, »konservativ ända in i gödselhögarna», säger en granne. Åkern skall skötas, arbetet afvexla alldeles som då han var bokhållare hos v. Storekenfeldts! Allt annat är »fördömdt sattyg och landets ruin»! Skogen skall åderlätas här och der för husbehof och för någon tillfällig försäljning; trakthuggning och rationel skogshandtering lemnar han åt »skogssköflare och annat pack». Träden böra få växa i fred. Der »blir pengar af med tiden», menar han med rätta. Men *hur* dessa pengar skola tagas ur träden, undviker han försigtigtvis att klargöra för sin åhörare. Han är redbar efter egna principer. Men dessa äro, vis-à-vis en förvaltares rättigheter, stundom något sväfvande. Af grannar anses han såsom en högröstad, storordig man, hvilken helst spelar öfversittare. Men ett godmodigt väsende och duglighet inom uppgifna gränser skaffar honom en viss aktning. Despotisk i befallningar, visar han på mellantider en i handling märkbar välvilja mot folket och är därför gerna sedd. Dumlin deremot, en fattig yngling, som af gubben skall inhemta kännedom om så väl jordbruk som folkvett och bok-

vett, d. v. s. bokhålleri, har svårare att inse, att det antagna behandlingssättet är det bästa. Med sin talföra Anna Lena delar gubben makten så, att då det går honom emot på fälten eller i stallet, dundrar han utan invändningar, till dess bättre tider komma. Om baket misslyckas, om »mamsell» och piga begå oförlåtliga »blunders», då är deremot han å sin sida from som ett lam under vredesfloden eller klagolåten.

Dylika disharmoniska ljud äro dock ej de enda, som genomtränga detta barnlösa hem. Utom gnället af en fiol, som gubben stundom gnider, har Anna Lena ännu några toner kvar sedan den tid, då hon hos v. Storckenfeldts sjöng: »Hulda Rosa, fjäriln frågar», eller »Goda gosse, glaset töm!» Eller dallrar det gamla pianot under melodier ur »Gubben i Bergsbygden», »Lilla matrosen» eller dylikt af den äldre operettgenren. Under dessa äktenskapliga duetter tillkallas oftast Dumlin, och då sitter han i en vrå, ofta på yttersta kanten af en stol, ej olik en hare, med knäna lindrigt uppdragna och redo till flykt, låtsande en belåtenhet med musiken, så mycket lifvigare uttryckt, som den är konstgjord från början till slut. En njugg natur har nämligen nekat honom hvarje tillstymmelse till musikaliskt öra. För att hålla sig vaken under det stundom förlängda musicerandet plägar han i skumrasket företaga sig åtskilliga nypningar i öronen, blängningar med de redan tillräckligt utstående ögonen m. m., hvilket eljest under dagsljus ej kunde få oanmärkt passera. Inspektoren håller med rätta undervisningen i »folkvett» såsom den odisputabelt viktigaste och ger korta, kraftiga och begripliga order derutinnan. Finkänsligare nerver

kunde dock kanske darra vid hans: »in med korppluggarna och stirra inte som han såg på fan!» Men Dumlins nerver äro lika otillgängliga för detta som för välljudet.

När vintern kommit och ljusqvällarna äro inne, har den stund slagit, då Dumlin, genom att läsa högt för de gamla ur tidningar eller annat, öfvas på en gång i renläsning, tålmod och uppmärksamhet. Dervid läggas ej fingrarna emellan, men om någon gång förekommer ett främmande ord, som äfven för läromästarens insigt och fruns lilla franska glos-förråd är en »ful fisk att fjälla», ha båda nog mycken själfkänsla att icke låtsa om det. Man rättar och förklarar eljest turvis. Dumlin har, trots flere försök, ej ännu kommit på det klara med hvilketdera han afskyr mest, innanläsningen om qvällen, under den dubbla och rätt skoningslösa kritiken, eller bokföringen om förmiddagen, med ty åtföljande skarpa anvisningar i rättstafning. Dock börjar det framskymta för hans medvetande, att läsningen antagligen har öfvertaget. Trots de häftiga: »Herrn skall skrifva dagsverke med *e*, förstår herrn! Här är inte fråga om tandvärk och magvärk och andra satans plågor!» lärde sig Dumlin under dessa skarpa slängar en ordentlig bokföring efter tidens omständliga sed. Att den ej gaf tillfälle till något slags öfverblick af det hela, undföll både lärjunge och mästare fullständigt.

Stundom kunde hända, att ett klingande slädföre lockade till en tur i de snöhöljda granarnas grannskap, medan Dumlin från den s. k. »hundsvotten» bakpå fick en stunds ro från Argus-blickar. Vid nådigt lynne undfägnades han väl då stundom för tionde

gången med skildringen af lilla norrbaggens, Snares raskhet, då han vid en kappkörning lemnat alla hyrkuskhästar bakom sig. »Men ser herrn, då gäller det att hålla tömmen jemn och lagom slak och låta hästen löpa, inte slita i mungiporna och rycka som en skjutspojke!» Allt under ett naivt skryt fick då Dumlin en ej oäfven lektion i konsten att köra, en konst, som ofta med orätt anses onödig att inlära. Den barske inspektoren hade en synnerligt öm punkt. Han var visserligen barnlös; men på den punkt i sitt hjerta, der faderskärleken skulle i annat fall varit belägen, hade han inrymt en liflig och bestämd förkärlek för hästen, människans ädlaste husdjur, icke sällsynt hos män, som hafva tillfälle att i grunden lära känna dess egenskaper. Han kunde vara färdig att fälla tårar öfver en tröttkörd eller vanskött häst; och ve den körsven, som med sitt ök i detta skick körde upp på stallplanen efter en slutad resa. Då vankades ord och inga visor — och dagen derpå syntes delinqventen, dömd till en allvarlig husaga (särdeles om han derjemte varit drucken), aftåga till strafforten, en loge, der bokhållaren agerade vittne och rättaren profoss. Inspektoren slog ej sjelf någon, om ej i öfverilning en och annan bastant örfil. Särskildt hade Dumlin att lyckönska sig öfver sitt befängda och förskrämda yttre, hvilket stundom afväpnade vreden. Det fans nämligen ingenting, som den gamle älskade mera än ett riktigt godt skratt, och derpå blef ingen brist sedan Dumlin kommit i huset.

Att den lilla fru Anna Lena varit som sällskap i von Storckenfeldtska huset, fick man vanligen veta inom den första qvarten efter skedd bekantskap. Så-

som den gamle hofmästarens dotter och lekkamrat åt unga fröken, var hon »som barn i huset» der, det blef snart klart af berättelsen. Men om händelsevis fru v. Storckenfeldts kragar och garneringar, frökens friare och majorens ridhästar ej hade alldeles lika stort intresse för åhöraren som för den talande sjelf, gjorde man klokt i att hafva en liten nödlögn i beredskap. I annat fall kunde man ej rädda sig ur ordströmmen på mindre än en half timmes tid. Hos von Storckenfeldts hade gubben ock »vunnit sina sporrar», såsom han uttryckte sig, hvarmed han menade sin förvandling från bokhållare till inspektor. Det roade honom att briljera med en viss beläsenhet i historia och allmänt vetande, ehuru han visserligen tagit sin egentliga bildning öfverallt annorstädes snarare än i boken. Att fru Brask gjorde allt à la fru von S., föll af sig sjelft: från plommonsylten till ullgarnsnystanet bar allt spår af den von Storckenfeldtska elegansen. Båda de gamla njöto så innerligt af denna sin mera skenbara än verkliga förfining, att man ej kunde kalla den derpå nedlagda mödan alldeles förspild. Måhända var det ock denna belevnhet, som stundom lät dem båda förgäta, att den stackars Dumlin hade ej blott hufvud och mage, men äfven ett hjerta. I sin stora enslighet och den totala överksamhet, till hvilken detta hans varelses centrum syntes dömdt, begynte han söka litet vänlighet hos husets enda qvinliga tjänstehjon, Lisa. Hon hade öfver Dumlin ett stort öfvertag deruti, att hon varit i huset dubbelt så länge som han, och därför var hon ock så förtrogen med alla dess vanor, att hon passade som nyckeln i ett lås. Men Lisa hade ock ett ömt hjerta. Det var blott på le-

diga stunder hon fick erinra sig detta; därför välde också då känslan fram som en strid flod. Då ett fruset tiggarbarn eller hungrigt husdjur behöfde hennes hjälp, gaf hon den insvept i ömsinta känslor. Den smakade ej sämre för det. Och detta hade ock Dumlin erfarit. »Ack, herre Gud, han är ju så öfvergifven som på ett villande haf», plögade hon mera poetiskt än träffande utbrista till mamsellen, som såg ned på Dumlin såsom på en skoputsare. Hon hade en fästman vid artilleriet.

Då Lisa strök hans nattkappor och stoppade hans strumpor, började Dumlin finna kontoret med dess fläckiga pulpet och pinnsoffa mindre dystert och sitt lif mindre tungt. Hon hade alltid ett vänligt ord till hands. Men denna gryende sympati fick en hård behandling. Tvenne par Argusögon genomborrade den, kallade den vid stygga namn och sände Lisa en qväll snyftande till sängs, medan Dumlins fårögon syntes ännu dummare genom öfverraskningen af en dundrande straffpredikan. Som ingendera förstod hvilken förbrytelse som framkallat agan, gjorde orättvisan dem till långt förtroiligare vänner än förr. Somlig slags kärlek är lik en växt, som skjuter starkare fart, då man kupar den. Lisa grubblade ej öfver huru Dumlin så ofta kunde ha ärende i vedbod, källare eller visthus samtidigt med henne sjelf. Hon såg honom gerna, och det var allt hvad hon tänkte dervid. Dumlin, som blifvit fyndig genom kärleken, uppsökte henne till och med i det aflägna hönshuset. Kärlekens ord blefvo väl i det jemna kacklandet öfverröstade; men kärleken har många resurser. Denna mötesplats var dock bestämd att af dem aldrig förgätas; ty blåsten

slog en gång dörren i lås, och nu voro goda råd dyra. Rop kunde ej höras, och Dumlin lyckades vid sina försök att komma ut genom fönstergluggen blott att fastna i densamma, och Lisa fick hjälpa honom ned igen, under de befvädrade åskådarnes högljudt uttryckta gillande. Lisas tårar, af hjertängslan öfver sin matmors missnöje, gjorde henne ej fulare än förut, och Dumlin, snafvande på den något slippriga golfytan i hönshuset, sökte säga henne ett tröstens ord, trots kacklandet. Som detta var omöjligt och det dessutom genom dörrens tillåsande blifvit mörkt der inne, måste han uttrycka sig genom lifliga åtbörder och smekningar. Då Argusögonen, efter en längre stunds letande och gissningar, hittade rätta vägen, stod det ej till för de instängda att öfvertyga dem om, att icke ett afsigtligt rendez-vous föreläge här. Det är ej omöjligt, att framtiden öfvertygade Argus om, att kärleken är en skalk, som förstår att finna bundsförvandter i sjelfva — hönsen.

En dag, vid posttimmen, störtade inspektoren in i köket, der hans Anna Lena som bäst avslutade en skarp lexa åt »mamsell».

»Nu är fan lös!» utropade han.

Detta syntes mindre förskräcka hans gumma, som fortfor att misslynt beskåda den något svedda steken i grytan.

»Hvad ä' det, Brask?»

»Gården skall säljas!»

Sedan han utslungat denna bomb, lemnade han, något lugnare, köket; nöjd åt att underrättelsen förbytt hans gumma till en saltstod à la Lots hustru. — —

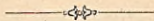
Hela natten talade de gamla om denna bedöfvande

underrättelse, som syntes dem som en svallvåg, hotande med undergång. Hade de ej så länge sett och behandlat allt såsom sitt, att de nära nog glömt att så icke var? Sjöväxten hakar sig ej så envist fast vid botten som dessa gamla vid den kända torfvan. En lösbrutning från densamma syntes dem jemförlig med döden, som lossar från allt. Men lifvets gång är obehaglig öfver — hjertan och vanor. Stundom föga skonsammare än dödens egen.

Man måste slutligen göra uppbrott, och någon tid senare sågs den gamle, på flyttningsdagens morgon, i resdräkten sitta med uppdragna ögonbryn och bister mun på ett flyttlass. Han liknade då en gammal uf, drifven ur sitt näste, ruggig, grå, nästan hotande. Så viker den gamla tiden för den nya, gensträfvigt, dröjande, med en landsflyktings blick tillbaka! Och den håller hårdt i tyglarna, just som han, hvilken satt der, den gamle, med handen hvilande på tömmen.

Gamle, afskedade inspektor! I dina spår skramla redan lokomobiler, skördemaskiner och alla den nya tidens häfstänger. Se dig ej tillbaka! Blott vidare!

Till reträtt, gamle gosse, men med bibehållen krigsära!!!



På Lysekil.

Det är på den lilla kyrkogården, långt ute vid Lysekils långsträckta skär. Det ömsom af hafsskum öfverstänkta, ömsom af solen uttorkade, sträfva gräset täcker sparsamt grafkullarna. Många tarfliga kors ligga omkullkastade. Fåfängt har man gjort dem så låga och anspråkslösa. Hvirfvelvinden har dock gripit denna lifvets heligaste symbol, vändt upp och ned på den, kastat den omildt mot stenvuren, med ett ord behandlat den som en vanlig träpinne, — just som en öfverväldigande sorg rycker upp och omkastar gamla stödjepunkter för sinnet. Der borta, nära den enkla kyrkan, som, äfven den, synes hafva fått stränga famntag af blåst och oväder, synes en nyss öppnad graf, tillredd för en okänd sjöman. Man fann morgonen förut hans lik inviradt i det slitna storseglet å däckets till en stormdrifven, bräckt och på skären uppvräkt skonare. Då man märkte vraket, fans der intet annat lefvande än en flock ankor, som före någon annan vågat sig ut på upptäcktsfärd från den närliggande viken. Deras snåla snappande efter flytande brödbitar, deras sorglösa snattrande, medan de summo ut och in genom

det gapande hålet i relingen, gåfvo mähända äfven för de råa männen, som snart togo hand om skeppsvraket, en dunkel aning om den hemska motsatsen af deras eget lugna besittningstagande mot den föregående nattens tårlösa, hopplösa förtviflan.

Den döde lades i kista.

Hans namn? Det kände ej ens hafvet, som tagit hans ojemförligt största egendom, hans unga, kraftiga lif. — Dyster ljöd grafpsalmen i den nu lugna morgonluften. Han hade tagit plats der i »det tysta», omgifven af grafkullar, under hvilka namnlösa hafvets offer, såsom han, sedan länge hvilade. Den lilla nyfikna skara af kyrkogångare, som åsett den okändes nedmyllande, hade skingrats, och blott de få i toppen halfvisnade träd, som egde nog seg lifskraft att på denna ensliga dödsäker peka mot himlen, svängde sina grenar, stilla, liksom vinkade de farväl.

Lysekil ägde vid denna tid liksom alltid tjuskraften af ljusfenomen öfver hafvets vidsträckta horisont, men äfven ödsligheten och sorgsénheten af en torftig skärgårds natur. Mera tilltalande punkter funnos emellertid helt nära, och den lilla kyrkviken saknade ej en viss allvarlig skönhet. Den bildade en bassin, som mot hafvets sida var skyddad af en framskjutande kedja af skär. Derutanför hade förliden natt hafvet gripit sitt rof, hade så många ångestfulla hjertan ropat om hjälp på några bösskotts afstånd från en nåderik Guds fridfulla hus. Der hade styfnade fingrar, darrande af höstkylan, gripit efter segelflikarna för att kort derpå isas af en stelhet, som ej mera låter sig upptöa. Förtviflan och friden, lifvets skarpaste motsatser, hade snuddat vid hvarandras sida

och, såsom ej sällan händer, hvarje vevolverkan hade dock uteblifvit.

Den unge lättmatrosen der, med det rödlätta glada ansigtet, han som med friskt ungdomsmod och hurtigt sinne gerna sågs af alla kamrater, huru hade han ej med de andra arbetat för att klara skutan från den bräckta masten, det tunga, våta seglet, som hotade att hastigare än böljornas svall vräka henne öfver ända. Se der! Nu föll det. Men gripet af vinden föll det öfver honom, och liksom ej tillfreds med detta, slungade denna vredgade makt, med bränningens hjälp skepp och allt högt upp på skären.

Och manskapet — har du sett agnar spridas för vinden? — Intet spår af den lefvande lasten, blott den döda slammas upp af svallvågorna. Men han, som föll under seglets våta svepduk, nedtyngd af en och annan rårspillra, förblindad af det tunga, täta famntagets, bedöfvad af kölden, af stormens brak, skakad af fartygets stötar mot klippan, han ligger orörlig, ur stånd att lösgöra sig från dödens famntag. Han har fallit i dyala. Ännu pulserar livvets ström. Han drömmer. — Han ser sin moders hem vid den prydliga stenbron, långt borta på en kust i fjerran — denna lilla stuga, med dess enda kammare, som han sjelf så väl ombonat, målat och fejat, innan han på våren tog hyra. Han ser henne, den kära gamla, ställa kosan till den täcka, närbelägna prestgården, der hon, med hufvudet täckt af den gulrutiga halsduken och böjdt öfver köksväxterna, stundom påmint honom om ringblommorna vid stugknuten. Hon är så god vän med de rara ärterna, de ståtliga jordgubbarna. Hon kröker så gerna ryggen för att befria sina älsk-

lingar från ogräsens snärjande närhet. Han anade, att så ungefär hade hon fått sköta sin egen planta, sin sjelfsväldige, ende gosse. Han ser henne om söndagsmorgonen ärevördig skrida fram till altaret i den vitglänsande kyrkan; icke nu böjd af mödan, men af oskrymtad ödmjukhet. Han mindes sina goda föresatser, intrycket att hans moder vore allt för god för honom. Känslor af ömhet, af ånger, af längtan öfversvämman hans själ, medan vågorna brusa kring den isande bädden, och vaggad af stilla minnen går han ur drömmens verld som ett slumrande barn in i den eviga hamnen. Derför buro hans drag blott prägeln af en fridfull hvila. Derför gick stormens vrede och förtviflans ögonblick spårlöst förbi hans unga hjerta.

I den halmtäckta stugan vid sténbron är det nu lång tid förgången, sedan morgonsolen, den fattiges som den rikes gäst, blickade in. Ringblommorna vid gafveln hafva länge sedan försvunnit. Hösten sjunger sin klagosång i de susande träden, och löfven hvirfla för gamla trädgårdsgummans fötter, då hon vandrar förbi de sköflade trädgårdssängarna. Inga flere skördar i år. Marken ser nästan trumpen ut såsom den, på hvilken man stält för stora anspråk, och visar sitt gråaste lynne. Men sedan den krupit in under frosttacket, skall den sofva bort surmulenheten till våren. Så tänker gamla Lingan, då hon ordnar kring de jättestora ogräshögarna och dervid tänker på, huru gerna hon i natt velat svepa tacket kring sin son.

Huru har icke stormen hållit henne vaken! Har

han blifvit bevarad? Har Herren skyddat enkans son? Helt visst.

»Då det stormar här, har jag kanske smult vatten der jag är», så har han sagt.

Ingen onödig misströstan. Lingan går blid och god som förut till sitt hvardagsvärf.

Men tiden går. Julljusen hafva länge varit släckta. Nyåret börjar blifva gammalt. Många sjömän, som göra kortare turer, sitta redan hemma i spiselvrån. Icke ett ord från hennes Janne. Hon måste gripa sig an och gå till redaren i den aflägsna staden. Moderns längtan låter den långa vägen likna den tidrymd som för hennes känsla förgått sedan hon skildes från den ende hon äger i denna världen. Hon och hafvet! Ack, den starkaste måste ju hafva drygaste parten. Hon vill vara nöjd, om det finnes blott en helsning, ett godt ord om skeppets resa. Hon fick ett ondt ord. Hon har mest fått sådana i lifvet. Skutan ej afhörd sedan månader. Namnbrädan uppluten på vestkusten. En död man funnen å ett fartyg, ramponerat och uppkastadt ej långt derifrån på Lysekils skär.

En död man. Det ryckte så underligt till i gamla Lingan. Det kunde ju vara hennes lifskraftige gosse. Han, som var spänstig som en ung vidja och lika rak och rank, som hon var lutande och böjd, synnerligast nu då dessa hopplösa underrättelser nådde henne. Nej! Hon ville ej tro det. Det fans flere skepp med lika namn. Manskabet har kunnat frälsa sig. Hon vill hoppas än en tid. Kanske har ett främmande fartyg tagit dem upp. Lingan blef uppfinningsrik i sina räddningsfantasier. Hon, som aldrig

gissat en gåta, hade så lätt att lösa en af de svåraste: räddningen ur hotande dödsnöd. Hon visste ej sjelf huru mycket hon hoppades, hoppades af det enkla skäl, att hon ej kunde umbära hoppet. Det hängde samman med hennes lifstrådar.

Vintern går, och våren knoppas. Förr kan han ju ej komma. Och sjömäns bref komma ju så sällan fram. Hon längtar att isen må bryta upp. Med alla sjömännen i vinterkvarteren vill hon sända helsningar när de utmönstra. Hon vill bedja dem spörja i alla hamnar, der de lägga till. Janne har icke glömt sin gamla mor. Hon blickar nästan stolt mot det stora hålet i taket, som han så fyndigt lagat, på de hvitkalkade väggarna, som han om sommaren strukit så omsorgsfullt så att ingen stuga fans med en nättare kammare än hennes. Ingen hade en snällare gosse, och då borde hon ej släppa hoppet så lätt. Hon hade hört om sjömän, som dröjt 10, ja 20 år, innan de skyndat hem efter ett skeppsbrott. De vilja ej hafva tomma fickor då de taga landkänning.

Men en natt såg hon honom i drömmen hvilande på en blomsterbädd af idel hvita liljor och narcisser. »Det kommer sig af de der pingstliljorna jag putsade i går», sade hon halfvaken. Men drömmen grep henne ånyo oemotståndligt. Hennes gamla blomsterkärlek fylde genom drömmens fantasistyrka oändliga fält med idel hvita, härligt doftande blommor, och öfver dem alla bar hon i famnen sin son, sin ende, såsom barn. Han växte, under det hon bar honom, till likhet med den unge man han vid skilsmessan var. Men hon blef ej trött af bördan, och han låg i hennes famn så lugn och fridfull, med ett sofvande barns uttryck.

Lingan vaknade. Hon såg ännu liljefälten. De liksom sammanflöto med de hvita väggarna, som sonens ömhet målat för att upplysa sin mors lilla tjäll. Hon kände doften af liljor såsom aldrig förr, och nu visste hon hvarför. Nu förstod hon synen och sin dröm. Hon knäppte sina händer och tackade Gud för hela lifvet. Hon hade ju nu intet mera, som höll henne qvar här nere. Snart susade höstvinden öfver hennes graf i hörnet bakom den hvitglänsande kyrkan. Der finnas inga blommor på den gamla trädgårdsgummans graf, men från trädgården på andra sidan kyrkogårdsmuren sände de sitt doft, mildt och anspråkslöst såsom Lingans eget sinne, fridfullt såsom hennes stilla lif.



En vissnad skönhet.

Hennes hufvud hvilade på kuddarna. Mina blickar dröjde vid det tärda anletet, med dess mörka, djupt insjunkna ögon, omgifna af dunkla ränder, och den gula, skrynkliga, nästan pergamentfärgade hyn. Och likväl, då man såg detta rika, ännu skönt blåsvarta hår och de ännu genom de skarpa färgtonerna märkbara spåren af fina skönhetslinier kring munnen och kinderna, måste man tänka på, hvilken intagande varelse denna qvinna, i ungdomens vår, hade varit. Medan hon slumrade, såg jag mig omkring i det enkla, men nätta rummet, der allt bar spår af skrupulös ordning, förenad med en viss prydlighet. Der saknades ej lemningar från bättre dagar. Luktflaskorna på byrån hade guldpropar, och en dyrbar portfölj med inläggningar samt en icke obetydlig boksamling rörde egarinnans uppfostran och sysselsättning under helsans dagar.

Jag visste om henne föga mera än att hon gifvit undervisning under större delen af sitt lif, att hennes vilkor numera voro knappa och att en obotlig sjukdom långsamt men säkert gnagde på hennes lifstråd. Hon log nu i sömnen. Drömde hon om den

tid, då hon, strålande af ungdomsfägring, kastade se-gervissa blickar på bländade beundrare? Ensamheten, fattigdomens och lidandets förvärrande följeslagare, är kanske för en stund förgäten. Den tyst men sä-kert framsmygande döden har af sömnens trollspö hejdats för en stund. Offret ler med ett uttryck af segrande stolthet, ett drag som ännu ej utplånats hos denna skugga af sig sjelf. . . .

Hon vaknar . . .

»Jag är en oartig värdinna! Har ni ej uppsökt en bok för att döda tiden, då jag sof?»

»Jag saknade ej förströelse. Jag har låtit tan-karna flyga, under det jag sett på er. . . .»

»Det skulle jag i ert ställe undvikit. Det är ju sorgligt att se sjukdomens härjningar.»

»Visserligen. Men ni har spår äfven af andra inflytelser.»

»Jag! Af hvilka då?»

»Ert ansigte talar om oförgängligheten af den högre skönheten och om själsstyrkans spänstighet äfven under lidande.»

»Själsstyrka, ja, den måste man ju eftersträfvä, om ock fäfängt», svarade hon med ett leende. »Men skönheten målas ju alltid såsom förgänglig. Hvad kan ni hos mig se, som är förtjent af detta namn, numera?»

»Linierna, skönhetens fina och outplånliga gräns-märken. Hos de fula blifver ansigtet med åren så-som en slät plankarta. Den verkligt sköna fysiono-mien lemnas deremot sent eller aldrig i lifvet af dessa fina linier. Man läser också i edra drag om mången upplefvad glädje eller skiftande erfarenhet. . . .»

»Glädje? Deri misstar ni er. Mitt lif har varit ett enda fullständigt offer på ett och samma altare!»

»Och hvilket?» frågade jag.

»Pligtens», svarade hon, och en djupare skugga skymde hennes ögon. »Jag har med långa mellantider gjort anteckningar öfver mina minnen. Vill ni, när jag är död, se igenom dem och tänka på mig med vänlighet? Mycket deraf är barnsligt. Men allt är erfaret och genomlevadt.

Det dröjde ej länge, förr än man lemnade mig en portfölj med flere tättskrifna häften, ur hvilka jag utdragit det, som väsentligast framhåller den affidnas lifserfarenhet. Hennes egna ord bibehållas:

1.

I morgon skall jag då se idel främmande ansigten! Huru skall man mottaga mig?

Jag minnes ej tiden, då jag beslöt att lätta vår mors bekymmer genom att söka förvärfva något. Vi voro mycket fattiga, men huru lyckliga voro vi icke stundom i de små vindskuporna, der jag om aftonen såg vår moders fina ansigte lutadt öfver lampan, medan hon lagade våra kläder till påföljande dag och mina systrar sofvo såsom fogelungar i boet. Det var under en dylik stund, som jag beslöt att blifva lärarinna för att understödja henne och dem. Ej utan skäl kände jag mig stolt öfver deras friska, sällsynta skönhet, som påminte om rosenknopparna i grannens trädgård — en trädgård som vi blott sågo från ett högt tak.

Vi bodde vid en af hufvudstadens bättre gator; men för denna lyx' skull måste vi nöja oss med sådana grannar som den gnisslande vindflöjeln eller de qvittrande sparfvarna. Och ändå! Huru älskliga hade de ej vuxit upp, dessa våra egna rosor, mina täcka systrar, som vår mor älskat, vårdat och vattnat! Ja, vattnat, ty redan tidigt anade jag att vår moders tårar af glädje eller sorg borde vara oss heliga, att de redan runnit allt för mycket, och jag visste ock orsaken. Denna rika, för mig okända slägt, som lemnat henne nästan hjälplös, huru hjertligt jag afskydde den! Kunde man se dessa fina, ovana händer, kunde man veta huru hon omgifvits af rikedomens skydd och, ehuru förenad genom blodsbandet, dröja att omflytta henne i en krets, dit hon hörde?

Min mor klagar aldrig. Hon är tacksam för den utbildning, som genom slägtens sparsamma understöd skänkts mig, och jag — tänker blott på henne! Tårar af deltagande för hennes förödmjukande ställning fylla stundom mina ögon, och nu står jag färdig att hjälpa henne bära den — att sjelf mottaga en lönad befattning såsom lärarinna i ett främmande hem. Lön! ett obegripligt ord i en nittonårings öron. Att taga emot penningar af en fränling. Ja! detta är ju en hufvudsak. Min mor har ju länge burit detta obehag.

Mod, Annie! Du skall nu bespara henne oron att nödgas påminna om dessa nådegåfvor. — — —

Min mor sade i går, då hon såg mig kamma mitt hår:

»Annie! om du kan, så dröj att antaga denna plats ännu ett år! Du är så ung och — hon log så godt — så obeskrifligt vacker. Icke blir du fåfäng,

älskade barn, öfver en oförskyld Guds gåfva? Men ser du, mitt barn, jag måste varna dig. Man kan ej se dig utan att älska dig!»

Min mor hade aldrig varit praktisk. Endast en fin och grannlaga känsla vägledde hennes handlingar.

Jag log gladt till svar och kastade en förstulen blick i spegeln. Hon hade rätt. Mitt svarta hår böljade ned till fötterna. Mina ögon blixtrade emot mig ur glaset, så att jag nästan ville sänka min blick af ett slags förlägenhet. Hastigt mindes jag, huru föreladet år man vid vår läroanstalt hade tillagt mig Judiths roll vid en tablå, och huru många beundrande blickar och smickrande ord då tillställes mig. Jag plägade såsom helt ung känna mig stolt öfver allas vårt utseende. Detta företräde skulle ingen beröfva oss, huru mycket alla andra blifvit oss undandragna. Men nu befarade jag ett ögonblick, att här kunde blifva ett hinder på min väg till oberoende. Man hade sagt mig, att flere unge män tillhörde den familj, till hvilken jag nu begaf mig. Bah! — jag gjorde en höjning på hufvudet, liknande min attityd såsom Judith — och svarade min mor lugnt:

»Om man finner mig hafva ett hyggligt utseende, skall man kanske ej se mig öfver axeln såsom en underordnad. Jag skall ej glömma, att en fattig flicka har sin värdighet, sin tillåtna stolthet, lika berättigad som den på adelsföreträden grundade.»

Min mor suckade, om af ängslig aning för kommande svårigheter eller af sorg att nödgas gifva sitt bifall till min afresa, visste jag ej. —

Jag kysste dem alla, och då jag lutade mig in i vagnen, fylles mina ögon med tårar. Men då jag snart stod på ångbåtsdäcket, kringfläktad af en frisk bris, hade mitt lynne och mina förhoppningar hela sin spänstighet och mina föresatser sin forna fasthet.

2.

En strålande majsol belyste landskapet utanför mitt fönster i det täcka gafvelrummet af den slottslika byggnaden, der jag tillbragt min första natt. Man hade anvisat mig min bostad i den högra sidan af huset, hvarifrån man hade en vidsträckt utsigt. En temligen stor insjö, som dock närmast byggningen afsmalnade till en damms bredd, omgafs der af täcka planteringar. Längst borta syntes ett glittrande silfverband. Det var den djupa och strida ån, som utgjorde sjöns utlopp i en större och som länge inom synhåll genomflöt det bördiga landskapet. Små vikar och björkklädda uddar bildade i vågiga linier förtjusande kulisser till fondperspektivet öfver sjön. Åt motsatta sidan af byggnaden kunde jag från det bredvid mitt belägna skolrummet se en vårdad park och längre bort ett skimrande vattenfall, hvars skumperlör glittrade i solglansen och hvars majestätiska dån redan aftonen förut väckt min uppmärksamhet. Detta blir min vagsång, hade jag genast tänkt, då jag hörde detta imponerande ljud. Det kraftiga och sjelfständiga har alltid väckt mina sympatier, och här i denna främmande omgifning syntes mig den strida forsens brus

såsom en väns röst, tillropande mig på en gång goda råd och ett stärkande exempel.

Framåt! intet vacklande! Detta syntes mig såsom grundtemat, utveckladt genom andra hufvudmotiv, som ljödo: »Lifvet vinnes under strid. Intet klemmande med dig sjelf, om du söker ett mål!»

Ungefär så öfversatte min fantasi detta enformiga, obändiga, omutliga i vattenmassans framvällande pulsslag.

Jag öppnade fönstret. — En balsamisk doft nådde mig från blomsteranläggningarna på gårdsplanen. En tam svan simmade omkring i den närmaste viken. Han doppade stilla sina glänsande vingar i vågen, i det han med en viss ståtlig värdighet obesvärad gjorde sin morgontoalett under mina ögon.

»Se der åter en enstöring», tänkte jag, »en vän, som omedvetet förstår dig!» Jag misstog mig. Hans maka kom nu fram bakom udden, och de summo snart båda med ett furstepars säkra hållning kring stränderna af sitt rike, den närliggande smala viken, helsade af blommornas doft och löfvens prasslande för morgonvinden, som lekte i de öfverhängande grenarna. Denna intagande syn förjagade mina intryck af gårdagens emottagande, hvilka ej rätt velat lemna mig under den första, något sömnlösa natten under ett främmande tak.

Som jag alltid känt en viss skygghet för främmande beröring, var det med en brännhet rodnad som jag om aftonen förut såg kusken köra ned från en sluttning och derpå raskt öfver den finkrattade gårds-

planen. Den temligen långa resan från närmaste stad hade gifvit mig tid att förbereda mig på detta det första ögonblickets obehag. Men min känsla blef ännu mera beklämd, då jag på något afstånd såg en liflig, ungdomlig flock samlad, såsom det syntes, till något sällskapsspel i fria luften eller för att njuta af den härliga aftonen. Den hederlige gamle kusken sade uppmuntrande och något förtroligt, då han hjälpte mig ur droskan:

»Det är alls ingen främmande. Bara baronessan och hennes bröder, de unga grefvarna. Hon är dotter i huset och har varit här en tid.»

Han besinnade ej, att för mig voro de dock alla främmande. Han såg i mig en, liksom han sjelf, beroende, legd person, som var pliktig att mot viss betalning fullgöra sina skyldigheter — och han såg ju rätt. Arbetets ära och pligtens helgd voro i detta ögonblick något fördunklade i min uppfattning, och det var något kort jag tackade honom och vände mig om, villrådig, väntande ankomsten af något slags betjening. Kusken lyfte af min packning. Jag hörde nu en synnerligt klangfull röst med en manlig bestämmdhet i tonen yttra:

»Tillåt, min fröken, att jag visar er vägen.»

Och då jag härvid hastigt vände mig om, såg jag en högväxt och kraftig ung man med blondt hår och ett gladt men något stolt uttryck i de välbildade men ej vackra dragen. Han erbjöd mig sin arm, i det han tog någon af mina obetydligare reseffekter. Jag framstammade en ursäkt för hans möda, då en framskyndande kammarpiga gjorde ett slut på min

förlägenhet. Men han släppte ej min arm. Han blott tillade i förbindlig ton:

»Ni önskar utan tvifvel att strax presenteras för min mor. Hon är med er blifvande lilla elev här nere.»

»Bär upp frökens saker till hennes rum», sade han med en röst, van att göra sig åtlydd. Jag hade märkt att det från början belevade uttrycket i hans blick, då han mötte min, hade förbytt i en af öfverraskadt, lifligt intresse, med en ansats af beundran, och nu kände jag huru han genom sitt lediga sätt och sällskapston ville undanrödja det för mig plågsamma i situationen. I mitt hjerta tackade jag honom för denna finkänslighet mot en främling och drog goda slutsatser för det följande.

I nästa ögonblick stodo vi i en gammaldags men dyrbart inredd salong, der en äldre dam och ett tolfårigt barn kommo oss till mötes.

Ett ögonkast på den gamla ingaf mig förtroende. Godhet och ett något tungt allvar utgjorde hufvudsakliga uttrycket i hennes eljest hvardagliga utseende. Detta, i förening med sonens emottagande, betog mig hvarje skynt af förlägenhet, och det var med en obevärad, nästan glädlig min jag helsade henne med en vörnadsfull nigning. Hon å sin sida syntes vid vår ankomst på en gång angenämt berörd och något oroad. Hon hade kastat en blixtsnabb, frågande blick på sin ståtliga son, som helsat henne med militärisk honnör — genom den civila dräkten framlyste en officers lediga, om än något dresserade hållning. — Han besvarade denna stumma fråga med en något otålig blinkning. Och nu mottog hon mig med en blid

vänlighet och ett värdigt behag, som jemte min elevs okonstlade och blyga väsen snart gjorde mig hemmastadd. Senare på aftonen, då jag blifvit ensam, öfvervägde jag hvad det var, som i detta mottagande lämnat en tyngd i mitt hjerta. Mor och son hade täfpat i grannlaga förbindlighet. Och ändå! En tiondedels sekund hade denna deras vexling af blickar varat, men tillräckligt länge för att känslans termometer uppfattat och fixerat deras karakteristiska innehåll. Min känsla bokförde med fotografisk tydlighet följande:

»Hvarför denna ridderliga artighet mot en underordnad?» i hennes; »Mot en ung, skön qvinna är en man alltid ridderlig», i hans. Och jag misstog mig ej. Hon ville i den nya lärarinnan finna en stilla, pligttrogen person, som i skuggan tjänade till relief åt husets döttrar eller täcka gäster. Fann hon guvernanten alltför framträdande för att tjena såsom ram i familjetaflan?

Men hvarför känna mig sårad? Hon var ju i sin fulla rätt, och min stolthet borde ej på detta sätt plåga sig genom nålsting.

Men nu, denna härliga morgon hade jag åter min friska, oberoende känsla. Svanornas åsyn hade bortjagat alla oangenäma intryck. Jag visste ej rätt huru. Det var som om den oemotståndliga dragningskraft, det fångslande inflytande, som deras skönhet på mig utöfvade, påminte om att jag, äfven jag, ägde detta medfödda, outplånliga adelsmärke, som ingen kunde bestrida mig. Min lindrigt kränkta sjelfkänsla sög en uppfriskande näring ur den glada känslan att vara en skön qvinna, med skönhetens makt. Jag ville ej missbruka den. Denna ömma moder, som syntes frukta

för sin son, jag ville ej beröfva henne hennes älskling. *Hon* skulle se en gång huru en obetydlig, beroende person har en själfkänsla, som förbinder ett friboret hjerta, som ej skänker sin gunst opåkalladt. Jag var ej längre en paria bredvid den privilegierade kasten. Jag egde alla ungdomens och livvets bästa skatter och skulle veta att bevara dem. Jag smålog nästan öfvermodigt och lutade mig dervid ut genom fönstret. En munter hvissling besvarade mina tankar. En uniformsmössa skymtade mellan träden bredvid forsen. Jag drog mig hastigt tillbaka. Det ges stunder, då man gläder sig att tanken är en bredfuwa, som flyger tyst såväl som snabbt, med hemligheten gömd under vingen.

3.

Grefve Herman har mött mig i ekskogen! I och för sig är detta ingen ovanlig sak. Han synes förfoga öfver ett sjette sinne, med hvars hjälp han utforskar, hvart vi, min lilla elev och jag, styra kosan under den promenad i fria luften, som hör till lärarinnornas program. Denna skarpsinnighet, trots mina försök att gäcka den, har något irriterande. Eljest har jag funnit det lättare, än jag väntat, att med afseende på husets äldste son följa mina goda föresatser. De tvenne yngre brödernas beundran är alltför naivt och oförbehållsamt uttryckt för att synnerligt generera mig. Thorsten säger mig halft misslyckade artigheter, såsom: »Det blef vackert vid Sjöfors, när miss Annie kom», och dylikt. (Vi äro i juni månad och en regnig

När världen har sin gång.

väderlek har afbrutits af en praktfull, varm mid-sommar.) Han är intet qvickhufvud såsom den äldste, men fullt ut lika god som dum. Den tredje brodern följer mig med ögonen, som hafva en egendomlig brun färg och ådragit honom smekordet Bruno, ehuru han heter Bernhard. Han ser manlig ut, ehuru jag synes vara för honom hvad solen är för eldsdyrkaren. Modern, grefvinnan, synes hafva vunnit ett visst lugn genom denna universella dyrkan, som den äldste brodern minst synes uttrycka. Åtminstone åtnöjer han sig med att visa en fin uppmärksamhet och det egendommiga skarpsinne, om hvilket jag nyss talat. Den kärlek, min elev hyser för honom, hvilken vid hennes ålder har en entusiastisk öfverdrift, låter henne med förtjusning fasthålla brodern vid dessa sammanträffanden, och hon blir nästan vältalig, då hon i hans frånvaro prisar hans utomordentliga egenskaper, hans ädelmod, godhet o. s. v. Det är öfverflödigare än hon tror. Jag är alltför böjd att tänka högt om grefve Herman. Alfild behagar mig eljest mycket . . .

Det är nu snart tvenne månader sedan jag började studera detta invecklade maskineri, som kallas ett *stort hus* på landet. Jag ser nu ej blott den ståtliga fonden, men äfven de många kulissvexlingarna, de otaliga dolda trådarna, den mer eller mindre falska belysningen, som ej fattas äfven här. Jag kan ej längre misstaga mig om, att grefvinnan visserligen leder pjesens gång och verkställer omedelbart dekorationsvexlingen, men att grefven på förhand uppgjort planen. Bakom en hållning, som vittnar om aristokratens uppdrifna sjelfkänsla och den duglige mannens öfverlägsenhet, fruktar jag att en dryg fåfånga funnit rum — fåfånga

är stolthet öfver små ting. Ett, hvaröfver grefven är fåfång, är herskarspiran i husets inre detaljer.

Grefvinnans djupare och hjertevarma natur har fortfarande en tilldragande verkan. Öfver hennes väsen ligger en slöja af oro eller ett slags farhåga, som väcker mitt deltagande. Hvad fruktar hon? Icke längre för mitt inflytande på husets söner? Hon måste hafva iakttagit, huru jag redan vunnit en viss färdighet i att hålla deras beundran inom en lagom gräns, hvad uttrycken af densamma angår. Ett afvisande ögonkast, en höjning à la Judith på hufvudet, ett muntert skratt åt grefve Thorstens besynnerliga artigheter voro mina medel dertill. (Thorsten är en passionerad samlare, äfven af snäckor, och liknade i dag min mun vid en halföppen perl-mussla. Denna österländska artighet måste han hafva funnit i en bok . . . Han är rolig med sin naivitet och sin hänförelse.)

Jag har det —! Det är mannen hon fruktar!

Bakom grefvens belevade men bestämda väsen döljer sig då en sträf hårdhet, en omedgörlig fasthet — kanske stundom en blix, som dödar?! Hon fruktar faderns vrede, men för sönerns, ej för sin egen räkning. Denna ädla, uppoffrande qvinna måste kanske tillgripa den svagas vapen mot öfvermakten, listen, och hon fruktar att blifva röjd. Hvad hade hon att dölja? Se der, hvad jag ännu ej vet . . .

Grefve Herman visar intet hemlighetsfullt väsen, tvärtom! Men han synes hafva en vilja af det slag, som brytes förr än den godvilligt böjer sig. Är det sammanstötning hon befarar?

Grefvinnan synes i välgörenhet och omsorg om underhafvandes bästa inlägga den fria vilja, som hon

måste afstå inom huset. Ett dylikt äktenskap, förestafvad af verkligt tycke, låter ej begripa sig. Mitt blod kokar, då jag ser att det oftast är den mindre ädla qvinnan, som betyder mest i sitt hus. Den finkänsliga böjer hufvudet, tiger och lyder, då hon ej för barnens skull söker kringgå den despotiska äktenskapliga enviljan. Är det blott i drömmen jag ser mannen förtroendefull och qvinnan öppen hjertig? I sådant fall vill jag ej gifta mig. Smygvägar väcka min motvilja.

Grefvens äldsta dotter och gunstling, baronessan Adelheid, är ett prof på ett annat slags qvinlighet. Hon är gift med en tysk adelsman och för tillfället med sina barn på besök här. För henne synes begreppet *vilja* endast böra tillämpas på hennes egen. Mannen, som ej åtföljt henne, lär vara af en kraftfull natur. Men bländad af hustruns skönhet, låter han henne följa sina nycker. Hon lär vara en stjärna i hofvets salar och är äfven här ett föremål för hela familjens förgudning. Ett klart och skarpt hufvud, ett arf af fadern, samt en stor talang för toilettens värf äro de drag, som frapperat mig, jemte en hela hennes väsen genomträngande pregel af högdragen öfverlägsenhet. Den lilla, förskrämda bonnen, Mad:lle Blanche, hviskade här om dagen till mig upplysande: »Madame est une lionne»; och i sanning, det fans något naturkraftigt, vildt i den nästan hotande blick hon sände oss. Hon väcker ej sympati hos mig, och jag undviker att korsa hennes väg. Det förefaller stundom, som ville hon håna mig eller göra mig löjlig i andras ögon. Här om dagen lyckades hon under en sällskapslek att göra mig djupt förlägen. Man

skulle uppgifva namnet på sin hjelte, och jag valde hastigt:

»Arminius, den ädle, tappre germanen!»*

Ett hänskratt af baronessan Adelheid afbröt mig.

»Du bör finna dig smickrad, Herman!» sade hon betecknande.

Jag hade i ögonblickets hast icke erinrat mig, att namnen Arminius och Herman äro liktydiga och att familjen, der jag uppehöll mig, var af tysk härkomst. Jag rodnade djupt och smärtsamt. Denna gång hade hon vunnit en seger. Grefve Herman var inbegripen i ett samtal och syntes ej hafva hört det hela — en grannlaga förställning, för hvilken jag var honom erkänsam. Från denna stund kände jag att baronessan var min fiende och att hon afundades mig sina bröders oförstälda beundran. Det var den gamla historien om qvinnans missunsamhet, då det gäller beundran.

4.

I dag är midsommarsfest vid godset. Man deltagar här i folkets dans kring majstången. Ungdomsglädjen svallar inom mig, trots baronessan, som på allt sätt visar sin ovänlighet. Min ljusgula, lätta klädning kläder mig förträffligt. Det skall förarga henne. — Fy, Annie! Ingen hämndkänsla! —

Mina tankar ila hem till de kära, till fogelboet

* Sällskapslekar synas ofta tjena till att visa folks dumhet. Anledningen till mitt val var, att detta namn förekommit under lektionen samma dag.

der uppe under takåsen. Huru väl jag minnes våra högtidsstunder af frisk, ungdomlig munterhet. Signes djupare malmklang och Beatrice's silfverklocka återljuda i mina öron! Då jag provvade denna drägt före min afresa, citerade Beatrice, som ännu gick i pensionen och som bäst svärmade för Tegnér: »Som en stjärna på en vårsky» etc., men afbröts af anmärkningar öfver fortsättningen. Hon skakade sina glänsande lockar något förtretsam. Men Signe, med sin täcka, något bestämda min sade: »Annie liknar snarare Titania, men då borde hon hafva ett diadem af stjernor på sina svarta flätor.»

Det var under dessa skrattkonserter, som vi plägade afbrytas genom en knackning i väggen. Vår granne, renskrifvaren, han, som var så blek och flitig, som aldrig ens smålog, då han tillfälligtvis mötte oss, sände oss på detta sätt en bön om tystnad. Stundom tillropade han oss en formlig anhållan derom. Denna varierades efter behof. Nu ljöd det: »Sköna, förtjusande unga damer! Unna mig en stunds rådrum. Jag afskrifver just nu en dödsdom!»

Det blef så tyst hos oss.

»Han säger detta för att skrämma oss», yttrade Signe först, trotsigt. »Jag vill vara fri i mitt eget rum!»

»Nej!» hviskade Beatrice ifrigt. »Jag vet af vår jungfru, att han skrifver rent åt justitierådet i andra våningen, och då är det kanske sant!»

Sant! — allas våra tankar hade ilat från ungdomsyrans skämt till denna förskräckliga verklighet. En dödsdom!

»Hvarför skulle menniskor låta sådana gräsliga ting utföras?»

»O», suckade Beatrice, »om jag finge råda, huru goda, lyckliga och älskvärda skulle icke alla vara!»

Dervid såg hon så älsklig ut, så oskuldsfullt bedjande, att jag ofrivilligt måste tänka: »Säkert skall du göra icke obetydligt med den kraft du har.»

Jag lade tyst af min klädning, och vi talade sakta om vår besynnerliga granne, som ej plägade helsa i trappan, men lade beslag på vår frihet genom väggen. Måhända voro våra glada röster det enda, som bestods honom af fruntimmerssällskap. Huru vi beklagade honom!

Jag hade återkallat allt detta, under det jag fäste ett par högröda nejlikor i mitt hår. Den gamle Matts, trädgårdsmästaren, hade lemnat mig dem, i det han sagt: »Den vacker är skall vackert ha.» En försliten artighet, men som låter ny för den mottagande. Han blinkar smålugt, gubben Matts! Skulle verkligen grefve Herman? — De passa magnifikt till min klädning.

Annie! Hvarför just grefve Herman? Hvarför ej lika så gerna Thorsten? Den välmente Thorsten! Tag dig i akt, Annie! Hvar är din sjelfkänsla, dina stolta föresatser?

5.

Det är höst. En grå, jemn dimma sänker sig öfver sjön. Löfven flyga omkring såsom förföljda flyk-

tingar och samlas stundom till stora massor liksom till ömsesidigt skydd kring trädens rötter. En och annan enslig fogel hoppar tyst på de nakna grenarna af linden under mitt fönster. Svanorna äro ruggiga af höstregnet. Gamle Matts har skördat köksväxterna och börjar nedtaga vinterfrukten. För mitt sinne ligger nu den ljusa, glada midsommar, som jag senast upplefvat, i ett aflägsset fjerran; ett oändligt afstånd skiljer mig från sommarens härlighet. Mitt hjerta genomilas af lifvets höstkänslor; rysningar bebåda, att vintern ej är långt borta, äfven der inne.

Hvarför? — Grefve Herman är långt borta. En del säga i hufvudstaden, dit hans fader rest till riksdagens öppnande. Andra tala om Afrika, Algier, vida världen. Jag vågar ej direkt fråga. Mitt hjerta hviskar svaret — suckande: Långt — för långt, att du någonsin återfår honom.

De yngre bröderna afsluta studierna vid akademien. Baronessan är hemrest, och vi tre här kvarvarande känna oss såsom vaktposter, dem man glömt indraga, sedan hela styrkan aftågat. Grefvinnan är, såsom alltid, god emot mig, men jag ser att hon lider, och jag anar orsaken. Mitt samvete är lugnt.

Men låt mig gå tillbaka i tiden till den midsommardans, då jag som ett fjun sväfvade kring, halft buren af den manlige Thorsten, men hemligt undrande, om den äldste brodern förgätit min tillvaro. Nej! Riktigt! Der stod han. Med ett egendomligt varmt, nästan bönfallande uttryck bad han om en dans — som om han dertill behöft beveka mig! Efter den dansen, under det de öfriga promenerade omkring för att svalka sig, bjöd han mig armen och riktade våra

steg åt ett annat håll. Han ledde mig in på en stig, på hvilken man närmade sig vattenfallet och der hvarje lyssnande på afstånd gjordes omöjligt genom dess brus. Han anvisade mig plats på en grässoffa och stod sjelf helt nära, lindrigt framlutad, för att låta mig uppfatta hans ord:

»Ni måste hafva sett, Annie, att jag sökt ett tillfälle att säga er, huru hejdlöst jag älskar er. Jag har visat mig lugn, nästan kall, för att ej skrämma er genom mina känslors våldsamma innerlighet förr än ni kände mig — förr än ni hunnit inse, att för mig finnes endast en qvinna i världen, ni Annie! Våra första vaxlade ögonkast afgjorde detta. Säg mig nu, att ni sjelf inser detsamma, att ni tillåter mig att älska er.»

Orden välde fram såsom en strid flod, som om de ville qväfva honom genom sin påträngande kraft.

Jag hade sökt resa mig upp. Men hans närhet hindrade mig, och då jag såg hans sinnesrörelse och den lågande blicken, kände jag mig gripen, som af en svindlande, lycksalig känsla, och måste förblifva sittande stilla. Han stod nu lutad mot en stam, som lindrigt böjde sig öfver en gren af forsen och hans läppar darrade ännu af den sinnesrörelse, med hvilken han talat.

Ja, jag visste det nu! Det var sant. Första ögonblicket hade äfven afgjort mitt öde. Jag älskade honom. Men nu öfversvämmades min själ af en våldsam ångest. Liksom för att söka ett råd, blickade jag ned på den fasta, obevekliga naturmakt, som i vår närhet, oberörd, ilade sin uppgift till mötes. Hvad var det forsen tillhviskat mig, främlingen, den första

aftonen af min härvaro? »Framåt! Lifvet kräfver offer! Pligten först!» Ja, detta var grundtemat.

Något af naturens jemnigt meddelade sig åt mitt skakade sinne, och det var med återvunnen fattning jag i fast ton svarade:

»Herr grefve! Ni kan ej vara omedveten om, att en dylik förklaring gör min vistelse här omöjlig. Af en stackars lärarinna väntar man, att hon icke lånar sitt öra till dylikt, allra minst från husets söner. Hon anses då hafva förverkat det förtroende man visat henne.»

»Jag begär endast», afbröt han mig, »att ni säger: jag älskar dig, Herman, och jag vill skynda härifrån, hvart ni vill, och lemna er såsom oinskränkt herskare af terrängen.»

»Och ni menar, att sådana ord från mig vore ursäktliga i min ställning?»

»Tyst, Annie! Nämn ej din ställning! Du är drottning i mitt hjerta. Det är den plats, som tillkommer en förtrollande skön qvinna, såsom du, och det ges ingen högre, eljest vore den din!»

Mitt hjerta sammansnördes vid hans ord. Jag hade föga tänkt på en ljus framtid för mig sjelf; mest för mina älskade, åt hvilka jag odeladt ville egna mig. Så oerfaren var jag ej, att jag icke insåg, att han ville inleda en kärleksförbindelse af det slag, som man kallar intrig och som för en fattig lärarinna i ett adligt hus hade något särskildt förkastligt, ja nära nog förnedrande, till frånsida. Min stolthet hade nu vaknat och kom min pligtkänsla till undsättning.

»Herr grefve! Min kärlek är en fri och stolt fogel, som väljer sitt bo endast på en stadig gren.

Den låter icke locka sig. Den, som saknar alla stöd, utom sitt eget, måste taga säkra steg!»

»Rätt, Annie! Du tänker på kullerstolarna! Rätt, min flicka. Äfven jag har drömt om din gestalt, fyllande en gång platsen, som min moder lemnat. Endast du, min härliga flicka! Men nu, gif mig blott ett enda bevis på din ömhet, och jag skall göra allt hvad du önskar!»

Hans sista ord hade väckt min uppmärksamhet på, att det var jag och icke han, som åt denna glödande, nästan framslungade kärleksförklaring sökt gifva en solid, ja, lät oss gerna säga *hederlig* bakgrund. Genom hela glöden af hans ord hade en viss egoistisk ytterlighet framskymtat, omedvetet för honom sjelf, men varnande, omisskänligt för mig. Jag såg mina kära utan stöd, mig sjelf misstänkt, hånfullt afskedad. Jag hörde baronessans gäckande stämma. Denna grymma syn gaf mig mod.

»Var god och för mig till de dansande!» sade jag stolt, i det jag reste mig och sände honom en fast blick.

Hans uttryck fick en förvirrad, underligt frånvarande pregel, som nästan skrämde mig.

»Vill ni håna mig?» sade han hest. »Som ni vill, ni ansvarar för följderna!»

Och han aflägsnade sig med långa men osäkra steg, såsom om han gripits af svindel.

Jag ilade upp på mitt rum, och der, under de öfrigas midsommarfröjd, grät jag så, som man gör när hvarje tår sliter med sig en förhoppning, en dyrbar gömd glädjeskatt, om hvars tillvaro man först blef upplyst i det den ohjelpigt förlorades. Jag hade

segrat öfver mig sjelf — det är sant — segrat öfver mitt hjertas röst; men segern kändes såsom ett blodigt nederlag. Jag hade åtlydt samvetets och klokhetens röst. Men klokheten förkrossar och förlamar — vid nitton år! Och han, som i sin öfversvallande känsla icke gifvit den vanliga, häfdvunna formen åt sina ord. Han som bönfällit om mitt hjerta, men icke eftersträfvat min hand! Var detta egoism! Var han icke i sjelfva verket den ädlare? Var det ej snarare jag, som fläckat den sanna kärlekens skära vingor genom att gripa den med beräkningens kalla hand? Hela min själ var i uppror, och då jag erinrade mig hans förtviflade, liksom förvridna anletsdrag, det osäkra i hans steg, började jag uppgöra planer att söka ett nytt samtal. Jag ville skänka honom trösten att se hvad det kostade mig att tala, att handla så som nyss. Jag ville låta honom ana, huru mitt hjerta led. Och likväl ville jag ej hafva handlat annorlunda. Hvilken brännande blygselrodnad skulle ej då betäckt min kind! Huru skulle jag kunnat möta hans moders blick? Nej, hellre, tusen gånger hellre, smärtans tårar! Jag ägde ej rätt att kasta bort mig sjelf, och med all min beundran för grefve Hermans lysande egenskaper hade jag en dof, smygande aning, en dyster räddhåga, att en kärleksförbindelse, inledd i hemlighet, icke skulle binda honom för lifvet. Jag uppfattade hans karakter såsom rik på ädla impulser och genomträngd af en ridderlig anda, men äfven njutningslysten och otålig för motgångar. Uthållighet och fasthet, dessa oundgängliga beståndsdelar i manlighetens lifsmärg, fruktade jag lägo fjerran från hans skaplynne. Så mycket farligare för mig! I denna fruktan och i hans

okunnighet om min känsla lågo mina bästa vapen mot min egen svaghet. Hade jag rätt att göra mig försvarslös genom afväpning? Nej! — Då morgongryningen kom, hade jag satt foten på mina käraste önskingar, och förnuftet hade ensamt den afgörande rösten i mitt beslut.

Endast få hade under midsommarnatten gått till hvila. Min frånvaro vid supén hade en sådan qväll ej väckt uppmärksamhet. Derom var jag säker. Just då jag sålunda i tankarna hade lagt sista plankan på den bro, som förde från drömverldens paradiset till verklighetens nakna torfva, brast hela bron bakom fötterna! Jag hörde en knall, derpå ännu en. Jag rycktes upp ur den domning en sömnlös natt medför och kastade upp fönstret. En kylig morgonvind mötte mig. Jo! Det var från parken det kom detta dofva, olycksbådande ljud. Det susade der genom löfven, eljest intet ljud, ingen rörelse. Efter den första skräcken hade jag sjunkit tillbaka liksom stelnad af ångest. Men nu erinrade jag mig midsommaren, och lugnande möjligheter föresväfvade mig. Min fantasi ville ej lyssna till omdömet. Hvad fruktade jag? Ett obestämdt, fasansfullt något — det som hela natten rufvat i mitt hjerta hade tagit en bestämd form, hade blifvit en tanke. Grefve Hermans förstörda utseende föresväfvade mig, och med ett halfqväfdt rop ilade jag ut samt stod inom några minuter vid parkens ingång. Då erinrade jag mig, hvilken misstyding min vistelse ensam der ute vid denna tid skulle framkalla, att man då skulle draga just de slutsatser, för hvilkas undvikande jag hela natten kämpat. Måhända var ingenting verkligt för handen utom min ångest. Min oro

segrade öfver betänkligheterna, och jag skyndade vidare. Snart hörde jag hästraf, och på den mellan träden framskymtande landsvägen syntes — grefve Herman ridande förbi i raskt traf. I glädjen att min ångest varit ogrundad och af oro att blifva sedd sjönk jag ned bland en grupp af buskar. Så snart han försvunnit, ämnade jag, såsom jag hoppades, obemärkt återvända till mitt rum. Men reträtten var mig afskuren. Ur småskogen framträdde grefve Bruno. Han syntes minst sagdt lika olägligt öfverraskad som jag. Min förlägenhet öfver att vid denna timme af morgonen och i en af daggen och mitt nedhukande bland buskarna genomvåt klädning befinna mig der, kom honom att småle. Jag stammade något om sömnlöshet, hufvudvärk etc., och han tycktes taga mina förklaringar för hvad de voro värda. Men sjelf yttrade han:

»Midsommarvakan skall ju ej urskuldask eller bortförklaras. Hvar och en har lof att då följa sina infall. Ni känner ju Shakespeares midsommarnattsdröm? Herman och jag hafva i småskogen der borta väl icke pröfvat våra teatraliska anlag; men ett par pistoler, hvilkas knall ni kanske hört. Han skadade sig temligen lindrigt i handen och red sjelf till läkaren för att ej oroa vår mor.»

Jag trodde honom ännu mindre. Hans ärliga bruna ögon voro ej vana att dölja något.

Alltså pistoler, tänkte jag — en duell för min skull.

Jag kände en svaghet i mina knän, och förebärande att morgonluften kändes sval skyndade jag före honom in.

Hvad tænkte han? Att jag varit ute för att plocka nio slags blommor under tystnad för att med dem under sofukudden drömma om min blifvande man, såsom skrocket på orten lydde. Nej! Hans ögon sade annat.

Grefve Herman återkom ej under dagens lopp. Innan qvällen visste jag allt. Grefvinnan, som om aftonen iakttagit sin sons förändrade uttryck och likasom jag hade hört skotten, dels gissade, dels affordrade grefve Bruno förklaring om orsaken till Hermans frånvaro. För faderns skull hette det, att han under profskjutning med pistoler sårat sin hand. Men gamla räfvar lurar ej lätt. Troligen på grefvens befallning vände hon sig till mig, hvars oro ej undgått hennes uppmärksamhet. Jag kände ett slags skydd i att meddela henne hvad jag visste. Hon bekräftade mina farhågor om duellen och uttalade sin fruktan, att den äldre utmanat sin yngre broder af svartsjuka, men sjelf blifvit sårad.

»Herman har trott sin broder vara en gynnad medtäflare om er gunst», yttrade hon vemodigt.

Så var då olyckan ändå skedd och min vistelse i denna familj gjord omöjlig. Kanske misstänkte man en intrig å min sida. Allt mitt kämpande hade ingenting vunnit. Grefvinnan såg min sorgsna blick, min förkrossade uppsyn. En aning om, huru djupt mitt hjerta var intresserad i detta, genomflög henne, och hon besvarade en frågande blick från mig med dessa ord:

»Hvad er beträffar, kan jag blott välsigna er för den finkänslighet, den grannlaga hågkomst af plig-

ten såväl mot er sjelf som mot oss, som ni i denna bedröfliga sak visat.»

»Och grefve Herman?»

»Måste hållas aflägsnad från hemmet tillsvidare. Hans far, som mer än misstänker sanningen, skall mindre vredgas på sin son, då han genom mig hör hvilken ädelsinnad qvinna som framkallat ungdomsyran. Den lättförklarliga böjelsen för er har han länge iakttagit hos alla sina söner. Han skall uppskatta ert ädla, öppna handlingssätt och inse nödvändigheten, att Herman får nya intryck t. ex. under en längre resa.»

»Och jag?»

»Ni stannar här, om ni vill uppfylla min önskan. Det vore att illa löna ert förhållande till oss, om en hastig flyttning härifrån gäfve anledning till för er ogynsamma uttydningar.» —

Från denna stund visade grefvinnan mig ett oin-
skränkt förtroende, och äfven deruti låg ett värn mot mitt hjertas svaghet. Hon syntes taga för gifvet, att man icke kunde undgå att älska hennes son, och sjelf van vid försakelse, tycktes hon taga lika stor del i min som en moder. Denna egendomliga sympati skänkte mig ett slags tröst. Vi tillbådo vid samma helgonskrin. En ädel qvinnas vänskap vid ett dylikt tillfälle är en skyddande jernrustning. Med hans moder till förtrogen hade jag spärrat honom hvarje smyg-
väg till mitt ägande.

Gamle grefven sände sin son långt bort. Grefve Herman skydde det land, der hans ädlaste känsla gäckats. Viss om genkärlek skulle han brutit alla hinder. Bref, äfven till mig, började komma. Jag

lemnade dem till hans moder obrutna och — han fick ej mottaga något svar. Detta, att synas likgiltig för hans kärlek, kostade mig mest af allt. Åter såg jag en blick af beundrande erkännande i moderns tårfyllda ögon.

Ryktet att grefve Herman i Paris förde en ung ädlings bullrande lif öfverraskade mig ej. Min tillfredsställelse med det handlingssätt jag följt stordes ofta af känslan att hafva varit brottslig mot honom, att hafva förrådt hans ädlaste känslor. Huru långt skulle ej föraktet för denna qvinnans skenbara hjertlöshet kunna föra hans våldsamma natur! — Endast natten, min stumma förtrogna, bevittnade huru stort mitt lidande var vid denna tid. Stundom vaknade jag med af tårar öfversköljda kinder och hviskande ömma, smekande ord till den älskade, i det jag bevekande varnade honom från att glömma sitt ädlare jag och försäkrade honom om min oförgängliga, gränslösa hän gifvenhet. Endast med ansträngning förvissade jag mig derpå om att dessa utgjutelser voro oberättigade, otillåtna. Hans bild trängde sig emellan min själ och hvarje dess sysselsättning i öfrigt. En förströende lektyr upptog mig endast såvida mina tankar dervid lyckades sammanfatta hans omdöme om densamma, och mellan skogens träd skymtade jag hans gestalt, hörde jag hans steg. Ofta ilade jag der på de smala, af få sedda stigar, som stundom upptrampas af de betande hjordarna genom tätt sammanvuxna busksnår. Det gaf luft åt min jäsande oro att sålunda obemärkt skynda framåt. Nästan andlös stannade jag derpå och lyssnade till de många vemodiga ljud, som i naturens enslighet besvara ett lidande hjertas suckar. — Det

dofva bruset i barrskogens sluttande trädtoppar som likt en amfiteater höjde sig vid insjöns strand; de fina skiftande dagrarna, som vexlade öfver trädgrupperna; skogsfogelns skygga prasslande i busksnåret, der han gömde sin afföda; strandpiparens ängsliga »vi vi» från kärret invid sjön; allt hade för min uppjagade stämning något sorgset, som skänkte mig ett slags tröst. Allt uttalade en sympati för min smärta, icke mindre tilltalande genom sin oafsigtlighet.

Hvarför lemnade jag ej detta hus, der jag så led? Icke blott skenet bevarades dermed, men en för mig väsentlig verklighet. En förevändning att lemna efter en dylik kort tid en för mig fördelaktig kondition skulle näppeligen kunnat påfinnas, äfven om jag sökt den. En för mig olycksbringande uttydning af orsakerna skulle varit den närmaste följden. Min framtid tillhörde mina kära. För dem hade jag offrat mig. Stödet af hvad jag förvärfvade hade nu blifvit dem oundgängligt.

Stundom instämde jag hvad jag upplefvat inför det sunda förnuftets domstol och gjorde processen kort. Hvad skilde oss? Börden och fördomen! Bah! Börden är en gengångare, som försvinner för dagsljuset. Han är snart ej längre ens en skugga. Samhället har gjort en volt, hvarvid dugligheten kommit ofvanpå och de tomma anspråken underst. Hemtar icke ädlingens son sin andliga näring ur de böcker, som bondens son affattat. Söker icke en högättad mor sin sons, sin dotters uppfostrare inom det stånd, hvars medlemmar kallas ståndpersoner; detta enda, verkliga stånd, hvilande på bildningens bålverk, öfver hvilket gräns man icke kan komma genom språng. Sålunda

pläderade min advokat, och med mitt hjerta till vittne var domen lätt afkunnad och fördomen brännmärkt såsom brottsling. Var icke mitt lif fläckfritt, mitt hjerta rent? Hade han ej rätt, då han sade: »Din plats är i mitt hjerta»? Hvarför skänkte mig naturen ungdomens och kraftens, hoppets och kärlekens bästa gåfvor, om samhället såsom en surmulen styf-mor skulle lägga dem upp på en oåtkomlig hylla? Hvarför kräde det af mig en uppoffring, som var lika fullständig som asketens vanvettiga späkningar?

Sålunda fordrade mitt hjerta sin andel i de lyckligas led och protesterade mot att intvingas i de lidandes, hvilka invigas åt ett helt lifs försakelse. Liksom prinsessan i sagan kände jag mig bevakad af en rufvande drake, och då samhället ville uppsluka min lefnads lycka och glädje, blickade jag efter min St Görän. Riddare, ett hugg med mannaviljans stål, och trogen kärlek har segrat.

Under dylika stunder glömde jag, att min riddare ej såg vidundret med mina ögon. Min tystnad hade afväpnat hans mod — och nu var jag färdig att af harm sönderbita de läppar, som alltför villigt åtlydt min befallande viljas makt.

Arbetet med min elev utgjorde den stödjepunkt, som hindrade mitt förstånd att förlora balansen under inre strider. Alltid road af intellektuelt arbete, värdade jag detta samvetsgrant. Men jag hade upptagit ett nytt element i min själ — strängheten. Alf-hild beklagade sig öfver mina fordringar. Det var sant. Jag hade fordrat alltför mycket af mig sjelf för att icke stegra anspråken på andra. Ett slags dyster pligtkänsla syntes mig vara offerpresten i de flestas

lif. Man kunde ej nog snart börja sjelfförkrosselsens gudstjenst. Alla mina ungdomsförhoppningar, deras djupaste längtan hade den kraft, hvarför då icke andras? Blott min ungdom hindrade att helsa och skönhet åtföljde offret.

Hela denna tid, omkring ett år, hade mina bref till hemmet varit fåordiga. Genom de sparsamma uttrycken hade dock modersögat sett sorgen framskymta och anat anledningen. Såsom ömma själar pläga mot de stolta, skänkte hon mig sympatiens tröst utan nyfikenhetens frågor. Till hösten ämnade jag att lägga ett ännu större rum mellan mig och grefve Herman. Genom afflyttning till ett annat hem ville jag upprifva den brygga bakom mig, som min sjelfsvåldiga fantasi ständigt, om än af svagt virke, sökte uppföra mellan oss båda, och afskära hvarje återtag. Hvad jag för mig sjelf kallade pligtkänslan sög hos mig icke ringa näring af stoltheten. Äfven jag var i detta fall aristokrat, och menniskovärdet var det adelsmärke, på hvilket denna stolthet stödde sig. Jag hade hellre dött än jag mottagit en af nedlåtande framsträckt hand, som förde mig till altaret. Der låg den sjuka punkten i min karakter och — såsom vanligt — helt nära den bästa, den fasta viljekraften.

Helt naturligt studerade jag den omgifnings karakter, som genom sin beskaffenhet så afgörande inverkat på mitt öde. Af grefvinnan rönt jag en ökad grannlagenhet och nära nog ömhet; af grefven all den belevade förbindlighet jag kunde önska. Hvarje stolt drag i denne mans karakter anade jag liksom af instinkt, möjligen af dess frändskap med min egen. Sålunda visste jag att intet skulle hos honom lossat börds-

fördomens band. Det plågade honom ej obetydligt att i mig se en person, som gjort honom sig förbunden genom sitt uppförande. De yngre grefvarne hade småningom liksom genom en tyst öfverenskommelse låtit ett mera förbehållsamt sätt mot mig följa på den förut ständiga hyllningen. Äfven dessa unga män studerade jag. Grefve Bruno hade läst min hemlighet i mina ögon och bevisade mig en fin grannliga medkänsla. Han har en alltför djup natur, att icke kärleken skulle i hans ögon vara oförenlig med kurtis.

Efter ännu ett par år hade jag nu funnit grundtonen i denna familjesinfoni, hvars dissonanser icke voro värre än de flesta dylika. Makarna sjelfva erbjödo efter vanan de största kontrasterna. Grefven, en kraftig natur, var både genom rang och personliga egenskaper en inflytelserik man på sin ort. Detta afgörande, vanliga »jag vill» i husfaderns mun dikterades hos honom ej blott af hersklystnaden, men af ett insigtsfullt, väl afvägdt omdöme, som hade en kvinnas säkra blick för detaljerna. I sin hustru såg han en duglig verkställande, men icke rådgifvande myndighet och ansåg i allmänhet kvinnökönets uppgift inom de högre klasserna vara mera att förljufva mannens lif än att utveckla en egen verksamhet. I denna riktning hade hans äldsta dotter baronessan blifvit uppfostrad, och med sina ovanliga själs gåfvor var hon, ehuru en prydnad för salongen, såväl djupt okunnig som fullkomligt overksam. Hvad som hos fadern frapperade såsom manlig stolthet och sjelfkänsla visade sig hos henne såsom en stötande säkerhet och anspråksfullhet. Hennes vilja yttrade sig af brist på insigtens ledning i brådstörtade, nyckfulla befallningar. Inom

qvinnans speciella, fridlysta område — skönhetsens värld — hatade hon sina medtäflerskor. Måhända var det detta och känslan att stöta emot en vilja lika oböjlig som hennes egen, som kom henne att mot mig hysa ovilja. Hon älskade en omgifning, som fogade sig efter henne som leret i krukomakarens hand. Modern deremot tjänade villigt såsom det smidiga verktyg, hvarmed dessa båda formade lifvet omkring sig. Hennes lif uppgick i andras, stundom till en grad som skadade. Från familjeegoism var hon ej fri; men alla i någon mån lidande hörde till hennes hjertas familj, och den varierades ständigt. Endast i ett fall visade hon sig sjelfständig — i att genom förtigande eller ofullständighet i sina upplysningar dölja sina barns fel för fadern. Denna vekhet, framkallad af fruktan för ett våldsamt lynnes utbrott, var icke alltid välgörande för den beskyddade. Sanningen lider aldrig ensam. Någon hade om denna moder sagt, att hennes fel voro idel öfverdrifna dygder, och han hade dermed kommit sanningen bra nära. Grefve Herman, en öppen, varmhjertad nästan lidelsefull yngling, var hennes älskling och ömt tillgifven sin mor. I sin far sågo de unge männen en vilja att respektera, men ock stundom ett tvång, mot hvilket de ville uppresa sig. Moderns förmedling var då den skärm, bakom hvilken månget sjelfsvåld öfverskyldes och onödig kontroll undveks. Det var fruktan för blickar bakom denna skärm, som gaf grefvinnans väsen en prägel af oro. Hon visste allt om sina söner och ville inverka på dem endast genom moderskärleken. För de andra räckte denna och en god naturell att utveckla en duglig karakter. Men grefve Herman

var alltför lik sin far för att icke snart i allt följa sin egen vilja. De många goda föresatserna hos barnet leddes icke genom viljans spännkraft in på vägen till målet. Moderns ogillande blick, då barnet visade egoistiska böjelser, räckte ej längre till, då ynglingens lidelser väckte en brusande storm i hans lätttrörda själ. Sjelfva de goda gåfvorna af ett tillvinnande sätt, ett lifligt sinne för det sköna inneburo frestelser inom hans värld. Redan länge hade man i syskonringen undvikit att motsäga honom, den äldste, som äfven ärft faderns häftighet. Obändigheten låg såsom ett af kran-sar bundet, kraftigt djur, doldt ibland löfven. En starkare stöt eller ett tillrop och det rusar fram hejdlöst. En sådan stöt var hans, såsom han sjelf trodde, försmådda kärlek. Hans älskvärdhet var oemotståndlig. Kanske kände han därför frånvaron af genkärlek såsom ett majestätsbrott å den älskades sida?

Uttröttad af Paris' förströelser hade han genom sin systers relationer dragits till det österrikiska hofvet och var nu en gerna sedd gäst på det sköna Miramare, der kärleken och konstsinnet ännu likt turturdufvor byggde sitt bo, utan aning om framtidens fasor. Modern, grefvinnan, hoppades att denna beröring med en fin, konstälskande furste och hans sköna maka skulle åt sonens ädlare, konstnärliga böjelser återgifva öfvervigten.

Under en af mina irrfärder i skogen vid denna tid råkade jag vricka min fot, tillräckligt svårt för att omöjliggöra hvarje försök att stödja på densamma. Den gångstig jag följt var ej aflägsen från ett torp,

och jag hoppades att möjligen någon derifrån snart skulle lemna mig en handräckning. Ett slags blygsel afhöll mig från att uppgifva nödrop. Tills vidare åtnöjde jag mig med att taga en så bekväm ställning som möjligt och under tiden betrakta en ekorres luftsprång i en reslig tall midt för mig. På ett egenomligt sätt började min fantasi uppdraga jembörelsepunkter mellan detta kraftiga träd och någon af de unga männen, som på det senare året omgifvit mig. Men emot vanan dröjde ej grefve Hermans drag för min inre syn, medan de öfrigas trängdes undan. Tvärt om ville tallen ej bära någon annans pregel än Brunos. Hade den icke rätt? Var det ej hos honom denna koncentrerade kraft, detta djupare, tystlåtna, men på samma gång rörliga väsen, som ingaf förtroende utan att synas eftersträfva detsamma. Med hvilken fin känsla hade han sedan broderns afresa undvikit att uttrycka det intresse, hvarmed hans blickar fordom mötte mina. Måhända skulle jag genom att studera denne unge man lättare öfvervinna min alltför starka böjelse för hans broder. Det har alltid varit en egenomlig sida hos mig att låta förståndet föreskrifva hjertat dieten, om än patienten stundom varit olydig. För fattiga lärarinnor är det en praktisk åtgärd, och allmänheten nära nog fordrar den. Men om svältkuren stundom drifves för långt och patienten aftynar, derpå tänker ingen.

Klockan var fem på eftermiddagen, då mina drömmar afbrötos af en vandrars steg och jag såg en ung arbetare med en lie öfver axeln framkomma på stigen. På mitt tillrop stannade han tvärt, men påskyndade derpå sin gång med fördubblad raskhet.

Jag reste mig ur buskarna, der jag hvilat, och denna gång hade min röst möjligen ett klagande tonfall af den smärta, som rörelsen framkallade. Han började springa. Han tager mig för en skogsfru eller löfjerska, tänkte jag blixtnabbt, då mina ögon föllo på min ljusa klädning. Nu ropade jag starkt: »Jag är från herrgården och har vrickat min fot. Ni får lof att hjälpa mig!» Troligen tänkte han att skogsfrun på annat sätt framhölle sina behag och närmade sig nu, men långsamt. Slättbons tröghet røjde sig ej blott i gången, men ock i detta för mig alldeles obekanta ansigte, hvars grofva och outvecklade drag talade om inskränkthet och en nästan förvånande slöhet.

»Kan han hjälpa mig fram till torpet?»

»Ne-ej! Der är ingen hemma nu.»

»Vill han gå med ett bud till herrgården om att jag måste hemtas med åkdon?»

»Ja-a. Men man kan inte köra här.» Han pekade på gångstigen.

»Nej! Man får bära mig till torpet, och derifrån är ju en körväg?»

»Ja-a.»

»Kan han säga hvad jag nu sagt för grefvinnan?»

»Ne-ej. Hvem ä mamsell?»

Sedan jag ytterligare försökt att göra honom tydligt hvad han högeligen misstrodde, nämligen att man skulle med åkdon afhemta mig vid detta aflägsna torp, skref jag några ord på ett blad ur min anteckningsbok och tillsade honom att lägga noga märke till platsen, der jag befann mig, samt att skynda sig. Löftet om drickspengar verkade tydligen väckande på denna tankens sengångare, och hängande lien i ett

trääd gick han raskt åt det håll hvarifrån jag förut kommit.

Han hade nyss försvunnit, då jag af hettan i min starkt svullnade fot påmindes om att jag försummat bedja honom doppa min näsduk i ett kärr, som syntes på något afstånd, för att dermed lindra bränningen och plågan. Jag ämnade nu söka att krypande nå detsamma, då en kraftig hvissling hejdade mig. Temligen långt borta bröt sig en ung, jagtklädd man fram ur skogssnåren, och en för mig välbekant hund störtade fram till mig.

Grefve Bruno!

Han lockade på hunden. Men då han såg hvem det var, som halft liggande såg upp till honom med detta utrop, blef han af häpnad ett ögonblick stående stilla.

»Har miss Lindsay bytt roll med skogsfrun och ligger i försåt för vilsekomna jägare? Huru i alla dolda naturmaktens namn har ni kommit till denna aflägsna vrå af skogen!?»

»På mina två ben. Men tyvärr har jag blott ett för att komma härifrån.»

Jag framräckte med möda min fot, i det jag för ögonblicket glömde att jag längesedan blottat densamma. Han kastade sig ned bredvid mig och undersökte den utan all förlägenhet med en läkares allvar och otvungenhet.

»Svullnaden är sträng», sade han betänksamt. »Men af fotens ställning skulle man tro att en försträckt sena snarare än vrickning är orsaken.»

Jag skyndade att berätta honom om det afsända budet och min afsigt att krypa till vattnet.

»Jag ämnade föreslå er att hålla foten i vatten. Min bössa är ej laddad, tillåter ni?»

Med dessa enkla ord lyfte han mig upp och bar mig till brädden af kärret, der han med ett nytt »tillåt mig» ordnade mig en plats med stöd af en tufva. Jag erfor af det kyliga vattnet en ögonblicklig lindring. Han hade så naturligt utfört den barmhertige samaritens roll, att han icke ens sökte dölja de häftigare andetag som min tyngd framkallat. Det fans intet falskt sken hos grefve Bruno. Han satt i min närhet, och ingenting röjde att han fann denna opåräknade tête-à-tête besvärande. Jag tänkte på huru slummen mött mina tankar, genom att sända mig ett ypperligt tillfälle att begynna de af mig nyss påtänkta studierna af denne unge mans karakter. Jag hade redan beundrat den snabba, praktiska blick och verk samma välvilja, för hvilka mitt äfventyr lemnat anledning att framträda. Vårt samtal rörde sig slutligen kring en bok, som han lånat mig. Jag uttryckte mitt ogillande af dess hjeltinna, som af olycklig kärlek förlorar all inre hållning och framsläpar en moddockas sorgliga skenlif.

»Hvilka öden vårt hjerta må utstå, bör vår själfkänsla dock förblifva vår egendom, på en gång oför ytterlig och ett stöd för vårt handlingssätt.»

»Är ni ej för sträng?» sade han. »Detta är en mans pligt i en dylik kasus. För honom borde en gäckad kärlek vara den luttringseld, genom hvilken han går till lifvets allvarliga gerning, såsom i fordomtima den kringrände nordmannakämpen oförskräckt störtade ut genom eld och lågor. För qvinnan blir förhållandet olika.»

Jag såg öfverraskad upp på denne tjuguarige re-
sonnör. Hans ord hade en man bakom sig.

»Ni menar såsom mängden, att tålmodet är en
qvinnas sanna hjeltemod?»

»Icke just det. Men hennes största hjeltemod
har vanligen kärleken till bundsförvandt, snarare än
till motståndare.»

»Är ni säker derpå?» frågade jag hastigt och om-
bytte samtalsämne.

En dryg timme hade förgått, och aftonsolens
strimmor syntes längre. Grefve Bruno gick för att
möta och påskynda det afvaktade åkdonet. Jag började
tänka mig möjligheten att sjelf, stödd på hans arm,
begifva mig i samma riktning, då min senfärdige
Merkurius med vagnsdynorna på sitt linhufvud syntes
i skogskanten. Jemte en aflyft grind åstadkoms med
dem en hjälplig bår, på hvilken jag bars af ett par
af gårdens drängar, som af vagnen påträffats på till-
räckligt nära håll. Grefve Bruno ledde anordningen,
och jag förvånades ytterligare öfver den praktiska blick
och den lugna värdighet, hvarmed han brukade sin
myndighet. Med hufvudet stödt mot hans hoprullade
jagtrock såg jag buskarnas grenar svaja i betänklig
närhet till mina ögon medan man bar mig. Men han
visste alltid att i rätt stund ingripa. Det låg ej i
hans lynne att vara overksam åskådare. Han mötte
en gång min blick med ett småleende och sade:

»Om Thorsten vore här, skulle han säga er, miss
Annie, att er skönhet uthärdar till och med en gro-
tesk infattning!»

»Grefve Bruno! En artighet i er mun kläder så-

som en spetsshawl på en bredaxlad man. För öfrigt måste jag göra en slät figur.»

»Alldeles icke! Ni är en sårad jagtnymf, buren genom skogens snår af satyrer.»

Vägen till vagnen var längre än jag förmodat. Han kunde ej afhålla sig från att skämtsamt framkasta en förebråelse:

»Miss Annie! Då ni så här utsträcker era promenader till skogens otillgängligare delar, synes ni hafva att förfoga öfver vingar.»

Jag gjorde honom uppmärksam på de små stigar, som af boskapen upptrampats här och der genom de täta busksnåren. Han skrattade gladt.

»Och jag som trodde er helst välja egna vägar!»

»Nyss tillskref ni mig flygande, om också ej flygtiga tendenser, och nu tror ni kanske, att jag af förkärlek väljer till vägvisare våra fogligaste husdjur.»

»På intet vis! På er sjelfständighet tviflar jag ej ett ögonblick. Blir ni förtörnad, om jag snarare betviflar ert öfverseende, detta qvinnans sköna prerogativ?»

»Nämn mig gränsen, der svagheten börjar. Jag tillstår att jag hellre dröjer inom densamma, och detta antingen det gäller mig sjelf eller andra», svarade jag något häftigt.

»Gränsen», sade han dröjande, »bör vara det öfverseende vi behöfva af andra.»

Jag kände att han gaf min stolthet en knuff med dessa ord, som bragte den i en något osäker ställning. Jag tänkte i sjelfva verket sällan på att vädja till öfverseendet, men väl till aktning, beundran, kärlek från mina medmänniskor.

Vi hade hunnit hem, och Alfild mötte oss med

det förvånade utropet: »Är det sant att miss Annie varit i den vilda skogen alldeles ensam?» Detta syntes henne såsom den bedröfligaste sidan af mitt olycksfall. Hon var en jemn natur, utan utpreglade gåfvor, med den halfvuxna flickans gänglighet till kroppen och obestämda, något gråtmilda känslolif. Hon afskydde hjertligt studier, men som hon var af ett mildt och ödmjukt lynne, underkastade hon sig dem samvetsgrant, såsom ett slags straff för möjliga, okända förseelser.

En tid af många veckors smärta och tålamodsprof följde nu, under hvilken greve Bruno var outtröttlig i sin och grannlaga uppmärksamhet. Hvarje dag öfvertygade mig om hans karakters stora företräden. Han fäste sig vid det solida i allt, och fastän en entusiast för allt skönt liksom sin äldre broder, var han mera sjelfförgäten och uppoffrande med afseende på sina sträfvanden. Måhända egde han ej dennes mångsidiga begåfning, men reflexionen och uttrycken egde större harmonisk samklang, och hans känsla var ej blott varm men mild. Den gömdes bakom den skyddande väggen af en tidigt utvecklade manlig fasthet. Hans drag voro regelbundna, men saknade detta vexlande uttryck, som jemte hans lifliga sätt gjorde greve Herman så oemotståndligt älskvärd, då han ville.

En viss egendomlig förtrolighet, grundad å högaaktning å min sida, beskyddande välvilja å hans, gaf åt min sväfvande sinnesstämning ett slags motvigt mot melankoli. Ofta ertappade jag mig med tanken: »Helt visst skall hans hjerta vara rikt nog för att en gång lemna en fristad åt en älskad och lycklig qvinna.»

Han reste för vintern till en praktisk läroanstalt, och hösten syntes mig mera grå än förut. — — —

Jag finner mitt lif ej olik denna kulna höstdag, då en och annan iskall vindfläkt erinrar om vinterns kommande kyla, utan att ega dess friskhet; då kråkor och kajor, de foglar, som lefva för att vegetera, äro högljudda af fröjd öfver rikedomen på rof, medan sången i den aflöfvade lunden är blott ett minne. En matt sol belyser förödelser. Äfven till höstens stormar skulle ej saknas fragment af en motsvarighet i min själ. De framkallades af följande omständigheter. Grefve Thorsten, som var i den ålder, då hvarje täck qvinna är en nära nog oemotståndlig magnet, hade sedan en tid öfverflyttat sin beundran på en nätt kammarpiga med dufvoögon, rosiga kinder och ett leende som motsade ögonen. Oafsigtligt blef jag vitne till några af hans sannolikt ofta återkommande försäkringar om sin ömma låga. Flickan svarade näbbigt, att dylikt ingenting betydde, att den som trodde på sådana ord och försäkringar vore en däre och dylikt, hvilket framkallade den trohjertade försäkran från hennes beundrare, att »icke skulle han hafva hjerta att göra ens en dålig flicka olycklig, om hon älskade honom».

»Han är godmodig nog att hålla ord», tänkte jag. »Lycka till, herr grefve, till en dylik sonhustru, vunnen på dylik väg», tillade jag i tankarna. Jag smålog bittert. Men då jag kommit upp på mitt rum, slog mig med fasa det slags likhet, som låg i hennes ord, och det svar jag en gång gifvit på en kärleksförklaring, som stod ristad med diamant i mitt minne. Kunde den parodi på detsamma, som nu väckt min förtrytelse, verkligen erbjuda likheter! Kunde hvad

jag ansett såsom grannlagenhet mot pligten, klokhet mot framtiden, uppoffringen för de mina, ega anknytningspunkter med en simpel beräkning, en rå kalkyl på älskarens börs? I denna dager hade jag ännu ej sett saken. Nej, o nej! — och ändå! Hade ej i och för sig mitt sätt att besvara Hermans förklaring samma världskloka pregel? I och för sig fans för en sann kärleks uttryck intet annat värdigt svar än ett uppriktigt. Men jag hade låtit honom anse mig likgiltig, kanske beräknande. Jag hade sänkt hans tro på qvinnan och dermed beröfvat honom ett sedligt stöd. Jag klandrade nu såsom stolthet hvad jag förut prisat såsom hjeltemod. Min själ var, såsom en gång förut, i uppror. Ännu samma afton bad jag grefvinnan att rentvå denna fläck från min bild för hans ögon. Hon smålog.

»Annie», sade hon, »modershjertat kunde ej återhålla en droppe af sötma åt en lidande son. Han känner din uppoffring och ditt ädla mod.»

Så var det då flygtighet, undseende för rangens fordringar och fördomar, som höll honom tillbaka! Jag tänkte ofrivilligt på en enslig stund i skogen, då jag ej lyckades sätta hans bild i förbindelse med en reslig fura. Grefve Bruno är det, tänkte jag. Den andre har björkens skönhet, smidighet och mottaglighet för alla vindar. Hvar är hans viljekraft? Männe bruten af passionen? —

6.

Flere år hafva gått. Jag har ej återsett honom. Trötthetens domning har följt på en öfverspänd stämning. Jag har ej lemnat detta hem. Min känsla har förändrats i detta fall. Hvarför icke dröja der man omfattar mig med godhet? Man hviskar om, att grefve Herman har anfall af ett slags yrsel och att denna sjukdom första gången inträffat efter ett stormigt uppträde med hans fader. På sin systers gods uppehåller han sig numera och har för en tid ingått i österrikisk krigstjänst. Om jag hyst något slags hopp, så är det numera fullständigt krossadt. Ett giftermålsanbud af en hygglig förvaltare har jag nyss tillbakavisat. Äfven jag är för stolt att äkta en underordnad, i bildning nämligen.

Jag har i dag i spegeln sett ett strängt drag, gömdt i en rynka vid munnen, och ett par i pannan. Det är det spår mitt ansigte bär från min lyckas dödsdag. Lifvet har behandlat mig strängt, och jag har följt dess exempel. Ofta har jag verkligen känt, som om något dött inom mig — vid 25 år! Nå ja — hjertat har en särskild åldersberäkning. Då man gått till grafven med sitt jordiska hopp, måste själens öfriga krafter erfara en likkyla.

Alfhilds undervisning är afslutad. Mina systrar hafva vunnit egna hem. Min tillfredsställelse måste ligga deruti att hafva varit min föresats trogen och att ej nödgas förakta mig sjelf!

Jag följer nu en länge närd önskan, att på ett mera sjelfständigt sätt fortsätta min verksamhet, och

När världen har sin gång.

finner ett oväntadt nöje i att anordna ett hem åt mig och min mor, der jag fortfarande utgör hennes stöd. Är det känslans lugn, som jag erfar, blott en skendöd? Jag tror det ej, och tror ej heller på någon uppståndelse från densamma.

7.

Tio år af ett arbetsamt, temligen enformigt lif hafva låtit mig nästan förgäta dessa anteckningar. De hafva legat gömda, såsom man döljer en inre lifserfarenhet för mängdens likgiltiga blickar. Under större delen af denna tid egde jag den af ingen bestridda rättigheten att egna den ömmaste, om än overksamma hängifvenhet, det varmaste deltagande åt den man, som jag icke fick egna mitt lif. — I vanvettets hemska irrgångar söker han sin själs bortilande fantom, och min sorgsna själ kallar honom nu *min*. En våldsam stöt vid fallet från en häst under en hetsjagt, en i följd af öfverdådigt lif försvagad kropp samt fasan öfver den unge furstes olycksöde, för hvilken han fattat en varm vänskap, framkallade utbrottet af en sjukdom som smyger hvarje illa afvägd själ i spåren. I mina ögon är hans gäckade ungdomskärlek utan tvifvel en begynnande orsak, och han är liksom jag en martyr för bördsfödomar. Mycket af det förflutna synes mig nu klarare. Måhända dref äfven jag stoltheten för långt. För en ödmjuk, trofast kärlek öppnas mången väg. I min natur låg ej att handla annorlunda. Då jag ansåg mig sublim, var jag alltså

blott mensklig, påverkad af en annan art fördomar. Jag liknade fordom min inre känslorverlds förfrysning vid en skendöd. Nå väl! Denna sena, men trots alla inre och yttre afstånd verkliga förening i försakelsens och själsqualens smältugn med min ungdoms älskade har åter värmt mitt hjerta. Sympatiens tårar och deltagandets vemod äro mig nu mindre främmande än förr, falla sig mera naturliga äfven för mig. Man har ej upphört att visa mig aktning och välvilja från den familj han tillhörde. De yngre medlemmarne, äfven Bruno, hafva bildat lyckliga hem. Grefvinnans helsa är bruten genom älsklingssonens ohjelpiga olycka. Mina egna familjeband äro af döden och olika omständigheter lossade. Vid ännu kraftig ålder står jag nära nog ensam i verlden i den mening, att ingen behöfver mig. Detta, att vara obehöflig, är en hemsk iakttagelse för en qvinna, som blifvit uppfödd vid lifvet för andra. Det går en grafkyla fram ur en dylik känsla. Ädla män och qvinnor hafva öppnat asyler för de hemlösa. Hvar finnas de asyler, der ett ensligt hjerta känner sig hemma?

»Bland armodets barn, i en offrande kärlekstjenst», säger den ene. Men barmhertighetssystemens verksamhet lämpar sig minst, om den väljes såsom en nödfallsväg, och endast den oberoende qvinnan egnar med gagn sitt lif åt välgörenhetens ansvarsfulla detaljer.

»En ung anförvandt, åt hvilken man egnar ett specielt intresse», föreslår en annan; »se der en medelpunkt, kring hvilken den ensammas verksamhet grupperar sig för att ej i tröttande, kylig kretsgång röra sig kring det egna jaget.» Åter en de rikas lyx! — För mig återstår intet utom denna utminuterade, till

en och hvar spridda välvilja, som kallas allmän människokärlek. På denna känslans allmänning måste jag söka plantera några blommor. Äfven den ensammes hjerta har sin lönnkammare, sitt allrabeligaste. Det är stundom ödsligt der inne, då blott en bleknad skugga eller en gäckad ungdomsdröm dväljes der.

Naturen älskar inga tomrum, heter det, och likväl förhånar man en jägtande nyfikenhet, ett öfverhandtagande nyhetsbegär samt en dermed sammanhängande pratsjuka, såsom ensamma åldringars svagheter. Mig synas dessa sidor såsom oundvikliga komplement till ett eljest tomt lif — såsom snaror, hvilka icke heller jag skall komma att undvika. I brist på solida verkligheter griper man efter skenbara. — —

Sedan någon tid har man åter skänkt mig blickar af beundrande intresse. Kan en qvinna öfver medelåldern verkligen påräkna att vinna ett hjerta, såvida hon ej hunnit för långt på det sluttande planet? Endast för så vidt hon bevarat en viss grad af qvinligt behag. Skönhetskänslan synes mig vara så att säga den ädlare sidan af mannens kärleksförhållande till oss, dess kanske högsta insats. Skönheten är bränslet till mannens offerlåga, och den fula eller vissnade qvinnan lyssnar fåfängt efter gudens vingslag. Blott för Titania är åsnehufvudet kringstråladt af ett förklarande skimmer. Oberon skulle ej begå ett dylikt misstag. Männen observera, medan vi sänka oss i drömmar, och det är endast en qvinnas fantasi, som kan göra en ful man tilldragande.

Det är en ful man, som nu tillegnat sig mina tankar — tillegnat sig, ty om jag älskade honom vore jag ej så klarsynt. Men det finnes hos honom en

värma och en känslans liflighet, som behagar och be-
tvingar mig. — Ett lif vid hans sida synes icke mot-
bjudande, såvida nämligen att han verkligen älskar
mig.

8.

Hvardagslifvets kretsgång är för mig ännu lika.
Det enda nya är medvetandet att inga ändringar nu-
mera återstå för mig utom den största gemensamma
för alla.

Jag hade synbart vunnit den mannens hjerta,
om hvilken jag skrifvit. Men betänksamhet återhöll
den hand, som kanske kärleken ämnat framrätta.
Skall jag förvånas häröfver? Nej! Än mindre klandra
honom. Fruktade han måhända en gammal mös
lynne och af öfning tillspetsade tunga? Ej utan skäl
kanske.

Vid nära 50 år blickar jag lika ensam ut öfver
lifvet, lika afkyld inom hjertats ömmaste fibrer. Hvad
skulle mera bringa dem i dallring? Religionens och
musikens englar äro stundom i stånd att åstadkomma
detta. Den högre harmoni och sällhet, som de fram-
mana, hafva också ingen ålder eller släktskap med
jordens tunga vilkor. Vänskapen ger ock stundom
en trofast handtryckning, som mjuknar upp stelnade
känslor. Eljest ville jag likna den ensligas lif med
åren vid ett gnisslande maskineri, som börjat arbeta
»torrt», såsom man säger. Familjelyckans och sym-
patiens olja har ej ingjutits i fogningarna eller upp-

mjukat de skärande kanterna. Genom att slipas, slipas oupphörligt, hafva de blott blifvit allt hvassare, och likväl undrar man om blicken är skarp, rösten sträf, tungan stundom skoningslös! Den ensamma saknar glädje, och denna känsla är för själen hvad solen är för organismen. Bättre är onekligen att vara martyr än plågoande. Lifvet erbjuder i den ensamma den kuriösa sammanställningen af båda. Rädningen från mitt lifs djupa inkonsequenser synes nu i form af en obotlig sjukdom hafva uppsökt mig. Den framstår i sanning snarare såsom en fridsbudbärare, som hemtar mig till högre lifsformer, än såsom en korp, skriande om förgängelsen. Du min ungdomsdröm, arme martyr! Du, som länge sedan afskuddat stoftets bojer, snart skall äfven jag hinna den lifvets fullhet, den sanna kärlekens eviga harmoni, som måste finnas der ofvan för den långtande. Jag har bevittnat min skönhets så väl som min helsas likbegängelse. Sjukdomen har gjort mig oigenkänlig. Med snabba steg närmar sig upplösningen af mitt lifs glädjefattiga saga. Utan tvifvel är den intet undantag. Lifvet sedt från slutpunkten synes kort, så väl som smärtan.

Då jag blickade upp från genomögnandet af denna en finkänslig själs martyrhistoria, fästes mina ögon på en Calla, som, nyligen praktfull, nu med vissnad kalk lutade sig öfver sina grannar i mitt fönster. »Hvad var hon?» hviskade jag, drömmande, i det jag mekaniskt grep efter saxen. I hvarje fall en vissnad skönhet! Och, tillade jag eftersinnande, ödet har

i samhällets gestalt afmejat henne, visserligen långsammare, men lika säkert som jag denna blomma.

Och jag suckade ofrivilligt i minnet af — »en vissnad skönhet».

Lyckans solglimtar.

Regnet föll i strömmar. Från den stora verandan, som sträckte sig längs badanstaltens ståtliga façad, blickade jag ut öfver hafvet, för att som vanligt njuta af ljusreflexerna öfver vattnet, hvilka ej heller nu uteblefvo. Det var nämligen ett åskregn i juni månad med hela våldsamheten och nyckfullheten af ett dylikt.

Innan solen ännu hunnit fullt genombryta de klarnande skyarna, erfor jag, måhända på magnetisk väg, ett värmande, lifvande intryck, som om hon redan verkade kraftigt på sidan om platsen, der jag satt. Men då jag blickade dit, varseblef jag i stället ett par sköna, glädjestrålande ögon, hvilka liksom mina iakttago naturskådespelet. Det illhörde en ung dame, från hvars ovanligt stora halmhatt regnet flöt i strömmar, såsom från ett paraply. Annat skydd hade hon ej, och regnkappan syntes föga solid. Men denna strålande, lyckliga mine, med hvilken hon betraktade hvad som annars vanligen plär hos en ung dam framkalla endast bekymmer för genomblöta skor, chiffonerade draperier m. m. dylikt — hvar fans grunden till denna? Nyfikenheten dref mig att sjelf spörja om orsaken,

helst den ovanligt intagande flickan samma dag blifvit mig förestäld såsom bordsgranne. Jag sökte något lämpligt tilltal och valde efter vanan en ironisk form.

»Behöfver jag påpeka, min fröken, att denna veranda är rymlig nog för att skydda oss båda?»

»Ha, ha, ha! — Nej, visst icke. Men jag njuter af regnet.»

»Synbarligen mycket, att döma af er mine. Ni tyckes hafva en sällsynt njutningsförmåga. Äfven jag älskar regnets inverkan, stundom också anblicken af en sådan här kraftig skur. Men ni torde kunna upplysa er ödmjuka tjenare, hvaruti nöjet ligger af att blifva våt, utom naturligtvis — med all ära för denna orts bestämmelse — i badet?»

»Ser ni ej att min hatt är ett paraply? Den skyddar mig fullt nog.»

Hon aflyfte den och lät det nu aftagande regnet i stora, glittrande droppar flyta längs de tjocka flätorna af sitt blonda hår, som lossnat ur den knut, hvare varit uppfästa. Denna hårkrona hade vid middagen väckt min beundrande uppmärksamhet och en miss-trogen önskan, att den måtte *vara* lika genuin som den syntes.

»En jätte-hatt i sanning och ej beräknad på att behaga, det medger jag. Men ni skulle dock blifvit mig skyldig en förklaring, om jag ej uppfångat grunden till er solljusa mine, täflande med strålarna der uppe — trots störtskuren. Skall ni finna det indiskret, om jag frågar, huru länge ni burit denna gyllne ring?»

Jag pekade lätt på den betydelsefulla symbolen af att denna ungmö redan bortlofvat sina tjusande behag. Hon rodnade lätt och svarade:

»Ni synes vara fysionomist. Jag är verkligen helt nyss trolofvad och — hvarför ej erkänna det — lycklig!»

Orden voro intet. Men samma varma uttryck spred sig jemte en förhöjd rodnad öfver hennes friska, regnbestänkta kind och de välformade dragen. I sanning en Göthes Dorothea, tänkte jag. Samma kraftiga, naturfriska tycke! Samma solida, men dock omisskänliga skönhet.

Hon hade nu tagit plats under verandans utsprång, och vi talade om lyckans inflytande på vårt sätt att se lifvet och människorna.

»På mig har lyckan ett sällsamt inflytande», sade hon leende. »Till en början betog den mig fullständigt sömnen, och äfven nu sofver jag obetydligt. Jag har uppsökt hafskusten på det att luften här skall återställa sömnlusten och dermed förmågan att sofva.»

»Min bästa fröken. Tror ni då, att lyckans glädjebägare är så djup, att man ej vid mina år t. ex. sett bottnen, äfven om man blott om dagen flygtigt läppjat derpå? Natten, minnets och saknadens förtrogna, har hon ej era sympatier? Skulle ni icke i sömnen och glömskan behöfva en trofast, efterlängtd vän?»

»Jo, ni får för ingen del anse mig svärmisk. Jag är tvärt om en enkel landtflicka, en riktigt huslig hvardagsmänniska. Men lyckan har öfverrumplat mig. Jag har aldrig vågat tro på hennes ankomst, och det är därför, som jag ej ännu har råd att ett ögonblick glömma den kärkomna påhelsningen.»

»Ni menar», svarade jag, allt mera intresserad, »att ni på lyckan stält så stora kraf, att ni fruktade

att hon såsom en dålig gäldenär skulle undvika all liqvid.»

Det förvånade mig att en så skön qvinna ej syntes hafva påräknat ett öfverflöd af manlig hyllning.

»Vågar jag fråga, hvilket slags skaplyne tilltalar er mest hos det starkare könet? Är det handlingens eller tankens sakförare, de drömmande diktarne eller männen med det bevingade ordet, stundens och situationens envådsherskare, som väcka ert intresse?»

»Jag fordrade helt enkelt att den, som begärde min tro, skulle vara en verklig man», sade hon med frimodigt öppen blick, »och i denna tid fruktade jag att ej möta någon, som syntes mig förtjena detta epitet.»

Mina ögon följde den smidiga, välbyggda gestalten, på hvilken hufvudets och nackens linier liknade en Junos. Ja, i sanning en *man!* Blott en viljekraftig, oförsvagad man borde närma sig denna härliga, stolta flicka, hos hvilken naturens ädlaste känsla frambröt med en innerlighet, som göt en gloria kring det sköna hufvudet. Endast ett lif af stordåd, fredliga eller krigiska, kunde förtjena ett dylikt segerpris. En arm, van att utföra kraftiga värf, borde finna en ljuf hvila vid att linda sig kring denna smidiga, jungfruliga midja. En bitter, hånfull tanke retade mig emellertid nu.

»Om jag skulle våga en gissning», yttrade jag, »så är er trolofvade militär!»

Jag hade i min fantasi utmönstrat förläste lärde, vulgäre penningpatroner eller obskuranter i prestdrägt bredvid denna klartblickande, öppenhjertiga mö. Uniformen framskymtade vid min inre synrand, och det

var den min bitterhet sist gälde. Flickan märkte mitt tonfalls betydelse och svarade hastigt:

»Ja, löjtnant. Men en som arbetar. Han är vid väg- och vattenbyggnadskåren.»

»Ah!»

Jag genomgick skyndsamt i minnet flere bland mina vänner der, då hon nämnde ett ansedt namn, hvars egare dock var mig personligen okänd.

»Nåväl, jag lyckönskar er. Men ännu mera honom, af lätt begripliga skäl. Han har försäkrat sig om lifvets mest sällsynta solsken, en älskad qvinnas leende. För en enstöring som mig återstår blott åskådarens roll — applåderna.»

»Men ni tror väl, att jag äfven kan vara allvarsam.» Hon såg allrakärast allvarlig ut och blickade upp på mig. »Äfven jag har haft pröfningar. Jag har måst kämpa mot afundens frestelser. Jag har flere mycket vackra systrar och har sjelf kallats *familjens fuling*.»

»Fuling», utropade jag ytterligt förvånad. »Får jag fråga hvad detta ord i er mening betecknar?»

Det var ej möjligt att misstänka detta öppna, lyckliga ansigte för att dölja konstladt koketteri.

»Jag menar, att det ju alltid kostar på att blifva förbisedd såsom den obetydligaste. Ni skulle se vår madonna Cecilia, vår ljufliga, äldsta syster! När Minna går fram mellan rosenbuskarna, tycker man, att en af rosorna tagit menniskohamn, och vår skälmska yngsta, hennes bruna, af glädjeyra strålande ögon kunna väcka lif i en sten!»

»Och er fästman», inföll jag, »han har då dålig smak?»

»Ack», sade hon med komisk mine, »han såg mig före systrarna och på en resa.»

»Kanske har han, liksom jag, ej fullt så stor beundran för madonnor, som resehandböckerna. Jag har sett flere afskräckande.»

»Om ni ej tror mig, så förändrar detta ej saken», sade hon litet stött. Det frapperade mig att hon syntes ömtåligare för tvifvel om systrarnas skönhet än fåfång öfver min underförstådda beundran för hennes egen.

»Jag bugar mig för familjens skönheter, nota bene icke ens med undantag för dess fuling», utropade jag.

Hon skrattade och berättade hurusom hon snart väntade sin trolofvade, som skulle föra henne på besök till den nyvunna släkten.

»Glöm ej att lyckönska er till, att de ej heller sett systrarna», yttrade jag spetsigt.

Hon log så att tvenne rader verkliga perlor framlyste inom de friska läpparna.

Fuling! — I mina ögon var hon en äkta skönhetstyp. En viss förnäm värdighet omgaf henne. Men hon kunde aflägga denna såsom en parad-drägt, och den varmhjertade qvinnan låg i hvarje blick och ord.

Några dagar senare förde oss händelsen åter tillsammans på en segeltur, företagen af hela badsällskapet till en ö i yttre skärgården. Färden, anträdd under härligt väder, afslutades, såsom ofta händer, under temligen starka stormbyar. Jag hade på hemvägen fått plats jemte den täcka fästmon i en af de mindre segelbåtarna, der vi då och då sköljdes af hafsskummet. Hon skämtade och log som vanligt, obekymrad om mina försök att skydda henne för vågsvallet. Man

refvade seglen allmänt och grep till årorna, synnerligast som kastvindarna vid inloppet i en fjärd voro särdeles häftiga. Vi närmade oss den udde, som större delen af flottiljen redan passerat. Vår påpasslige styrman halade blixtsnabbt ned seglet i samma ögonblick en vindstöt, som i annat fall kunnat vara olycksbringande, träffade oss. Huru väldigt bröto sig vågorna der borta vid skärkedjan, som liksom med sträckta armar tog emot fienden, medan vår lätta båt gungade skyddad på lugnare vatten. Mina reskamrater, utom fästmän bestående af tvenne unga studenter, som nyss lemnat skolbänken, hade alla bleknat under denna manöver, hvars raskhet skyddat oss för oundviklig kantring. Medan färgen återvände, såg jag huru hennes högra hand förstulet omfattade ringen på den venstra innan båda med ett fast tag såsom förut grepo omkring masten, i hvars närhet hon satt. Hon hemtar styrka hos sin lyckas symbol, tänkte jag. Arma barn! Denna kastvind hade ej skonat din sköna framtidsdröm, om vår styrman varit mindre påpasslig.

Snart syntes flickans mjella händer med ett fast tag omsluta den ena af de väldiga åror, med hvilka vi under förenade bemödanden fortskaffade oss hem. Den bröstsjuke studenten, som utgjorde flickans granne, höll blott skenbart tag bredvid. Det var hennes smidiga, kraftiga arm, som bestämde rörelserna, och en omisskänlig beundran afspeglades i den unge sjömannens drag, som ensam skötte den andra åran. Fåfångt sökte jag få aflösa henne i hvad hon skrattande försäkrade vara ett ojemförligt nöje. I samma mon som vinden småningom saktade sig, började den samtidigt framstrålande månen att framlocka en hittills dold

poetisk stämning hos våra reskamrater. Den täcka rodderskan hade måhända lika mycken skuld deri som månen, och rökoffer, rytmiska stanser, började höjas till hennes och hafvets lof af den med minne bäst begåfvade af de unge männen, under det den andre lät sina smäktande ögons uttryck ifylla pauserna af den andres citationer. Drömmande hörde flickan Victor Hugos praktfulla hyllning åt hafvet, under det hennes blickar hvilade på den i månljuset glittrande fina boja, som redan blifvit henne så kär. Skalden gaf henne blott texten till den ljuftva harmoniska känsla, som fylde hennes hjerta. Qvinna, endast poesin uttalar och mäter djupet af den aningsrikedom, den trånande längtan, som fyller din själ, då du blickar mot en okänd framtid. Huru många skatter, som rikta och uppbära lifvet, gömmer ej din själ. Skola hårdhet, köld, otrohet kanske, såsom nattspöken, ja, såsom fornålderns varulf, slutligen uppsluka denna kärlekens glödande sol, som nu är varm nog att lifva till och med en afkyld åskådare — att låta honom ånyo minnas lifvets skönaste dröm. För dig, ville jag gerna tro, väntar en af stormar kringhvärfd, men dock alltid upprätt farkost, hvilken du modig, med senfull arm förer genom lifvets svallvågor.

Hon tackade mig varmt för omsorgen om henne under färden och tillade öppenhjertigt:

»Vet ni hvad, en fördel af att hafva ring på fingret finner jag vara den att man vågar vara fullt och naturligt vänlig mot andra män, som intressera, utan att befara misstyding.»

»Ni är då viss på, att svartsjukan blott existerar som romanfyllnad», sade jag.

»Nej, men vi hysa obegränsad tillit till hvarandra.
— Han kommer i morgon.»

Med detta halfhögt uttalade förtroende gick hon bort med spänstiga steg.

Den poetiske studenten yttrade till den andre:

»Då skall man ned till båten för att se dem mötas.»

Det förargade mig, att detta yttrande temligen uttryckte en min egen tanke, och dock visste jag att det som hos honom var nyfikenhet hos mig hade en långt djupare grund — att jag i denna sköna flickas väsende studerade ett problem under en intressant form — *lyckans*. Jag vände mig med en kall helsing till dem och aflägsnade mig skyndsamt.

Ehuru jag kände blygsel öfver att möjligen synas indelikat, stod jag följande dag på bryggan. Fästmän hade med säker instinkt anat, att nyfikenhetens uppmärksamhet kunde följa hennes rörelser. Intet kunde öfverträffa den fina, taktfulla hållning, med hvilken hon mottog den så otåligt väntade. En talande blick lofvade måhända ersättning under kommande, mindre öfvervakade stunder. Nu röjde intet utom den lifliga rodnaden och sättet, hvarmed hon grep hans arm, huru stor den sjelfbeherskning var som hon utöfvade. I denna åtbörd inlade hon hela den värme, hvarmed man griper om en återvunnen klenod, och den öfverlåtenhet med hvilken man vid ett svindlande bråddjup omfattar den stödjande ledstängen. — Och han, som nu genom folkhopen ledde hennes steg, är han i någon mån densamme som hon i kärlekens trollspegel skådar? — Den resliga växten, de bruna obehandskade händerna, den manligt säkra

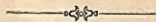
gången borga för den fysiska och borgerliga dugligheten — arbetets ära känner han tydligen. Har han ock pejlat djupet af hjertats och tankens områden? *Der* gafs mig intet svar!

Jag hade önskat att bli obemärkt i vimlet. Men nej! Vid förbigåendet skänkte hon mig en full, varm blick, en solglimt, som trängde till hjertegrunden. Lyckliga flicka! Hvart lyste dig denna solglans? Huru länge värmden den ditt eget lif?

Följande dag reste de.

På afstånd har jag förvissat mig om, att lifvet icke snart släckte dessa värmande strålar, icke allt för fort afkyld glädjen; att skuggorna, som berörde den husliga härd, hvars vårdarinna hon var, blott förhöjde deras sanna lycka.

Men jag vill afbryta dessa erinringar. Frukta att för nära granska denna glädjepunkt, detta färgrika stycke i en temligen jemngra värld, öfverfaller mig. Möjligheten att i framtidsperspektivet se ett grafkors skymta eller en ensam makas saknadsblickar låter mig försigtigt nedrulla ridån för hvad jag en gång sett af lyckans solglimtar.



Grannsämja.



En upprullad gardin om vinterqvällen är en för-
rädare. Hvarför hade mina grannar midt öfver
gatan, hvilkas fönster lågo några fot lägre
än mina, alltid upprullade gardiner? Senare
iakttagelser låta mig med säkerhet sluta att snörena
måste befunnits odugliga. Ett faktum var, att jag blef
vittne till dessa mina grannars hemlif och började en
serie af observationer.

Af nyfikenhet? Nej!

Af intresse för någon viss medlem?

Åter nej!

De intresserade mig alla af samma grund, som
målaren med välbehag blandar färgerna vid åsynen af
tiggarens trasor, medan en modern drägt lemnar ho-
nom likgiltig. Det groteska, det bizarra, det fula i
alla former och vexlingar erbjöds mig såsom studium
genom denna familjeinteriör, inom hvilken jag snart
med lätthet, underhjelpt af en väns korta upplysning-
ar, kände mig hemmastadd. Äldste sonen, familjens
stöd och försörjare, presenterade sig på ett plötsligt
och mindre fördelaktigt sätt, då han en morgon fram-
sträckte hufvudet genom ventilfönstret, som omgaf det-

samma såsom en ram. Hvilka röda ögon, beröfvade hvarje antydning till bryn! Hvilka stora, fristående öron, försedda med denna rörelseförmåga, som ett fåtal ega! Det flinande, liksom halft omedvetna uttrycket kring munnen vittnade om ett till idiotism gränsande känslolif. Genom de spinkiga armarna och hela den illa uppburna kroppen gick ett slags skälfvande, osäker rörelse, utvisande en tafatthet som känner sig själf, utan att ana huru dess motsats, säkerheten, kan vinnas. Framdeles lärde jag känna, att denna groteska figur uppbar familjens ekonomi, att hans stora, platta fötter dagligen förde honom till ett enformigt arbete, hvars inkomst han aflemnade troget som en utsänd tiggarpojke. De trampade så tungt dessa fötter, som om de kände sig uppbära alla familjelänkarnas tyngd. De förde honom troget hem igen, utan att någonsin taga en afväg. En passion ägde dock detta uppoffringens stadiga lastdjur. Han älskade musik. Icke att hans skorrande stämma mäktade frambringa välljud eller de alltid osäkert famlande fingrarna frambesvurit en melodi ur ett själlöst instrument. Nej, han åtnöjde sig att med sina rymliga öron uppfånga de välljud, som genom andras försorg tillflödade dem. I hufvudstadens största operalokal kunde man se dessa öron uppsticka öfver barriären å en af de högre raderna, medan han nedhukad lät sin själ simma på tonernas haf med Mozart eller Meyerbeer till vägledare. Lycklig såsom få, drog han sedan hatten ned öfver dessa tacksamma öron och uppsökte det läger, der han hade sin enda fristad mot »familjens» pockande påtryckning och fordringar. Hägrade någon gång tanken på en egen härd för honom i drömmen,

så lösgjorde han sig tåligt från densamma vid uppvaknandet, såsom han kastade åt sidan den virkade nattmössan. Tanken på sig sjelf behandlade han såsom en smugglare, med hvilken pligtkänslan borde hålla noggrann uppsigt. — Och för hvilka offrade han sig? Äldsta systemen, Angélique, retlig, nyckfull, färglös till karakter och utseende och med en obegränsad fåfånga, var tillräckligt ful för att afskräcka den anspråkslösa af de män hon i fantasien lade för sina fötter. Hon lade håret på nytt sätt hvarje månad och hade en lycklig förmåga att glömma hvad hon ej ville minnas, framför allt sina fyllda 30 år. Hon visade sig i fönstret med hufvudet beklädt af papiljotter, som dallrade vid hennes nervösa slängningar och osköna axelryckningar. Hennes ögon liknade en fisks, då han nyss är tagen ur vattnet. Hon syntes dela sin tid mellan pianot och reflexionsspegeln samt samspråk med yngre systemen. Att gissa af miner och vinkar, syntes dessa beröra samma ämne, »eröfringar», och framkalla samma påföljd, beundran af den mindre förfarna systemen. Angélique hade en lång erfarenhet såsom guvernant i enskilda hem bakom ryggen och hade, trots några talanger, lyckats göra sig verkligt afskydd, utskrattad eller beklagad nära nog öfverallt. Detta var en hemlighet för ingen utom henne sjelf. Hon skulle med ett ord väl lämpat sig till konservering såsom en typ af gamla sortens guvernanter, hvilken man snart torde få räkna till det historiska området. Sina nerver sökte hon styrka genom ett ideligt pianoklink, och att döma af snabbheten i fingrarnas rörelser hade hon hvad man kallar färdighet. Intet antydde att tonerna, som hon framlockade, funno nå-

gon resonansbotten inom hennes egen själ. Ur fiskögonen framlyste en vattenhaltig intelligens och ett förkonstladt sinne. Modern, fru Stoll, var ett nullitetens mästestycke. Hon var i själfva verket en oskön hvardagsupplaga af ekot och återgaf troget det sist fälda yttrande, hon hört. Hennes kläder syntes alltid grå, liksom omgifna af spindelväf. Man sade att maten i huset smakade »i grått», såsom om hon gifvit den af sin egen grå, obestämda karakter. I den grå anstrykning, som hemmet antog från henne, ingick sannolikt en del snusk, ehuru ingen brist eller fattigdom syntes råda. De yngre barnen, Marianne och Fritz, underhjelpste gråheten genom de lerklimpar de spilde öfver mattor, golf och bord. De »modellerade» och lyckades intala hvarandra, att de ömsesidigt hade goda anlag, hvilket möjligen var sant. Fritz kunde när som helst låtit fotografera sig såsom typ för en »bengel», uppnäst, oförskämnd, stridslysten och med sitt eget jag till ögonmärke. Marianne hjälpte honom troget att beundra sig sjelf. Hon hade ärfvt moderns originalitet, en fullständig karakterslöshet, endast uppblandad med godsintet.

Äfven i detta hus hade guldkalvfen sina dyrkare. Den uppträdde här i form af en gammal rik mö, och icke ens under denna mindre tilltalande form saknade den de glädjedruckna israeliterna. Denna rika mös besök utgjorde de enda märkbara familjefesterna. Den »grå» dagern fick då en af »förhoppningar» upplyst gladare anstrykning. Jag förmodar att det vid dessa tillfällen dukade kaffebordet, kring hvilket fru Stoll tassade som en inställsam katt, representerade de enda gemensamma måltiderna. Angélique snaskade tårtor

och frukt vid fönstret. Hon var sannolikt för romantisk att lefva af mat. De båda maskulinerna torde försett sig ur grytan i köket.

Jag hade under mina ögon dumheten i fyra olika kombinationer: den beskedliga, den behagsjuka eller fjolliga, den intetsägande och den oförskämda dumheten. Jag började studera denna fyrfaldiga familjefysionomi af nämnda egenskap. Du är måhända misskänd, mångtydiga dumhet, sade jag. En egenskap, mäktig af så många skiftningar, torde dock hafva ett innehåll och ej blott vara någonting negativt. Jag föresatte mig att värdera den beskedliga dumheten. Hvilken pligttrogen son, hvilken uppoffrande, sträfsam arbetare hade du ej åstadkommit! Jag ville observera den beskedliga dumheten, afvinna honom hans hemligaste hemlighet.

Då jag en afton vid utgåendet tillfälligtvis fann honom före mig på gatan, fick jag en ingifvelse att följa honom. Han gick på den månbelysta delen af gatan, jag i skuggan. Snart vek han in på en smal tvärgata nära stadens utkant. Ett upplyst fönster i en låg bottenvåning tilldrog sig min blick. Dit styrde han sin kosa, och jag såg genom den glesa gardinen honom inträda i ett torftigt rum med en sängliggande sjuk till invånare. Snart upptäckte jag ock, att en blomstrande flicka, sysselsatt med sömnad, fans derinne. Aha! tänkte jag, platta fötter hitta ock smygvägar! Men på försörjarens underliga svängningar med armarna märkte jag, som nu närmat mig fönstret, att han framtog ur bakfickorna en vinbutelj och hvad som liknade ett stycke kött insvept i papper. De båda innevarande började stamma sina tacksägelser. Men de

hade ej förr öppnat munnen, än deras välgörare störtade på dörren. Han var så blyg öfver sin goda gerning, att han flydde som en ertappad tjuf. Jag hann med möda draga mig åt sidan och följde honom på afstånd under ökad aktning för den beskedliga dumheten. Jag kände mig uppfördrad att upprätta en misskänd storhet. Hvad mera kan väl visdomen åstadkomma än en pligttrohet utan afbräck, en blygsam välgörenhet och en obegränsad fördragsamhet? Denna natt såg jag i drömmen med tillfredsställelse bengeln såsom rekryt mottaga en örfil af korporaln och Marianne forma blommor i en modehandel. Tyvärr var det blott en dröm.

Min välvilja för denna dumhetens värdige representant började emellertid sträcka sig till de andra. Måhända gör jag fjollan orätt! Jag vill ställa henne på prof.

Den unga trettioåriga studerade dagligen ett nyhetsblad, som jag sjelf brukade genomögnå. Hvad kan hon dröja vid så länge? tänkte jag. Funnet! Hon läste giftermålsannonserna. Jag tillagade en sådan af utmärkt beskaffenhet med heliga försäkringar att *blott* behagligt utseende men ingen förmögenhet afsågs; diskretion etc. Jag afvaktade utgången kallblodigt såsom läkaren en kris. Följande morgon såg jag Angélique fördjupad i studiet af den fjerde sidan. Hon är fast, ropade jag. Jag misströstade om den fjolliga dumheten. Riktigt! Då jag följande qväll bröt de många ingångna svaren, hvarmed jag på kontoret fullproppat fickorna, funnos deri ej få fotografikort och bland andra ett med hennes ögon och hår, ja, det var omisskänneligt. Meddelanden till A. S. samma kontor

och några förbehållsamma men mycket lofvande upplysningar om svarandens talanger skingrade all tvekan.

Nåväl! Den fjolliga dumheten behöfde en lexå. Jag beslöt att gifva henne en sådan. Trots benägenheten för psykologiska spetsfundigheter är jag i själ och hjerta en glad spefogel. Hastigt uppgjorde jag en plan. Af ett högrödt pappersark tillklyptes ett hjerta af jättestora dimensioner. En pil af en alns längd och af kolsvart papper trädde genom dess midt. Det hela fästes på en notställare, som fullständigt skyldes genom blommande växter, hvilka ordnades på ömse sidor i mitt bågformade hörnfönster. Jag bodde högt nog för att dessa anordningar föga kunde märkas från gatan, men så mycket bättre från mina grannars fönster. Några ljusstakar såsom belysning, och min transparent var färdig. Det återstod att fästa nyss erhållna porträtt midt på det stora hjertat, der det liknade en grannlåt på en jättekaramell. I skymningen utfördes detta, och så fort ljusen tändts och jag dragit mig undan bakom de mörka hänggardinerna, hade jag att glädjas åt den mest odelade uppmärksamhet å mina qvinliga grannars sida. De syntes tydligen mystifierade, till och med teaterkikare riktades på den besynnerliga dekorationen. I halfskymningen urskilde jag Angéliques lockar svajande bakom kikaren. Äro hennes ögon eller intelligens skarpsynta nog att inse hvad detta betyder, tänkte jag. Hastigt blåste jag ut ljusen och drog ned gardinen framför härligheten.

Såsom jag förmodat, fann jag henne följande dag uppmärksamt spejande öfver gatan till den plats, der transparenten varit uppsatt. Jag gjorde en åtbörd af låtsad hänryckning, räckte fram tätt intill rutan foto-

grafikortet och lade det med en talande gest mot mitt hjerta. Nu förstod hon ögonblickligen och störtade hejdlöst från fönstret, dragande med sig sykorg och åtskilligt annat. Godt! skrattade jag. Till en början tror hon kanske mig vara galen. Men om en stund skall hon inse att hon sjelf varit det och att man roar sig på hennes bekostnad. Jag gick tillfreds till mitt skrifbord.

En stund derefter syntes Marianne sysselsatt med att laga gardinsnörena. Alltid en god påföljd, tänkte jag. Angélique syntes ej vid pianot under hela dagen. Pillret var bäskt men nyttigt. Hon vågar intet säga och måste svälja det ensam.

Jag ansåg mig nu hafva egnat nog tid åt granne och lemnade dem några dagar opåaktade. En ovanlig rörelse der inne lät mig dock kort derefter blicka dit in.

I lampans sken svängde fru Stoll sitt hufvud såsom vore det fastsatt på en spiral. De gråaktiga mössbanden fladdrade, och den grå klädningen hade en len glans, påminnande om en rättas rygg. Hon syntes upptagen af att försäkra den nyss anlända gamla damen, att intet gladde henne mera än att se sitt kaffe drickas och sitt småbröd förtäras af nämnda dame. Angélikes uppdragna axlar kastade en underlig skuggbild på väggen, som lät henne jemte pianot, vid hvilket hon satt, likna en indisk pagod. Marianne förevisade en nyss afslutad statuett. Försörjaren och Fritz spelte schack. Denna fridfulla scen är tydligen anlagd på effekt, tänkte jag, och den gamla damen är ej heller okänslig därför, att döma af de många gånger hon griper näsduken och åter låter den falla.

Det är dock synbarligen någon djupare rörelse som medverkar till den larmoyanta åtbörden. Kaffet är drucket. Den gamla griper sin väska. Hon framtager en strumpa? Nej, ett större papper, som hon långsamt uppvecklar. Alla närma sig. Försörjaren föreläser. Stackars kräk! Din död tör blifva en lätt begråten, åtminstone der inne! Allas ögon stråla. Det magiska ordet testamente har utan tvifvel tändt en nyvaknad intelligens till och med i fiskögonen. — Farväl mina studier öfver dumheten!

Vinningslystnaden är en god lärmästare. Jag ville ej se dessa osköna fysionomier ytterligare vanställda genom snikenhetens tillspetsade uttryck. Den gamla sjönk tillbaka i soffhörnet som tillintetgjord. Hon hade tårar i ögonen. — Utan tvifvel har du trotsat döden med denna vänskapsgärd, tänkte jag. Fem människors varma böner om en salig ändalykt för dig skola dagligen uppsändas. — Jag rullade raskt ned gardinen.

Kort derpå meddelade jag min vän, som kände familjen, scenen med testamentet.

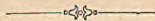
»Du misstar dig», skrattade han. »Hvad man läste var gummans hyreskontrakt. Hon har nyss flyttat i huset, der jag bor, och hon är för klenögd att läsa skrifvet. Värden är en bizarr människa, och utan tvifvel har den rörelse du sett varit munterhetens.»

Jag kände mig skamflat öfver min brist på skarp-synthet och ångerköpt derjemte. Jag skaffade några vackra blommande växter och stälde dem jemte en Ariadne i bröstbild i det stora bågönstret. Jag ville försona mina orättvisa misstankar. Marianne åtminstone förstod vinken och började snart en modell i lera efter

densamma. Angélique och jag hade vår tryckande hemlighet — bevarad utan tvifvel omsorgsfullt å hennes sida. Hon hade dock med sin lyckliga förmåga att glömma snart förlorat den obehagliga erinringen af densamma, och en fridsam grannsämja började råda. Jag signalerade mina vänliga känslor turvis genom en rosenbuske eller en geranium. Man tycktes anse mig såsom en excentrisk men oförarglig person. Måhända studerade mig mina grannar i sin ordning.

En afton sammanträffade jag med försörjaren på teatern. Vi simmade gemensamt på tonernas vågor och följdes åt samspråkande hem. Jag fann honom lycklig i sin inskränkthet. De röda ögonen syntes gifva en rosenfärg åt hvad han såg — äfven det grådaskiga hemmet. Han frågade skrattande om vi ej kunde träffas någon gång, då vi voro så nära grannar. Jag tackade. Vi hade hunnit hans port. Han hade glömt nyckeln; någon kom med ett ljus och öppnade. Det var Angélique, och ljusskenet föll på lockarna. Det var *icke* fotografiens original!!

Följande vecka flyttade jag till stadens motsatta ända.



Mamsell Beata.



det gamla huset vid slutet af en ändlöst lång gata i en stad, som trampat ut barnskorna i kung Orres tid, bodde ett hedersamt äkta par. Han hade lemnat sitt yrke i yngre händer och sysslade nu med gård och grund. Han kallades ålderman och bar de grå håren med ära. Detta hindrade ej, att en nyfiken blick kunnat se honom med sopqvast i hand, eller en ännu mera närgången kunde hafva upptäckt, att den äktenskapliga paulunen ordnades af hans väl invanda händer, medan gumman tillsåg kaffekitteln. Allt detta var enkelt och begripligt som en slagdänga. Men det, som ingen kunde förstå, var, huru en fridens man, sådan som han, kunnat få en hustru, hvars tunga gick med hela det slamrande och stundom gnisslande ljudet af en kaffeqvarn. Gubben sjelf hade tröttnat att undra härpå och tog det såsom ett bedröfligt faktum med undergifvet lugn, såsom han mottog en väldig snöskur på sin nyss välskottade gata. Den person, till hvars straff, varning och väckelse fru Gunillas tunga sattes i gång, var ej heller egentligen han, utan »pigan», såsom det på denna enklare tid

hette. »Fröknar» funnos blott i adliga hus, och »mamseller» tjenade blott som hushållerskor eller guvernanter. »Pigan» var i detta hus ett slags nomen proprium snarare än appellativum, som bytte om utseende och naturligtvis äfven dopnamn hvart halfår, och hvars enhet eller egentliga personlighet man ej hann komma underfund med, förr än hon med pick och pack ånyo försvunnit genom köksdörren. Få voro nämligen de, som funno sig i att behandlas som kaffebönor af den malande tungan, och ännu färre de, som vid sjelfva malningen spridde någon söt och ljuflig lukt. Tvärt om hördes ofta gräl och protester från munnar, hvilka enligt fru Gunillas åsigt voro skapade för att tiga lika afgjordt som hennes för att hålla tal. Ett godt stycke från denna skarpa tunga hade fru Gunilla ett varmt modershjerta, som klappade af öm beundran för en son och en dotter. Mellan dessa båda och »pappa» rörde sig hennes känsloverld, och det är blott rättvisa att försäkra, det hon aldrig drömt om att *der* inlåta det besvärliga, skiftande subjekt, som kallades rätt och slätt »pigan».

Fru Gunilla var stolt, då hennes trogne kamrat under de tidigare årens slit och släp afhemtades till ett och annat kommunalt uppdrag och med skinande felbhatt och välborstad surtout uppsteg i vagnen. Ännu mera stolt var hon åt sin dotters, Beatas, i en vanlig pension inhemtade färdigheter och talanger, hvilka så till vida hade nått fulländningen, att de troget förblefvo på samma punkt som vid hennes 17:e år, ehuru hon nu var dubbelt så gammal. Beata klinkade troget på samma musikstycke, som då utgjort höjdpunkten af hennes förmåga, och samma böcker funnos på bord

och hyllor. Gummans beundrande förtjusning var äfven lika uthållig och led afbräck endast genom Beatas förklaring att hon ej hade lust att gifta sig. En mycket förnuftig förklaring i betraktande af hennes ålder och sjukliga lynne, men som gumman ej tog till godo, utan smusslade då och då in en kudde eller något husgeråd i de välfyllda skåp, der Beatas blifvande utstyrel samlats sedan hennes tidigaste ungdom.

Beata hade icke ärft sin moders vackra utseende eller husliga böjelser, och som hon deremot redan med synnerlig snabbhet använde tungan, vittnade det om god urskilning hos de manliga umgängesvännerna, att de ej låtit sig af den aktningvärdas förmögenheten bestickas att göra henne ett ödesdigert anbud om giftermål. Denna omständighet hade, jemte en äldre broders död, verkat försyrande på Beatas sätt att se lifvet, så att det för henne hade fått en bäske och något motbjudande anstrykning. Till och med maten, som hon dock skänkte ej ringa uppmärksamhet och kopiöst förtärde, verkade hos henne magsyra. »Bror Ludde» var den måttstock, hvarmed hon enligt en vis mans grundåsigt mätte allt (»människan är alltings mått»). Men som bror Ludde hörde till de saligen afsomnade, bör det ej väcka förundran, att jemförelsen blef till nackdel för allt annat. Tillrådde man en god lektyr, invände hon, att »förr läste bror Ludde först alla nya böcker och afgjorde om de passade för henne». Talades om ett tilltänkt handarbete, ack, då hade »ingen en sådan smak som bror Ludde». Föreslogs ett nöje: ack, »bror Ludde bjöd henne på allt sevärdt». På detta sätt låg hans minne såsom en imponerande stormakt öfver hennes trånga själ och gjorde allt, som

återstod henne i världen, smått samt hindrade det att vidga hennes korta och inskränkta synvidd. Såsom en sordin öfver sin egen och andras tillfredsställelse framdrog hon denna saknade anförvandts minne och lyckades stundom med vemodsfull mine att intala den oinvigde, att hennes lott i lifvet var försakelsens, ehuru hon af lifvets goda ägde nog för fyra. Modern, som ej hade detta jämrande skaplygne, beundrade så mycket lifligare dotterns ihållande sorgbundenhet öfver deras ömma förlust. Denna beundran och den ej mindre lifliga känslan för en ännu qvarlevande son värmden fru Gunilla, medan hon outtröttligt vandrade från det mörka, dragiga köket öfver den trånga gården och tvärt om. Som en skottspole syntes hon ila mellan visthus och källare och tillbragte mer än halfva dagen på dessa obeqväma områden, medan Beata klinkade på pianot eller sysslade med fina handarbeten. Om dottern sökt hjälpa modern, skulle denna känt sig djupt sårad. Hennes stolthet var, att dottern skulle hafva fina vanor och icke behöfva släpa såsom hon sjelf i ungdomsåren. Allehanda medicin mot den besvärliga magsyran intogs. Den bästa, en andel af moderns ihärdiga sysslor, tänkte ingen på. Beata var synnerligt beqväm af smak och vana.

Men om bottenvåningen hyste en inbillad martyr, fans deremot i vindsvåningen en verklig. De båda gamla lindarna, som, förgätna och försummade, sträckte sina grenar upp från den dunkla gården och sökte upphemta hvad de kunde få af solljus och lifskraft bland en förvirrad skog af skorstenar och vindflöjlar, skulle kunnat förtälja mycket om invånarne i vindskuporna. Men de tego stilla och susade blott en del-

tagande vaggsång då och då, när ett blekt, af smärta tårtdt ansigte blickade ut genom den klara rutan eller vid bättre stunder smålog åt de små sparfvornas qvitter. Barnen, i den stora våningen nedanför, kunde ej mera glädja sig åt lindarnas svällande knoppar, som alltid voro deras första löfte om vårens närhet, än hon, den bleka sjuklingen, som aldrig fick se andra spår af vår och sommar. Hon var slägt med åldermannens, och en hemsk, obotlig sjukdom gjorde henne till en af dem, som bära lifvet såsom en fjättrande boja. Bojan var dock, påstod man, oftast lättad genom tålmodets och hoppets knäppta händer, som hittat vägen till denna vindskupa, bannlysta, som de voro från den öfriga qvinliga delen af familjen. Till och med en viss förnöjsamhet afspeglades i den sjukas drag, då kusin Gunilla någon gång lemnat sitt ideliga tramp i horisontel riktning för en vandring i den vertikala upp till vinden, och nu med strumpan i hand lät tungan löpa om förefallande händelser der ute. Och man kunde ej neka, att gumman i hög grad ägde berättande talang, såsom ofta är fallet med dem, hvilka föga läst, men med lifligt intresse följt livvets gång. Det skadade ej att dessa beskrifningar uppspådade de gudliga intrycken, som tillflödade en der uppe, menade Gunilla, kanske med rätta. På denna tid kände man sig eljest mest tilltalad af en kristendom, som skänkte tålmod och frid under lidandet, men hyste djup misstro till den, som låg på tungan, hvilken oförbehållsamt stämplades såsom munväder och skenhelighet. Fromhetens lättfattligaste form — en gudlig vandel — sådan kusin Greta alltid fört, och det hjertliga deltagande hon i sjelfförgäten människokärlek hyste

till och med för sista pigan trots hennes förbrytelser; se det var något som fru Gunilla förstod och högaktade. Blott på dottern Beata utöfvade detta helgande inflytande en verkan i motsatt riktning. För hennes omdöme stod det som en orättvisa af försynen, att ett englalikt sinne ytterligare böjdes af plågorna. Således undvek hon helst ett problem, som hon ej kunde lösa, och vann blott en ny takt till i sin klagovisa öfver lifvet.

Intet misstag är allmännare än att man tror på pröfningarnas absolut förädlade inflytande. På de sinnen, som hvarken rätt förstå eller rätt mottaga dem, verka de försyrande och förbittrande, såsom på mamsell Beata. Men ett ännu svårare problem att lösa hade hon i den broders lott och skaplynne, som ännu återstod henne, för så vidt som detta var af än mera mångtydig natur. I samma mån som Luddes mångsidighet, välvilja och öfriga förträffliga broderliga egenskaper förstordes i hennes minne genom tidernas längd, i samma mån minskades denne kvarlevandes förtjenster. Hon ansåg sig samvetsgrant hafva sökt efter nyckeln till hans hjerta, men icke lyckats finna den. Elaka bekanta påstodo att dörren gått i baklås, sedan egaren sjelf tagit ur nyckeln. Men visst är, att denne sjuklige, inåtvände man var en gåta för sig sjelf, så väl som för andra. Han kunde ej sjelf upphöra att rufva öfver sitt öde, att fastän son af sunda, sträfvande föräldrar hafva en sjuklig kropp, att såsom arftagare till en ärligt samlad förmögenhet sakna krafter att en gång njuta af densamma. Detta omtuggande af en fråga, för hvilken han hade så att säga för klena tänder, gjorde honom slö och ömtändt för andra viktiga och

mera allmänna spörsmål och lät honom förefalla mera likgiltig än han i grunden var, till och med för sin syster. Han hade, påverkad af en temligen omfattande läsning, samlat sig frisinnade åsigtter, med hvilkas uttalande han stundom lyckades förbluffa sin systers qvinliga vänner; men som deras grund djupast syntes vara en personlig melankoli snarare än abstrakt resonnemang, slogo de ej synnerligt an på hans maskulina bekanta. Han hade en underordnad tjenstemannasyssla och skötte den så vidt hans helsa och apati medgåfvo. Gubbens stora fromsinthet hade nämligen hos sonen tagit formen af tröghet, hvarjemte en svag karakter blef följdén af tankerufvandét, under det viljan förblef överksam. Med alla fel och några mindre märkbara förtjenster, var han sin faders ögonsten, och i faderskärleken ingick här yrkesmannens beundrande häpnad öfver allt det bokvett, som sonen lyckats inhemta. Ingenting var för godt, intet för dyrt för Märten. Gubben tillsåg sjelf, att för hans räkning anskaffades läckerheter, dem han ej sjelf skulle tillåtit sig att förtära.

I denna temligen allvarsamma omgifning rörde sig (ehuru oftast i trapporna) en alltid småleende person, äfven hon en slägting. Moster Fina skulle omöjligen sjelf kunnat göra sig reda för den glädje, som röjdes i hennes miner. Uppgiften att vara mellanhand och gå ärenden från den bullrande kusinen i köksspisen till den kräsgommade melankolikern under takåsen var föga afundsvärd, och tillsynen med den tåligen sjuka ej heller glädjefull. Kanske var det en synnerlig frihet från tankeballast, lika mycket som en viss ömhjertenhet, som gjorde henne småleende, hjälpsam och

användbar på bägge hållen. I Beatas ögon var hon, med sin sällsynta förmåga att under passagen uppför trapporna förgäta allt ledsamt i bottenvåningen, och tvärt om, en afundsvärdt lycklig varelse. Beata, som ständigt släpade på sina bekymmer, var kanske derigenom märkbart trög att besöka de sjuka der uppe. Den kristliga kärleken var i hennes ögon ett slags själens nipper, som passade blott vid högtidliga stunder, såsom vid nattvardsgång eller jul och påsk. Då utdelade hon med frikostig hand en tarflig leksak och några bullar till en del fattiga barn, för hvilken gerning hon af sin mor så högligen beundrades och berömdes, att vi frukta hon redan här, som skriften säger, »fick sin lön», utan någon insats till öfvers på sitt evighetskonto. Att öfvervunnen beqvämlighet, en stunds vänligt samspråk och någon personlig försakelse kunde innebära mera kristlig kärlek, derom drömde hon ej.

Det finnes ingen stormakt så illa betjenad som kärlekens. Dess bästa tjenare anse sig ringa och odugliga — kanske med rätta.

Det är jul. Beata har bjudning för »vännerna». Sålunda kallas nämligen en krets af systrar, som från »pensionskamrater» nu vid mognad ålder upphöjts till »intima» vänner och nära nog dagligt umgänge. Bjudning för »vännerna» betyder, att en del slägt och bekanta en qväll under året får förmånen afhöra den egendomliga blandning af röster och förtroenden, som Beata och hennes »vänner» tillsammans bilda. I denna kvartett bryter Beatas stämma genom ljudvågorna som ett gällt blåsinstrument genom stråkvartetten

i ett ensemblestycke. Att dock summan af det hela på något sätt kunde betecknas såsom välljud, deremot opponera vi oss på det bestämdaste. Under småpratets stråknäll kom Beata med en kraftigt uttryckt nyhet, helst i den bedröfliga stilen — en hittills okänd godbit, som sparats till effektstycke och framtonades i rätta stunden. De gäster, som icke med tålmod afbidade den läckra julgrisen och risgröten såsom aftnens slutperspektiv, hade sin tillflykt till de stundom verkligt väl utförda musikstycken, hvilka på ett gammaldags piano afspelades af någon invigd musikkännare. En och annan dylik förirrade sig nämligen till denna borgerliga krets och läskade den af småpratets torrhet än mera törstande idealisten i — kakelugnsvrån. Af en händelse indragen, äfven han, i denna prosaiska omgivning, uppfattade hans blick, drömmande och halft omedveten, hvarje grotesk åtbörd, hvarje oharmoniskt ljud, med en egendomlig känsla af obehag, ej olik den man erfar vid hastiga öfvergångar i temperaturen. Betydligt stoff till dessa intryck lemnade de trenne »vännerna». Martina, den äldsta, egde, enligt den Jägerska åsigten om vätskornas eller den ymnigare kroppsuktighetens befrämjande af sjuklighet genom förkylningar, alla vilkor för en berghelsa. Man kunde ej se något torrare än denna långa, magra gestalt, som liknade ett mellanting af kägla och marknadsdocka, den senare af den gamla, välkända sorten med händerna i sidan. Till och med då hon satte sig, skedde detta med en liten knix, som påminde om en marionett, och man undvek instinktmässigt hennes armbågar. Men denna fysiska sträfhed och torrhet syntes ej inkräkta på själens område, ity att en oför-

änderlig gladlynthet lyste ur de stora och klara ögonen och i vecken kring den stelt tillmejslade munnen. Der funnos visserligen de, som jemförde denna glädthets uttryck med solstrålens lek mot en glasruta eller blank metall och påstodo att allt var kallt innanför; men detta var illvilliga och orättvisa iakttagare. Martina var nummer ett i den syskonring, som hon i sjelfva verket sammanhöll genom en ovanlig viljekraft och duglighet. Hennes roman låg redan 10 år tillbaka i tiden och bestod förnämligast deri, att en officer en gång från parkett på stora operan riktat sin kikare på henne och oafvändt bibehållit den så i fem minuter. Denna, af systrarna bemärkta, ovanliga händelse gaf anledning till några erotiska drömmar, i hvilka Martina i bruddrägt utgjorde medelpunkten. Men då hon sjelf, såsom mest praktisk, tog reda på, att den oväntade betraktaren var en erkänt talangfull karrikatyrtecknare, svalnade systrarnas ifver att uppgöra framtidsbilder. Systrarna voro sedan längre tid föräldralösa och tillräckligt förmögna för att tillåta sig att odla hvar sin talang, om med framgång, derom må konstens genius döma. Martinas fingrar behandlade pianots tangenter med otrolig snabbhet, om än det rasslande ljud, som de åstadkommo, oftast skrämde melodiens luftiga andeväsen på flykten och erinrade åhörarne om en hagelskurs jemnhet och kraft. Sjelf skattade hon naturligtvis sin skicklighet i förhållande till den derpå nedlagda mödan och satte ej sitt ljus under ena skeppo. I krigiska stycken, såsom »la bataille de Fleurus», torde hennes talang varit mönstergill, men denna komposition hörde såsom föräldrad tyvärr icke till repertoiren.

Jakobina var, i motsats till systemen, krympt i växten och ej olik ett knotigt, lågstammigt frukt-träd, af den mossslupna sort man finner i gamla, försummade trädgårdar, och hade ett dystrare lynne. Stackars flicka! Den mossa, som qväfde hennes lifsafters utveckling, var den njugghet, hvarmed naturen begåfvat hennes yttre. Bristen på sympati, på tillmötesgående utifrån hade låtit henne öfverdraga sig med förbehållsamhetens ruggiga hölje. Blott ryckvis afkastade hon detta och utgjorde mellanstämman i variationerna öfver temat »dagens nyheter», hvilka ofta och flitigt af Beata och vännerna behandlades.

Men äfven i gamla träd qvittra stundom foglar, och Jakobina hade en sångröst, i hvars klang hennes ensliga instängda själ stundom gaf luft åt sin frihets-trånad, sin saknad efter lifvets lycka. Ljöd hon än något skarp med åren denna stämman, så låg dock deri något förunderligt trånadsfullt, som bragte tårar i fru Gunillas ögon och framkallade oföränderligen samma omdöme: »Den Jakobina har en skön röst.» Jakobinas längtan gick för långt, för att hon skulle spana efter teaterkikare på parketten. Hon vaktade sig vä för att flytta densamma från aningens och drömmens områden till verklighetens, der drömmens guldstycken blifva gråstenar. Den vanlottades »vårbrodd», dess lilla gömda lyckodröm, tål ej beröring med lifvets isiga vindar. Det kände hon med vemod och höll hjertats dörr väl slutet.

Nelly, den yngsta, föremålet för de andras beskyddande omsorger, var barnslig, behaglig och blyg; tre egenskaper, som gjorde henne i egna ögon hjälplösare än hon var. Hon sökte alltid förblifva i skug-

gan och blickade fram ur sitt hörn som en vänlig sippa ur en buske. Hon syntes ej hafva samma skarpa väderkorn eller omdömesförmåga rörande allt »nytt» som de öfriga »vännerna». Men hon deltog icke dess mindre genom sitt glada skratt, då nyheterna voro glada, eller sin beklagande mine, då de rörde olycksfall — i nyhetskonklaven. Hon utgjorde så att säga den mimiska eller uttrycksfulla delen af quartetten. Hon fördrog, ja, älskade rent af allt slags förbiseende; men blef ytterst stött, om någon antydde att hon, utom andra små talanger, egde den att vara en säker och skicklig tecknare, hvilket vittnade om öfverdrifven anspråkslöshet.

Jakobina har nyss fyllt de låga rummen med väldiga ljudvågor, som låta åhörarne med en liten suck liksom snappa efter den smula luft, som återstod dem, under det fru Gunilla afgifvit sin vanliga, aldrig bestridda dom: »Jakobina har en skön röst.» I den raka, gammaldags mahognysoffan sitter kusin Lotta, ljushandlarens fru från Söder, som precis en gång om året lemnar sin feta boddisk för att i eldröd shawl med turkisk bård paradera på fru Gunillas julbjudning. Hon har under sången ofrivilligt kommit att tänka på huru långt en sådan röst skulle kunna höras ifrån det närbelägna gathörnet, om den utförde brandvaktens syssla. Men som hon ej är fullt säker, att jämförelsen skulle förefalla smickrande, åtnöjer hon sig med en stum nickning till svar på fru Gunillas domslut. Hennes stelbente man, hvars händer äro

röda af att väga talgen i det kalla bodmagasinet, gömmer dessa på ryggen och gapar. Icke blott af förvåning. Nej, han har i ungdomen bevistat en fältmanöver och fick då det rådet att gapa för att lindra trycket på hörselhinnorna af kanonernas dån. Instinktmässigt har han under den sista kraftigt utförda sången användt samma försigtighetsmått. Men han erinrar sig att gapandet mera plär tydas som *förundran* än *beundran* och sluter munnen med en hörbar »klick», hvarefter han tar en pris ur silfverdosan, den bästa, som annars öppnas endast för att bjuda de förnämligare kunderna efter en förmånlig affär.

Sällskapet delar sig i grupper. I ett hörn afhöra några nyare bekanta den af fru Gunilla med åskådlig talang återgifna tragedien om Luddes smärtsamma bråddöd, under det hornbågarna dallra på hennes näsa af de lindriga muskeldragningarna. Tvenne gamla män politisera med värden på det sätt, att de berätta hvarandra hvad hvar och en redan läst i tidningarna, endast med tillägg af svärtydda interjektioner. Beata har tömt sin nyhetspåse och drager sig tillbaka för att öfvervaka framsättandet af maten, som delvis redan ett par dagar i förväg varit upplagd och ordnad på faten. På bjudningar lemnar fru Gunilla spiran åt sin dotter, på det hon med sin »goda smak», »som sett så mycket», skall framstå i full glans. Och nu går qvällens händelse, supén, med gammaldags gästfrihet och gammaldags aptit af stapeln. Gästerna troppa slutligen af, och gubben åldermannen stänger, såsom alltid, sjelf porten efter den siste.

Efter en rundlig tid är det åter jul. Skåpen med Beatas utstyrsel kunna ej rymma mera. Med en suck måste fru Gunilla lägga en dugtig linneväf på en hylla i sitt eget linneskåp. Sucken gälde dock mindre väfven än ett allvarligare dilemma, hvarmed hennes modershjerta sysslade. Beata står i sjelfva verket, ehuru bedagad, vid lifvets skiljoväg. — En verklig friare, enkling med sex barn, har anmält sig. På den ena sidan stå de moderlösa med bönfällande blickar. Beatas föreställning ser dem till och med iklädda linnen af den väf, som ej fick rum i skåpet —, i sanning en mycket synbar änglaflock! Det gäller vara eller icke vara för dem, eller i det närmaste så. De vinka, de bedja med späda röster.

Beata lutar sin heta panna mot fönsterrutan. Hon är glad åt skymningen. Han, enklingen, får ej se hennes tvekan.

Är det manne sina skyddsänglar hon afvisar, då hon beslutsamt vänder sin inre blick åt den motsatta vägen, der hon ser sig sjelf ensam, oberoende, omgifven af det okändas mörka skuggor, men fri från bekymmer och moderliga omsorger. Alla kvinnans ädlare känslor, en lemning af begäret att offra sig, af längtan att ge och söka sympati äro på de linnesklädda skyddsenglarnas sida. Vi beklaga, att Beata dock beslutsamt vänder dem och kullerstolarna ryggen. Fru Gunilla får ej sucka alltför hörbart; ty det är ett ömtåligt skede i kvinnans lif, då hon gör denna vändning, och det aflöper ej utan en känsla af nedslagenhet, och Beata är nedslagen.

Efter denna sjelfviskhetens seger blef Beatas jämmersång öfver lifvet mera skärande. Den kom från ett förslitet instrument.

Dödsengeln hade redan fläktat frid åt martyren i vindskammaren. Hvad hennes granne, melankolikern, beträffar, var han åtminstone i så fall himlen närmare, att han numera icke lemnade sitt rum i öfversta våningen för att umgås med människors barn. Sant var ock, att sedan den blide, vänsälle fadern och den alltid leende moster Fina utgjorde de enda representanter af sitt slägte, som han såg, blef han gladare, trots ökad sjuklighet. Han hade ett mindre fast tag kring sina frisinnade åsikter och började tänka sig Gud såsom en mycket tålig fader; om hans allmakt hyste han fortfarande stora tvifvelsmål.

Tidens hjul rullade ej många hvarf, innan far och son lemnade lifvets tunga frågor i arf åt Beata, sedan de samtidigt löst den svåraste — dödens. Beata hade för mycket annat af solidare slag att ärfva för att öfverlemna sig åt för djupa funderingar eller åt en öfverdrifven sorg. — — — — —

Vid den långa, polerade disken i banklokalen står mamsell Beatas mörka skepnad. Hon sysslar med redan öfvad hand i sedelboken, stoppar in en sedel här, vecklar upp ett papper der. Det är många räntor att lyfta. Hennes gula, skrynkliga ansigte vittnar om att bekymren ej förlorat sitt välde öfver hennes sinne. De hafva blott ombytt karakter. Det är ej mera det tunga lifvet, det är den tunga penningen som trycker henne. Hon har brutit med »vännerna». Då man tillfälligtvis sammanträffar, låtsar man ej se hvarandra. Vännerna ogillade Beatas förfarande emot

de sex skyddsenglarna, och hon hade nu insatt jemväl »qvinnans vänskap» i sin litanian öfver lifvet. Hon är mycket ensam. Det okändas skuggor, dem hon såg omgifva sig på den väg hon med fritt val inslog, finner hon vara ledsnadens och tomhetens. Hon kan ej, såsom sin mor, sjunka i vällefnadens mjuka armar.

Den gamla frun känner sig såsom en skolflicka, som fått lof. Hon har med sorgdrägten aflagt en tjenares skepelse för alltid och sysslar ej mera som en mullvad i sitt mörka kök. Då hon äter potatis, minnes hon ej de tusental hon sjelf skrapat, och »piggan» börjar för henne blifva en bestämdt utpreglad individ. Till och med den rastlösa tungan har funnit en välbehöflig sabbatsro på ålderdomen. Gumman sitter oftast högtidsklädd med leende mine och loford öfver Beatas duglighet som förvaltare af deras håfvor.

Mamsell Beata ser äldre ut än sin mor.



En frestelse.



Mru Lilje sträckte sig behagligt i fätöljen. Der-
vid föll det häfte noveller, som hon nyss läst,
ur hennes hand. Det syntes nästan som om
deruti låg en ofrivillig opinionsyttring, ty hon
rörde sig ej för att upptaga boken. Hennes tankar
sysslade dock med innehållet fortfarande, att döma af
ett halfhögt: »odrägligt!» och en förlängd gäspning.
Hon hade nyss kommit till den bedröfliga öfvertygel-
sen, att den sjunde novellen var tråkigare än den
näst föregående, och så hela raden baklänges; ty redan
den första var tungläst. Ingen, eller åtminstone myc-
ket tarflig kärleksintrig, ej skymten till händelser!
Den lilla frun stötte tåspetsen mot den fina, broderade
pallen.

»Det vore nog roligare att skriva något sjelf! Ja,
hvarför icke? Dummare än dessa blir det väl ej!
Min man skulle öfverraskas med en nätt samling i
rött band på sin födelsedag, och ingen utom han
skulle ana författaren!»

Hon hoppade nu upp, ilade efter papper och
blyerspenna och satte med stort välbehag udden af
den senare mot det oskrifna bladet.

Ämnet? Ja, det borde hon väl egentligen öfvertänka en stund.

Tänka? Nej, det bör vara ingifvelse, ej reflexioner. Det är de senare som göra tråkigheten.

De små fingrarna nedskrefvo ögonblickligt i raska drag: **En frestelse.**

Det var en bra titel att börja med — hon såg på den litet förlägen såsom den, som sagt något, hvilket han egentligen ämnat förtiga. Hon fann denna titel mångsidig, litet brydsam genom sjelfva sin mångsidighet kanske. Till hvad eller af hvad skulle hjelten eller hjeltinnan frestas?

En ung maka, trolöst behandlad af en henne underlägsen man, drifves till att å sin sida söka tröst hos en annan?

Hu! Detta ämne äcklade såsom skämd föda, och hon tyckte sig se i den halföppna garderobsdörren den af lakan omsvepte dödsfulla skepnaden af Madame Bovary, Flauberts äktenskapsbryterska. Hon ryste.

Gud ske lof, det var bara lakanet kring hennes sidenklädningar, som fladdrade i luftdraget från fönstret, och hon gick beslutsamt att utestänga den obehagliga reminiscensen med låsets tillhjälp. Hon hade icke läst denna roman, blott ögnat igenom den; men dödsscenen i densamma hade inpreglats i hennes mottagliga fantasi.

En qvinna med ett orent sinne! Nej, fy, det vore värre och snuskigare än att räkna till stortvätt! Alltså hellre en hjelte, en som frestas till vexelförfalskning kanske? — Det vore ett modernt slags brott, som följer bildningen i spåren. Motiven kunna vara

ej allt för svarta. Den lilla frun hade dock en stor förkärlek för hederligt folk, och denne hjelte tilltalade henne alls icke.

»Jag har det! En frestelse till giftermål utan kärlek, men med alla verldsliga förmåner. Det är ett sant, qvinligt ämne. Der bör jag hafva åtskilliga sunda tankar att frambära», mente den nybakade författarinnan. Hon hade redan glömt att reflexioner borde uteslutas. Hon skref en timme ostörd, ty en lindrig opasslighet hade hindrat henne från att följa resten af familjen på en länge förberedd lustresa. Hon skref och skref. Klockan 10 började hon och klockan 1 voro tre kapitel färdiga. »Det är lyckligt för en författare att kunna skriva fort», tänkte hon. Redan hade dessa tre kapitel gifvit henne en författares själfkänsla, ett alldeles nytt slags medvetande, vida afvikande från det forna, sammansatt af qvinnans, moderns och makans erfarenheter. Hon hade blifvit varm under teckningen af den unga flickans framtidsdröm, hennes friares redbara, men fullständigt prosaiska sinne, den inre striden mellan poesi och prosa, som osedd af honom föregick i den ungas själ. I tredje kapitlet hade den senare, skam till sägandes, redan gifvit sitt ja, och man ritade mönster till monogrammet af bådas initialer, som skulle pryda utstyrelsen.

»Nu till konflikterna inom äktenskapet», hviskade den skrivande. »Inga grannlaga och skabrösa saker. Jag häpnar vid att se hvilka taflor äfven qvinliga författare nu för tiden upprulla. *Min* unga fru skall få tröttna vid det ständiga talet om vädret, årsväxten och maten och utkämpa tysta inre strider mot en växande ringaktning för en man, som ser af lifvet unge-

fär så mycket som hans egen gårdvar.» Hon nedskref nu i fjerde kapitlets början följande kvalfulla utrop af den unga makan: »O, att han dock ägde en förmimelse högre än Karos! Men äfven han kryper in i kojjan, då regnet störtar ned, blir olustig och trumpen; äfven han morrar öfver maten och skäller på obehöriga, ej olikt de åskor af bannor, som min man låter rulla öfver det olyckliga arbetsfolket! Jag anade ej att man kunde vara så olycklig på hvardagsvis som jag! Hvad hjälper det att vilja se upp till sin man, när *han* håller sig så lågt nere, ja, i sjelfva stoftet, så att säga, af själslifvets sfer. Nu vet jag först hvad uttrycket en hvardagsmänniska innebär.»

Efter denna tirad i början af fjerde kapitlet fann fru Lilje fortsättningen något benig. Tanken på en hotande sjukdom såsom ett medel till nyvaknad sympati mellan makarna föresväfvade henne. — — —

Plötsligen varseblef fru Lilje sitt högröda ansigte i spegeln på andra sidan rummet.

»Så ifrig jag är», mumlade hon skamflat, »det är bäst att stanna för i dag. Mina olyckliga makar springa ej sin väg; det är då en fördel. Man afbryter hvar som helst! Stora författare skriva blott vissa timmar.» Hon märkte ej att en indirekt jemförelse och en långt drifven författarefångna lågo i hennes ord och gick nu att ordna till de hemkommandes mottagande.

Det dröjde en tid, innan fru Liljes väl påbegynta arbete fortsattes. Stora sommartvätten började, och lille Georg behöfde kläder. Sant är, att hon en afton bjöd sin man saltkaret till téet i stället för sockerskålen och att den oupplösta disharmonien i novellen

för ögonblicket upptog hennes tanke. Den hjertliga skratsalfva, som misstaget beredde hennes man, skulle utan tvifvel gjort honom gynsamt stämd för de tvenne olyckliga makarna, trots hans dolda motvilja för noveller i allmänhet. Något längre fram, då fru Lilje klippte båda ärmarna till sin lille Georgs rock åt *en* led, voro hennes fantasys skyddslingar ej heller alldeles utan skuld. Men det fans lyckligtvis mera af tyget, och hon hade ju i samma ögonblick gripit en lycklig vändning i sitt opus: den prosaiska äkta mannen skulle genom en bråd omkullkörning nödgas samla sina inre resurser, medan ett brutet ben läktes! Detta goda fynd lockade fru Lilje att använda söndagsqvällen — då hon eljest vanligen skref bref — till att utveckla en längre försonings- och hemlifsbild af intagande skönhet, i hvilken hon ej utan framgång inflickade ett barns födelse — »detta underbara vehikel för lifvets hvardagligaste prosa och himlens skäraste poesi», som hon lät den poetiska frun i novellen yttra. Hon utströk sedermera ordet »vehikel» såsom för lärdt, äfven i en poetiskt anlagd persons mun, och ditsatte »brännpunkt». Sedan läste hon med välbehag och med hufvudet lutadt mot handen det hela. Men sedan landtjunkaren fått sitt ben helt samtidigt med fruns återställda jemnvigt, visste hon ej det ringaste mera att göra med hela historien och avslutade den med detsamma. Slutet föreföll något afhugget, det kände hon. Men hon tröstade sig med att ett benbrott och hustruns vaknande ovilja dock äro två ganska fatala händelser inom ett äktenskap och nog för en kortare skizz såsom hennes.

Måndagen satte man en rågad strumpkorg fram-

för fru Lilje, som aldrig tålde andra »stoppar» än sina egna. Det var stortvättens efterskörd, som hon ensam skötte.

»Du raspade och skref värre i går qväll», sade hennes man, läppjande på sin glömda kaffekopp. »Om du inte vore min egen lilla kloka och husliga gumma, skulle jag kunna tro, att du fått vurmen att författa!»

Fru Lilje blef mycket röd, skrattade litet och fick en hastig lust efter en kopp kaffe på köpet, hvarvid hon sjelf spilde på duken och släppte en tésked på golfvet. Ej en gång denna oerhörda digression parerade mannens fråga. Den återkom bestämmande, medan frun rörde i strumpkorgen.

»Lina lilla, du skrifver väl aldrig sådant skräp som romaner och dylikt? Håll dig du till hushållsboken och tvättnotan! När allt kommer omkring, var det ändå något sådant?»

Han lade armen om hennes lif och såg, spörjande, i hennes förlägna ansigte:

»Kära du», svarade hon, »uppriktigt sagdt var det bara en — frestelse.»

»Som du gick härligen igenom, hoppas jag?»

»Icke just härligen», stammade hon — och samma qväll öfverraskades kakelugnen af en liten extra eld, der fru Liljes frestelse och författarskap tillsamman gingo upp i rök och aska. Ingen kände dess tillvaro mer än hon sjelf, och därför fans heller ingen, som beklagade förlusten.

Sedan den tiden läste den lilla frun med mindre sträng kritik äfven noveller af andra rangen.

Korpalåt.



Hon gick, stödd af sin mans arm. Det bleka, ännu sköna anletet höljdes af den slöja, som lidandet breder öfver äfven de liffigaste drag. Men ej blott sjukdomens, äfven en eljest bitter lifserfarenhet lästes i dessa unga, sorgsna ögon, i vecken kring denna milda, men så innerligt sorgsna mun! Sedan sex år var hon hans maka, men det syntes henne såsom ett ändlöst afstånd, den väg, som hennes känsla tillryggalagt under öfvergången från den första hejdlösa beundran, gränslösa hängifvenheten till den nuvarande likgiltighetens iskyla, misstroendets töcken. Var då ej samma manliga fägring, samma spänstiga, något sjelfsvåldiga hållning, samma något öfvermodiga, fjettrande blick fortfarande hans mest karakteristiska drag? Hade hennes måttstock eller hans beskaffenhet förändrats? Det första utan tvifvel! Visst var han ännu typen för en fulländad gentleman, en elegant, ja, en förförisk man, måhända. Det kunde hon ej neka. Men hon kände sig numera till mods såsom den, som sjunkit i ljuf hvila på en svällande, grönglänsande gräsmatta, men snart — för sent — finner den vara idel gyngfly, under hvilken agrund

gapar. Den späda fotens snabbaste språng skulde ej föra öfver denna gungfly! Hon satt fast och hon sjönk gradvis, ohjelpigt. Ungdomsmod, hopp, alla spirande delar af hennes sjäslif voro redan sänkta i gyttjan, det kände hon. Det öfriga följde snart efter, det anade och befarade hon. Hon hade så oinskränkt hvilat på, så barnsligt tillitsfullt öfverlåtut sig åt denna glänsande, men bedrägliga bädd; lyckan hade synts henne vinka från dess öppna famn. Men nu visste hon allt. Hon var ett känsligt väsen. Finheten af hennes hy var knappast mera fläckfri än hennes fantasi och erfarenhet. Aningen om en råhet, än mera om en tygellös handling, jagade fordom blodet upp på hennes kinder — innan hon blef härdad, såsom nu. Sedeslösheten och synden kände hon förut blott såsom »abstraktioner», såsom väsenlösa »möjligheter». En sorgfälligt vald läsning och en föga utvecklad blick för dylikt hade i hennes barndoms- och ungdomstid dragit en slöja öfver allt, som ej bar en ren stämpel. Måhända var det därför, som upptäckten att den så hängifvet älskades ögon hvilade med samma ömhet på den täcka kammarjungfrun som på henne sjelf gjorde en verklig revolution i hennes känslö- och åskådningssätt. Hvad hon erfor liknade ett bedöfvande slag, efter hvilket, sedan domningen upphört, hvarje nerv smärtar. Hade hon ej sjelf tänkt att Lizzies födelse tagit hårdt på hennes utseende, att han kunde finna det ledsamt, då hon ej som förr kunde följa på de många ströftågen till egendomens aflägsnare delar? — Äfven ett flyktigt gyckel med en underordnad kunde hon åtminstone tänka sig utan för djup blygsel. Men *nu!* — Sedan hon funnit hans

tungå hal, hans blick fräck, hans famn utsträckt till hvilken täck qvinna, som hans hand kunde nå, hade hans inre menniska fallit för hennes ögon tungt, ohjelpigt, såsom den dödsskjutna fogeln för jägarens fötter. Aldrig skulle vingarna bära den mera i höjden. Döden och förruttnelsen hafva trädt i stället för den dristiga flykten, de stolta frimodiga laterna. Intet återstod utom förödelsen, styggelsen, lumpenheten! — Från denna stund hade hennes vacklande helsa fått en ödesdiger påtryckning. Han hade följt henne till badorten, och hon fann det godt der, ty — sålunda fick hon förblifva allena. Hon visste ock, att affärerna voro ohjelpiga, att hennes faders stora gods, hennes arf, var öfverintecknad; att de isabellfärgade hästarna, hans bröllopsgåfva, måhända sista gången drogo den lätta jagtvagnen med sin herskarinna. Hon visste, men kände det knappt. Det föll sig blott naturligt, att då *han* sjönk, skulle allt annat dragas med.

Då hon vid afresan passerat förbi kyrkan, der hon konfirmerats, flaxade stora, svarta foglar fram öfver vagnen.

»Roffoglar!» hviskade hon för sig sjelf. »Man säger att de vädra lik. Är det manne därför de bo i kyrktornet? Är det döden som skall lätta mig hjertats bördor?»

Hon ryste. Hon var så ung och hon hade trenne barn.

Och nu gick hon här, medan alla smärtans skiftningar rullade fram i jemna svallvågor öfver hennes själ. Intet under att hon syntes förhärjad i de mötandes ögon.

»Arma, unga fru, så lyckligt lottad och så sjuk!»

hviskade några unga flickor med en beundrande sidoblick på hennes ståtliga kavaljer.

Han hade kommit att se om henne litet denna dag. Det fans eljest ännu något att ombestyra der hemma, före den slutliga katastrofen, innan den exekutiiva auktionen utsattes. Hustruns lidande antog han vara blott fysiskt. Det ges menniskor, hos hvilka finkänslighet har lika litet genklang som väljud i den döfves öron. *Han* tappade aldrig modet, blott han hade ett godt bord, vid hvilket han kunde taga plats, och mjuka kinder att smeka. Ännu fattades ej detta.

Han var ej hård eller ens afsigtligt svekfull. Blott en njutningslysten medelmåtta, som tog, ej blott det bästa af allt hvad han kunde öfverkomma, men ansåg sig dermed fullgöra sin bestämmelse. Hon, hustrun, hade ock derfor besvarat en väns föreställningar om öfverseende, om förlåtelse å hennes sida med dessa ord: Man förlåter ej menniskor att de äro lumpna. Här är ej fråga om handlingar, men om sinnesart. — Och vännen hade tegat.

Han hade ett slags aning om förändrad sinnesstämning hos hustrun, men rådde han för att hon vuxit upp okunnig om verlden, att hon väntade sig ett idylliskt samlif såsom i barnböcker? Han var den han var. Hade aldrig ämnat vara annorlunda.

Han var aldrig obillig eller pockande. Så kunde hon ock öfverse med att han tog lifvet såsom en verldsman, nämligen med en goddagspilts tendenser och en sprätts yttersida. Hvarför lägga band på det naturliga krafvet af omvexling i njutningar? Hvilken uthärdar att såsom en ostra fasthänga vid samma bank? Dit återvänder man, sedan en afslutad lusttur

lemnat en viss trötthet. Det är då stundom behagligt, när täcka barn med friska röster tillropa en välkommen, och hustrun? Ja, hon bör blott ej vara sjuklig och framför allt ej vara af den sort, som ser och tänker för mycket. Detta var hans lifscodex. Att han under dess tillämpning bragts till ett hotande bråddjup, så att blott sjelfva språnget återstod, kunde han ej fullt förbise. Men han misströstad ej om att såsom andra bankruttörer komma öfver och fortsätta farten på andra sidan. Hvem visste? Måhända skulle ett Danaës guldregn, i form af ett rikt arf, hitta vägen till hans fönster. I så fall skulle han nog veta att hålla det öppet. Hans temperament var sangviniskt till den grad att han ej anade, att någon kunde i en dylik brydsam ställning erfara mera än ett flyktigt obehag. Ännu mindre drömde han om att sorgen öfver *honom* skulle kunna fräta något sinne och att denna sorg samlade dödssjukdom öfver hans unga hustru.

Nu ville han begagna sig af den lyckligt uttänkta badresan för åtskilliga grannlaga anordningar under hennes frånvaro. Friheten var dubbelt behaglig under den vackra årstiden. Hans ögon lyste af lefnadslust. Han var alltid en gentleman — till sättet och stödde henne omsorgsfullt.

2.

Sedan flere veckor hvilar hon, utsträckt på bädden. Lifvets pulsar slå helt matta, med ojemn, afbruten rytm. Febern har efterträds af dödsfattighet.

De genomskinliga händerna famla efter de närmaste föremål — de domnande fingrarne plocka på täcket. För henne finnes ej den midsommarprakt, i hvilken allt der ute i naturen klädt sig. Från balkongen till sjukrummet har man dock en tjusande vy. Längst borta en kedja af klippiga höjder; närmast en dalsänkning, i hvilken täcka villor ligga kastade såsom smaragder på ett blomsterhyende. Ty de äro virade i murgröna, omslutna af smekande stänglar, alla dessa bostäder för långväga lycksökare. »Lycksökare», ty de söka alla lifvets oumbärligaste gåfva — helsan, denna viktiga ingrediens som kryddar hela anrättningen.

På den brokiga, rymliga blomstermatta, som sträcker sig mellan villorna, synes en i mjuka ringlar böljande barnflock. Hvitklädda, ordnande sig i allt tätare, bugtande linier, fläta de sig likt lifslevvande blommor kring den högresta majstången. Stjernblommor, liljor, hvita rosenknoppar, alla oskuldens sinnbilder från blomsterverlden, hafva här fått en ljudande stämma, en rörlig gestalt. Huru de kretsas, huru de fröjdas, dessa blomstrande barn, med glödande kinder, glädjedruckna röster, flämtande andetag, silfverklara tonfall, som i jemna ljudvågor sprida en återklang af svallande lifsfröjd, af skimrande, jublande lycka! — Och hon? — Den sjuka der uppe? Hon hörde glädjebruset såsom en aflägsen susning af dödsengels vingar — den korta stund hon denna dag förnummit något. Senast, innan dvalan kom, hade hon väckts af de roffoglars hesa skrän, som kretsade kring det af rosenbuskar dolda, djupa afskrädesdiket ett stycke borta emot skogsbrynet.

Hon hade den dagen varit bättre. Sittande hade

hon från sängen kunnat blicka öfver den prunkande taflan utanför fönstret. Men plötsligt isades hon af ett skri, ett påträngande, våldsamt skärande och skorrande, som trängde till märg och ben, och derpå syntes en stor svart fogel långsamt höja sig från den plats å balkongen, som hon kallat sin egen. Huru olycksbådande, huru hemskt! Såsom ett dröjande eko hade hon behållit detta ljud i minnet. Var då den gamle läkarens allvarliga mine, var hennes unga systers ömma oro icke nog för att väcka dessa dödstankar, som hennes lidande ensamt bort medföra? Huru länge hade hon ej glömt att hunger och törst äro erinringar om möjliga njutningar. Skulle hungriga korpar, vädrande ett efterlängtadt rof, påminna henne om den sista upplösningen?

På den skakande rysningen efter dessa intryck följde dödsdvalan. Under det att medvetandet ännu dröjde, syntes henne lifvet såsom en ändlös öken, med förolyckade vandrare här och der, öfver hvilka korparna kraxa, och hon, äfven hon, sjönk i sanden och hörde, domnande, suset af de stora foglarnes dånande vingslag! — —

Och nu sysslar vid hennes bädd den unga, tårögda syster, hvars bleka drag hon fordom sett stråla af lefnadsfrisk lycka. Läkarens blick har bekräftat hvarje farhåga. — Mannen, som blott stundtals uthärdar med sjukrummets tystnad, hviskar, beklagande: »Dina vackra ögon lida af vakandet, Minna!» Han trycker de fina, späda, men outtröttliga fingrarna. Hans handtryckning bränner denna hjälpsamma, lilla hand. Hans blickar öfverfara pröfvande den fagra,

löftesrika gestalten. Men den sextonåriga invänder allvarligt: »Adolf! döden är nära!» —

Hvilken fjerrsinn uppfatta dessa vidt uppspärrade ögon, hvilken sällspord kraft låter den sjuka, sittande upprätt med lyftadt finger, betrakta dessa tvenne i rummets bakgrund? Den af helsa och kraft strålande mannen, den blyga, täcka ungmön. Ett sällsamt ljud undfaller hennes läppar — och i samma ögonblick föll hon tillbaka död. Detta ljud, oartikuleradt för de hörande, besvarades af ett hest, aflägsset skri från skogsbrynet.

»Korpen!» utbrast den unga flickan. »Adolf! Denna gång har han äfven skrämt henne.» Och hennes ömma omsorger sökte väcka lif i det stelnade andletet, den kallnade kroppen. Men han såg att nu var sjukvaktan slutad.

»Korpen!» hade äfven den döende utropat. Det insågo de båda nu, och hennes finger hade riktats mot honom, mannen! Hvarför? Hvad förbindelse, hvilken än så aflägsen anknytningspunkt i hennes fantasi mellan honom och detta osköna, lystna kräk? En tillfällighet utan tvifvel!

Han sönderklämde en tår och gick ut att henta en kista. Hon skulle åka ännu en gång hem efter sina isabeller. Men begrafningen brådskade. Auktionen skulle ske inom en vecka.

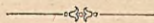
3.

Månen skimrar. Det ligger en trollglans öfver denna lugna glittrande ström, denna täcka bygd, denna slumrande skog. Det är som om naturen drömde en

fager, oskuldsren dröm. Inga stötande kanter, inga bjerta konturer, intet buller, intet split stör den bländande, dallrande glansen — och afskrädesdiket är så väl gömdt der borta bakom de höga törnbuskarna. Men der på den slingrande vägen färdas ett sällsamt följe i denna månskensprakt. Eldiga springare, tyglade af skicklig hand till sedig passgång, draga sin herskarinna mot det mål, der alla stanna och bortom hvilket ingen kan köra vidare. — Men der borta öfver skogskanten kretsar en flock foglar i sorgens svarta drägter. Deras dystra vingslag föra dem helt nära sorgetåget. Äfven öfver dem gjuter månen sitt skimmer och bildar stora lysande punkter på de svarta, glänsande ytorna. Men det såg hon ej. Hon sof der i sin mörka kista.

»Korparna flyga i processionen! Man säger att en korps skrän skrämde till döds den arma sjuka», hviskades på en af balkongerna.

»Ja, en roffogel var det nog», svarade en allvarlig, lågmäld stämman.



Gubben Trump.



Öfver hafvet sänkte sig rosenfärgade aftonskyar. En flyktig vind ilade genom den lummiga kungsparken. De åldriga kronorna ristade varligt, likasom ogillande, sina löf. Med dem borde man ej taga sig friheter. Genom den dags-trötta naturen gick denna halft veka, halft sömndruckna hviskning, som liknar ett barns, då det sträcker sig och läspar: »nu vill jag sofva». Fiskmäsen hvilade på stilla, slätt utbredda vingar, som om återglansen af deras hvithet i hafsspegeln fägnade fogeln. Några seglare syntes långsamt närma sig stranden. Det var blott fiskarbåtar. De större passerade ej vid denna tid af dygnet.

Jag stod med min hand på dörrvredet till en smal port i ett högt, gråmåladt plank. Planket omgaf gubben Trumps rymliga trädgård, belägen i en liten kuststad, nu öfversållad af fruktträdens doftande blommor och inbjudande som Eden sjelf. Men man inträdde ej gerna här för ro skull. »Trumpen», såsom den gamle sjöbjörnen kallades, gjorde skäl för namnet, och ve den, som af blott nyfikenhet blickade in genom den enda dörren till detta väl inhägnade para-

dis. Men jag var »badgäst», och gubbens hushållerska sålde blommor under baddtiden. Jag steg alltid lugnt in.

Den lilla stenlagda planen inom porten var alldeles täckt af ett ogenomträngligt löfhalv. Jonas kurbits kunde ej vara bättre, tänkte jag. Och der borta i fonden på ett prydligt gungbräde satt gubben med aftonpipan i munnen, blicken forskande — fäst på porten, — rosig sommarväst och för öfrigt blårandiga kläder — tydligen beredd på besökandes ankomst. En vink af handen visade mig till hushållerskans bostad; men han reste sig ej.

Under väntan på blommorna genomvandrade jag ogeneradt trädgårdens vidsträckta områden. Den låg härligt, omgifven på ena långsidan af hafvet, på de öfriga af det skyddande planket.

Syremättade hafsluftströmmar kastade blommor ned af äpple-, plommon-, päron- och sannolikt äfven sällsyntare fruktträd öfver mitt hufvud. Steg hördes. Den lycklige ägaren till all denna härlighet upphann mig och sade torrt: »Ni skulle se den här löfsal'n.» Han förde mig till en jättestor sådan, bildad af kastanjer och syrener.

»Se här är en naturlig matsal för 30 till 40 personer. Der på sidorna är det plats för serveringsbord, dryckesvaror etc. Ett badsällskap skulle ej kunna finna en behagligare plats på många mils omfång, och den ligger så förträffligt till hands. Ypperligt — eller huru?» — Hans ansigte lyste af belåtenhet.

»Ja, jag är viss, att badhusägarne också med nöje skulle inlösa den, då en mera förtjusande plats för badbesökande ej kan...»

»Men se det få de inte», afbröt han med ett triumferande leende. »Se, det är just knuten, att all den här härligheten är *min* och ingen annans. Jag har varit fraktkapten, ser herrn, och luktat sill och salt i all min dar, och sedan har jag för den hopsparade styfvern köpt den här gården; och nu får ingen lösa den med guld, förstår ni. — Jag är en gammal enkling. Ungträden der ä' mina barn! Många af dem har jag satt sjelf. — Badgäster! Skulle snäf-riggade töser trippa med sina styltklackar på mina sandgångar? plocka med sina mjölkfingrar på mina fruktträd? Nej, pass Mante, sa' Trumpen!»

»Men all denna frukt?» invände jag, blickande längs den väldiga raden af olika träd. »Icke kan den användas af er sjelf?»

»Hvart enda äpple och päron», utropade han och stötte piphufvudet mot marken så hårdt att det trillade af, medan hans ansigte rodnade af tillfredsställelse.

»En förfärlig fruktätare och än värre egoist», tänkte jag, bistående med att sätta fast hufvudet.

»Ja», sade han dervid, »ser herrn, det gäller att hafva hufvudet på rätta stället.» — »Lasse!» ropade han derpå.

En halfvuxen pojke stack fram hufvudet bland några trädgårdssängar, som han rensade.

»Lasse, ha vi många fjorårs-äpplen qvar åt svinen?»

»Ja vars, fast de mesta ä ruttna! Det räcker nog till midsommar.»

»Ser ni! Jag, husfolket och svinen! hvart enda ett.» Han skrattade i mjugg.

»Men de skulle betala sig bättre än blommorna», invände jag, förbluffad öfver hans hushållning.

»Bah, det är husmamsellens affär. Men hvarken pengar eller goda ord skulle få mig att slösa min rara frukt på folk, som drifva omkring och inte ha annat att göra än gapa på sjön som en ko på en kyrkdörr. Och, ser herrn, jag ämnar sätta i mitt testamente, att *gården skall förblifva enskild egendom!*»

Han antog nu en viktig uppsyn och blossade skarpt med den nytända pipan.

»Hvarför är ni så förbittrad på badgäster, kapten! Jag förmodar att ni gör skilnad på person äfven bland dessa, som det synes er, så förhatliga moderna gräshoppor, dem sommaren medför?»

»Alldeles, ja, gräshoppor! De slå sig ned, äta och fräta och dyrka upp prisen och rynka på näsan åt hederligt folk!»

»Och lemna riklig betalning för det första», tillade jag.

»Ja gudbevars! För den som kan flytta i höns- huset eller hundkojan och hyra ut rummen. Ja, bevars, såsom den lungsigtiga skepparenkan, min granne. Åtta rum, herre, skulle jag kunna aflåta och bo väl i lusthuset. Men se, *det sker inte!* Ha, ha, ha! Trum- pen vet hvad han gör han! Släpper man till ett fin- ger, tar folk snart hela handen, säger ordstäfvet!»

Han rent af skakade af skratt åt sin lyckade ogenhet.

»God natt!» sade jag litet afmätt och tog den färdiga buketten.

Dagen efter sammanträffade vi i en bod, der smör, bröd och ost fredligt hvilade på disken bredvid

karameller och kryddvaror. Hans buskiga ögonbryn lyftes lindrigt, och han nickade åt mig. Bodens fridiga värdinna, ganska lik sina smörklimpar, myste godt mot sin troligen mångårige kund.

»Hvar är Minken?» frågade han med rullbas — »ute och ser på badgästerna förstås! Skall väl tacklas lika, kan jag tro, med de der grannlätsflickorna! — Hvad kostar konjaken! Det är bror min, som glömt skicka mig efter vanligheten. Jo, jo, han, han konsumvedrar en hel del sjelf, kan jag tro. Sjomän ska ha en liten värmare ibland. Det är bot för qvarkan. — Sjökaptsenskan, min granne, ligger snart för ankar på allvar. Det ä' ackurat som med min Sofi när det led mot slutet. Jag tycker mig höra henne, huru hon harklade och hostade och hostade och harklade. Annat var det förr, när vi först bodde i vårt nya hem och nyss hade gift oss, och jag kom hem från sjön och smög bakom henne fram till spiseln och kramade henne som en äkta sjögast! — Och hur hon spann se'n, stora bundtar garn! Rent för mycket. — Du drar på lifstråden, säger jag en dag åt henne, akta dig, att den inte blir för fin och går af för dig! — Ser fru Paplin, det fins en sägen om tre käringar, som spinna ut lifstråden, den tredje sitter med saxen till reds för att klippa af, till på köpet.»

»Åh!» inföll frun undrande.

»Jo, jag har sett det på en tafra, och nu föll det mig in, när jag såg det eviga spinnandet. Nå ja. Det hjälpte inte, hon spann för fint. Det gick af!»

»För fint?» frågade fru Paplin, som ej förstod sig på liknelser; »var det till lintråd, så är den finaste bäst.»

»Lifstråden, menniska, vet jag», afbröt gubben barskt, »har frun inte läst i bibeln: och han upplät sin mun i liknelser. — Det vår frälsare gjorde ska' vi efterlikna, ha, ha!»

Fru Paplin tycktes stött öfver sitt missförstånd af gubbens nya försök i metaforer, och öfver att heta menniska.

Han fortfor ostörd:

»Vi ä' usla, fru Paplin! Dö af lungsot i en trädgård, der Adam och Eva kunde haft lika bra som i paradiset! Nej, bättre då att dansa i väg med en störtsjö öfver bord och slukas af vågorna. Ingen värk och sveda då! Jag har försökt på det der, skall jag säga frun; ja, ja, jag blef uppdragen igen den gången.»

Fru Paplin hade artigt framskaffat hvad jag önskade, allt under det hon lyssnade till sjöbussens dödsåsigter.

»Då föredrar jag att dö på det torra», inföll hon nu.

»Ja visst, ja! — bland smörklimpar och ostar, som en råtta. Det är landtkrabbans smak! God morgon så länge!»

Gubben stultade ut.

Jag hade litet groll emot gubben för hans hätskhet mot badgäster. På gatan upphann jag honom snart och yttrade då:

»Eftersom kaptan talade om döden der inne, så tillåt mig fråga: har ni väl sört för att er trädgård äfven efter er död förblir otillgänglig? Betänk att den kan såsom enskild egendom ändock uthyras!»

»Jo, jo, men», nickade gubben.

»Er ro i grafven skall alltså ej störas af de der trampande dagdrifvarne; i annat fall blefve ni väl gengångare!»

»Jo jo», upprepade han gåtfullt menande. »Jag skulle allt skrämma dem med besked», och han syntes finna sig till freds i tanken att ännu med sin skugga hålla obehöriga på afstånd.

Då jag ett par dagar senare åter besökte fru Paplins handelsbod, frågade jag såsom i förbigående:

»Vet frun hvarifrån den der underlige kurren kapten Trump fått sitt hat mot främlingar?»

»Ja, det är fler som känna till den saken än Trumpen sjelf vet om», sade hon och lutade sig fram öfver disken. »Det är en lång historia.» — Hon talade halft hviskande.

Som hon syntes angelägnare att meddela, än jag att afhöra den, ansåg jag mig ej böra hysa betänkligheter. Hon började med en fart, som lofvade mycket:

»Jo, si, kapten Trump har en vuxen son. Ja, det skall ingen veta förstås, för han, fadern menar jag, gifte sig i en mycket hederlig och kristligt sinnad familj, och fästmän . . .»

»Tyckes ha varit frisinnad», afbröt jag.

»Nej, nej, gubevars — inte mente jag henne, inte. Nej, det var så långt från henne och till en sådan der som så.» — Hon slog ut armarna med fara att stöta ned ostarna. — »Nej, ser herrn, det var ingen då, som hade reda på, att Trumpen var litet vidlyftig af sig på sjömansvis och hade haft en käreasta och ett barn, fast för resten den saken inte ä' så sällsynt.»

Hon höll upp för att hemta andan. Jag väntade tåligt på nästa anlöpning.

»När de varit gifta några år och Sofi blef en galant husmor och ingen kunde säga annat än han var en stadig man, kom han ledande med en gosse, som han kallade sin brorson och bad henne taga hand om. Men hvarken Sofi eller någon annan kunde blunda för likheten, som vår herre sjelf hade målat i barnets ansigte. Men Trumpen höll i sig. Han kände för väl, att Sofi inte ville höra talas om sådana som den gossens mor, utom i evangelium i kyrkan, förstås. Hon var blid och from och snäll mot gossen, och Trumpen lekte blindbock med henne och alla och sig sjelf, till dess Janne läst sig fram och skulle bli något. Då hade här börjat komma badgäster. Och Janne ville hellre gå och se på de fina unga flickorna än styra Trumpens fiskarbåt. Och då kom här en, som alldeles vred om honom.»

»Fiskarbåten?» inföll jag lakoniskt.

»Å nej, pojken förstås! De sade, att hon var en kumjant, en som gör spektakel på teatern, menar jag!»

»Taskspelare?» frågade jag ånyo.

»Nej, aktris kallar de det. Hon var lefvande vacker och såg rätt igenom en utan att slå ned ögonen, och så fin och grannt klädd. Janne kunde hvarken äta eller sofva, och på hösten, när badgästerna reste, gömde han sig på ångbåten. Nu kom han alldeles i hennes klor, säger di. Han är annars nu *herbergist*, för han är dugtig att spela och blåsa. Sjön ville han ej veta af mera. Han ville gifta sig, strax han blef myndig, med den der menniskan; men då gör Trumpen honom arflös, han hade annars adop-

terat honom som eget barn, kantänka. Men nu efter den betan tål Trumpen inga badgäster. Han saknar sin Janne och vill ej låta honom komma hit med den der »slynan», som han säger; hon ska' också vara bland de sämre af hennes sort. Men Sofi hon lade sig att dö när hon bäst behöfdes att mäkla fred. — Ack, så vackert hon talte på sotsängen. Jag hade listat mig in på strumpsockorna och skulle se om hon sof, för jag var der att hjälpa till. Då hörde jag hvad som ej var ment för någon mer än Trumpen. Men jag kunde inte hjälpa det, ingen skada blef af det. »Tack för att du läste rätt i min själ», sa' hon, »att jag skulle vårda honom som ditt barn, fastän jag ingenting visste. Jag har känt, att du teg för att skona mig. Att du visste huru det skulle kosta på mig att veta att jag inte var den första du hållit af. Men nu skall jag säga dig rätta sanningen om saken. Janne's mor kom till mig innan vi vigdes, och jag har vetat det jemnt. Och jag lofvade henne då, att gossen skulle få en far i sin rätte far. Och nu får du ej vara för sträng emot honom. Tag emot dina barnbarn här och låt dem leka i din trädgård. Ge ditt tillstånd till vigseln. Din sonhustru är den närmaste att taga min plats. Döden gör oss alla lika och ingen är ren utan Gud allena!» — Trumpen slapp att svara. En häftig hosta slutade hennes tal, och då jag skyndade in, var hon död. Det är nu flere år se'n, och gubben går der ensam. Gifva ä' de nu, men Janne har ej återsett sin far — inte ens till begrafningen blef han bjuden.

»Det var mig en stenhäll», sade jag. »Kan man ej hitta en hammare, som knäcker den! Skulle man

inte kunna få barnbarnen hit som en öfverraskning? Om en mjuk barnarm lindas om hans hals, torde Trumpen sänka tonen?»

»Det är väl möjligt», sade hon. Han har en snäll hushållerska. Hon kunde nog taga hand om dem en tid, de kunde gälla för hennes släktingar.»

Vi uppgjorde i all stillhet mot gubben en liten komplott, som, ledd af fruntimren, skulle i smyg biträddas af mig.

Barnen efterskrefvos och vunno småningom terräng inom såväl trädgården som ägarens sinne. De hade blott ett par gånger ätit sig sjuka af äpplekarten, och redan gungade han dem på sitt eget bräde. De lekte hänsynslöst »hök och dufva» i den otillgängliga, blifvande matsalen i trädgården, medan gubbens Lasse, upplifvad af sällskapet, likaledes lade benen på ryggen.


Emot sommarens slut hade jag hugnaden att vid ett förnyadt besök i trädgården finna gubben omgifven af barn och blomma. »Herbergisten» blåste en fanfar, och hans fru, en subrett från någon småteater, hade tydligen återgått till det borgerliga livvets enklare seder.

Då jag lyckönskade gubben till den afbrutna ensamheten, nickade han bifallande. Men strax derpå tillade han muntligt med en vink i riktning mot badhusen:

»Men trädgården, den få de ej!»
Och dervid blef det.



Ett midsommarsminne.

fver den ljusgröna mossen, der kornet ännu, liksom af respekt för de väldiga qvarliggande stenarna, blott halfalnshögt skjutit upp, lyser eftermiddagssolen med en moders uppmuntrande blickar. I skogsbrynet, bland resliga furor och smidiga björkar, leker hon kurragömma med de älskliga stjernblommorna, kattfötterna och nattviolerna, som dofta ljuft och smycka furstligt i den mest gömda vrå. Ekorren, som springer långs gärdesgården, har med sina qvicka ögon länge sedan upptäckt, att närgångna blickar följa hans rörelser, och skyndar att i granens tätta grenar intaga en tryggare och äfven å hans sida mönstrande ställning. Genom stillheten höres hackspettens tåliga pickande på trädstammarna och det korta, glada qvitter, som gärdssmygen och otaliga småfoglar af sparfläktet låta höra, när deras hushållsbestyr vunnit framgång. Gräset »dammar». Det har sin korta, härliga blomstringstid, då ingen kan undgå att ge akt på dessa den tåliga nyttans representanter inom växtlifvet. Som en fin rök uppstiga dessa otaliga blomsterfrön, och der ofvanom vidtaga myggbalerna, som sträcka sig i hvirflande fart från kärret vid sidan

och fram öfver mossen. — Insjöns vågor, dess leende öar, en och annan skogklädd bergsluttning omsluta denna midsommarsfrid i skogens gömma. Ett lifligt ljud afbryter den stora mängden af svagare. Det är boskapshjorden, som med skällkon till härold drager sig till den inhägnade mjölkplatsen. Mjölkflickorna, med de ljusa hufvudkläderna neddragna öfver ögonen för aftonsolens skull, skynda att hemta de i granen upphängda mjölkspannen. Den ena, en sextonårig tärna, har lånat färg och skärhet af nyponrosen från busken bredvid. Hennes späda händer och smidiga vrist skulle anstå en prinsessa. Ögats klara barnablick och de perljemna tänderna, den smärta växten göra denna naturens oförderfvade ros fagrare än en förädlad.

»Min nyponblomma, hvad heter du?»

»Karin.»

»Och ditt hem?»

»Soldattorpet, der jag har far, mor och sex syskon.»

»Alldeles. Heter din far Måns?»

»Åh nej», skrattade hon, »han heter Lans.»

»Måns eller Lans, det kan komma på ett ut!»

»Har du nån'sin sett en kung?»

»Ja», skrattade flickan, »på taflor och i skolmamsellns böcker.»

»Det var bra. Då kan du akta dig, om du får se en i verkligheten.»

Min nya Karin Lansdotter trodde antagligen att jag hade en skruf lös eller att jag tagit en för djup klunk på midsommarsqvällen. Hon vände sig bort, satte sitt bleckspann mellan knäna och började mjölka. Denna ställning, som hos hennes kamrat, en vanlig bondjänta, såg ytterst oskön ut, missklädde alls icke

min »ros i skogen». Hennes fina armbågar och rundningen af armarna syntes nu fullständigt. Jag väntade tåligt medan alla herregårdens kor mjölkades, beundrande den ena kons teckning, den andras ögon, och hade slutligen vunnit deras vårdarinnors bevägenhet, så att de bjödo mig att smaka på mjölken.

»Med ett sådant bete», sade jag, »skulle man kunna bekväma sig att en midsommarnatt vara ko, för att pröfva idislingens lugna trefnad.»

Flickan skrattade högt och visade sin perlrand. Hon ansåg mig för en gladlynt skämtare och ej mera såsom en krogkund.

»Hvem ville ej spela satyr för en dylik skogsnymp», sade jag halfhögt. »Det är dock mera än hornen, bockbenen och svansen som fattas», tillade jag högre.

Flickan hörde det senare och rodnade, som om hon trodde att jag sagt något gröfre skämt.

»Min flicka, jag är verkligen obetänksam, då jag talar om hvad du ej begriper. Men för mig kan du vara trygg. Jag är ingen kung eller förklädd prins.»

Mjölknigen var slutad, då raska steg hördes och en ung, kortväxt arbetare, med en lie på axeln, kom fram ur skogen. Han helsade, och jag såg att hans drag och uttryck, ehuru godmodiga, voro af den vardagliga sorten.

»Intet bättre masculinum för denna täcka mjölkflicka», tänkte jag.

Karlen yttrade till svar på någon af flickornas fråga: »Ja, jag sprang rent ihjäl mig, fast jag glömde dö!»

»Alltså humorist», tänkte jag, litet nådigare. »Men Haideröschén får han ej plocka. Han må hålla sig

till den der pionen bredvid. Stina med sina röda kinder inom den rödrutigta halsduken och sin välskoddade mun var för honom ingen oäfvnen käresta.

Karin hade lett åt hans ord; men ej ens en förhöjd färg visade, att han var för henne annat än en kamrat i tjensten. Han såg på mig ungefär som en hund på en skata, som flyger för högt för att han skulle kunna bita henne. Han helsade på nytt och steg derpå med sina tunga vattenstöflar utför backsluttningen och försvann i skogen.

»Det är Anders, som varit och slagit i ett kärr», sade Karin upplysande.

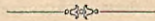
Hon grep nu hurtigt tag i den stång, på hvilken de buro den tunga mjölkflaskan, och i det de sade ett vänligt adjö, försvann »nyponblomman» mellan träden. Jag hade busken, från hvilken hon tycktes hafva lösgjort sig, vid min sida. Omringad af en krets beundrande ormbunkar, stod den ensam på en mest af stenar öfverhöjd mindre kulle, som låg likt en ö i det gröna böljande sädesfältet. Jag kastade mig på nytt ned i gräset under melankoliska tankar. »Skall hon, denna sköna Karin, liksom busken der, ständigt omgifvas af dem, som äro henne vida underlägsna, himmelsvidt olika! Skall hennes blick endast öfverflyga nyttans och den enformiga hvardaglighetens kornfält, åse, nej deltaga i dess torftiga skördar? Skola skönhetens och poesiens oändliga riken aldrig upplåtas för hennes inre blick? Huru föga bättre är då hennes lott än den bruna kons, som hon mjölkade!»

Jag suckade.

Nå ja, bättre att hon endast ser sin kung i tafle-

boken och förblifver en ren och skär blomma likt den på busken, än att en Erik öppnar henne dessa förtrollande riken, kanske på bekostnad af samvetsfriden.

Midsommarens blommande knoppning hade för min inre blick liksom sammanknutits i denna täcka mö, och då jag vände hem från skogen, gnolade jag på melodien till Schumanns »Haideröschen», medan Karins skära hy och blick sammanflötö med aftonrodnadens strålar.



Genom bränningen.



Vi sutto alla fyra långt ute på det smala, likt en tunga utskjutande skäret. Några flata stenhällar skilde oss från bränningarna, som rullade med ett fräsande ljud mot en klippvägg tillräckligt nära, för att dånets styrka stundom skulle tvinga oss att ropa högt, om vi ville höra hvarandra.

Sedan några veckor träffades vi dagligen vid den besökta badorten, och en af dessa efemera bekantskaper, hvilka glömmas lika hastigt som de ingås, förband oss. Den liflige unge målaren, med det mörka, markerade ansigtet och den lediga hållningen, satt, hållande sig fast vid en kolonnlik sten, ytterst vid stranden, der skummet slog honom i de krusiga lockarna och kring den välformade, bruna kinden. Hans blick följde den långa, fräsande vågen. Han gjorde en rörelse med den lediga handen, efterhärmande dess höjning; det var klart att han studerade böljans ansvällning och färgglans, under det stormen påskyndar dess våldsambhet. Han behöfde goda studier för den stora marinmålning, som låg färdig i hans själ. Den hvita kammen på hvarje brottsjö reste sig knappt så stolt som hans hufvud, då han med snilletts fjerrsyn

ordnade, under den redan funna grundkarakteren af taflan, dessa så värdefulla, så omedelbart gripna detaljer. Han log segrarens leende — härefter var det blott en tidsfråga när hans verk skulle framkalla äfven andras leende, andras strålande, måhända beundrande blickar. Plötsligt sprang han upp och gick till den längre mot land sittande unga flicka, som följt oss genom storm och vattenskum så långt ut på skären.

»Fröken Moll! Ni är en ypperlig hafvets dotter, en Undine, i denna fuktiga, blå slöja och er dristiga och dock mjuka hållning. Hvarför är jag ej historie- eller genremålare? Skulle ni då tillåta mig att placera er på en af dessa silfverfärgade kammar med en halft trånadsfull, halft skumhöljd blick riktad mot skyarna?»

»Nej!» svarade flickan och ej ett ord mera än detta.

Berta Moll hade den sällsynta egenskapen att alltid enkelt säga hvad hon tänkte, utan alla ursäktande eller onödiga tillägg. Detta och hennes friska, angenäma utseende gjorde henne bemärkt, helst hon tänkte både klart och skarpt.

»Nej!» upprepade hon vänligt på hans frågande ögonkast. »En trånande Undine är det sista jag blir, vare sig som original eller i afbildning. En målare skall veta välja modeller. Er blick har låtit förleda sig af slöjan. Se på mig!»

Hon aftog hatten och log glad. Tvenne jemna, vackra tandrader och täcka gropar i kinden gäfvo den mest lefnadsglada karakter åt utseendet. Målaren vred sig på klacken och vände om till sin utkik.

Vår andre reskamrat, badortens lejon, docenten

W., närmade sig nu med en krabba som han lyckats gripa bland stenröset. Han hade ej på afstånd uppfattat samtalet, men glädde sig, som jag såg, åt att målaren tydligen blifvit afspisad. Läggande det fula djuret för flickans fötter, sade han:

»Se här en annan, ödmjukare beundrare. När fröken tröttnar vid den här gynnaren spisar man honom, till straff.»

»Fy! Hvem kan finna behag i ett missfosters hyllning? Kasta honom ut igen!»

»Ett missfosters hyllning», afbröt docenten. »Af hvilka väntar ni då hyllning?»

Han tvistade alltid om mensklighetens urartande.

»Af ingen, eller af de bästa som finnas. Ingen annan hyllning är värd att ha», sade flickan, nu djupt rodnande.

Jag hade märkt att W:s närvaro ofta framkallade dessa flammor, men de syntes snarare vara ett uttryck af protest å den omedvetna, skära och rena känslans sida mot dess motsats, depravationen, än något annat slags intresse. — Han fängslade henne måhända, men såsom ormen den ängsliga fogeln.

»Gå i kloster, Ophelia!» svarade han med en tragikomisk mine, som lät hans långsträckta, magra ansigte synas ännu längre. »Jag förmodar, att ni känner fortsättningen, min fröken. Edra förväntningar af lifvet behöfva betydligt nedprutas. Men om ni ej vill hyllas af männen, som ju alla äro missfoster eller något dylikt, hvem i herrans namn skall hylla, d. v. s. älska er?»

»Hvem som behagar af hyggligt, godt folk, och samma frihet förbehåller jag mig sjelf. Låt oss hålla

vad, att jag om ett par dagar uppräknar för er mer än hundra namn, som ej beteckna missfoster!»

»Historiska personer och filantroper, ja! Men det är ej detta, jag menar, ej något som rör den yttre kallelsens skötande. Det är sinnesriktningen, det egentliga privatlivet inom själens sfer, så att säga. Der torde min fröken finna egoism och njutningsbegär, som båda söka de bästa hjälpmedel att tillfredsställa och följa sina ingifvelser.»

»Ja, men låt oss säga, att jag samlar namnen på icke egoister i samtiden. Antar ni då mitt vad?»

»Ja, men herr K. (han såg på mig) må med mig bedöma, huruvida de af er uppgifna namnen kunna antagas. En kort karakteristik af hvar och en borde derför åtfölja!»

»Ja, deri instämmer jag och åtager mig att för min del anmäla åtminstone ett haft dussin, som aldrig svurit egoismens fana trohet!»

»Märk väl, ett dussin *män*», sade W.

»Ja, bland qvinnorna skulle den motsatta karakteren befinnas öfvervägande. Här torde svårigheten ligga i att finna lika många utpreglade egoister.»

Han stod med de smala, smutsgula mustascherna uppdragna af det sardoniska leendet, svingande med krabban. Med en plötslig sats slängde han henne i sjön. Ett slags rysning genomfög flickan. Var det möjligen en aning om, att på detta sätt skulle han utan betänkande lösgöra sig från hvad helst som fölle honom besvärligt. Hon blickade upp.

»Docent W.», sade hon. »Ni är ett missfoster enligt egen bekännelse. Hvarför då ej hysa sympati för de andra? Jag kan fördraga att man förlorar sina

ideal, att man blir pessimist genom bittra öden; men hvarför låta hjertat förtorka, hvarför blifva en istapp, som ser allt från en upphöjd, men —»

»Upp- och nedvänd sida», inföll docenten.

»Falsk och snedvriden åtminstone. Ni kan ej neka att ni är född och skall dö.»

Han bugade sig.

»Huru kan man, då man delar lika lott i hufvudsaken, ställa sig utom menskligheten för bisakers skull?»

»Till bisaker räknar fröken själsområdet?»

»Nej», ropade hon häftigt. »Det har ju nyss förklarats enahanda, hos männen åtminstone, hvad värdet beträffar. Nej, det är tydligt, att ni föraktar äfven det sannt menskliga hos hela menskligheten. Detta kallar jag att vara istapp. Tror ni att man kan lefva utan en hjulaxel, en medelpunkt att vrida sig omkring. Målaren der har sin konst, jag min stackars sjuke bror, farbror der sina favoritstudier. Hvilken är er medelpunkt? Vetenskapen?»

»Ja — fastän den — för att fasthålla bilden, snarare utgör tavrännan, vid hvilken jag råkat frysa fast.»

»Men det är för torrt, för torftigt som medelpunkt», ropade flickan. »Se på bränningen der ute! Man kan rädda sig genom den med en hårdt snodd tågända kring lifvet, men hvilka stötar mot klippkanterna, hvilken vild och ångestfull brottning! Se i stället lifräddningsbåten, familjens och hemlyckans hjälp, huru mycket lindrigare strid; huru långt säkrare räddning!»

»Lifvets bränningar hafva vältat äfven edra s. k. räddningsbåtar», sade han något dystert. »För öfrigt är jag ju redan frusen fast.»

»Men solen upptöar isen. Den blir vatten, detta det bästa och gagneligaste ämne i naturen. Som ånga förmår det allt och ursprungligen som vatten både tjusa ögat och läska gommen.»

Hon pekade på målaren, som syntes försjunken i sina iakttagelser.

»Ni glömmer, fröken, att solens vanliga verkan på istappen är något olika. Den släpper fästet för att falla och krossas!»

»Så dröj då i skuggan», sade flickan sorgset. »Jag vet ej hvarför människorna äro så bedröfliga till sinnes nu för tiden. Jag finner lifvet så gladt.»

Hon satt der åter så lugn, blickande ut öfver dessa vilda vågor. Hennes öden hade ingen frändskap med dem ännu. Hon hade beredt sig till lärarinnans kall och nyss genom ett arf befriats från tvånget att genast utbyta seminariet mot ett främmande hem. Nu hvilade hon sig en tid, under det hon tog vård om en sjuklig bror. Hennes blå slöja var knappt mera glänsande än hennes framtidshopp.

Bertha började sedan en tid intressera mig djupare. Bredvid alla dessa många pudrade, beluggade och tillsnörpta ungdomar såg jag med välbehag de naturliga lockarna öfver hennes panna. Hvem riktar ej gerna sina steg till den bakom granarna vinkande skogssjöns klara väg och lemnar den blomstersirade trädgårdsdammen, med dess ruttnande stillastående innehåll, åt banala blickar? Bertha hade ej blott skogssjöns klarhet, men äfven dess djup. Hon hade mera friskhet inombords än de öfriga samtagna.

Vi började nu på allvar mönstra vår lifserfarenhet. De ädla och oegennyttiga, mot hvilka ingen

misstanke kunde hysas, som ingen refva hade på rustningen, befunnos i Berthas galleri alltför dunkelt konturmessiga, alltför omgifna af barndomsdrömmars oklarhet för att tillfredsställande karakteriseras. En hel del fick hon dock samlade, och jag erbjöd ock mitt halfva dussin. Vi mönstrade dem med större belåtenhet än en kännare sina taflor. Docenten antog dock som fullgiltiga blott ett fåtal — de följande, af oss båda vexelvis beskrifna.

Bertha berättade:

Min mor uthyrde ett par rum åt en ogift medelålders man, kungl. sekter utan stor verksamhet och med ännu mindre inkomster af densamma. Man sade, att hans sjukliga syster, bosatt på landet, uppbar den vida större delen af räntan å deras ärfda lilla förmögenhet samt att hon genom hans grannlagenhet lefde i okunnighet derom. Svårt var ock att märka, att något fattades i den af konst saker fyllda bostaden eller hos den af verklig elegans stämplade toiletten hos deras ägare. Hans drag, af en smal, fin typ, med strålände svarta ögon, passade till en något spenslig gestalt. Jag minnes, att då någon ville förklara för mig betydelsen af det engelska uttrycket en »gentleman», gaf man mig kungl. sekt. N. till exempel. Detta allt jemte hans mjukt klangfulla stämma, hans lediga hållning, som syntes lämpad för salongerna, gjorde honom ock gerna sedd i sällskapsverlden. Ingen mera än min mor visste, tror jag, huru mycket han försakade för att kunna afstå större inkomster åt sin syster. Han hemtade mat för att kunna få den på billigare ställen. Den måste dock propert och väl framsättas. Sjelf borstade han sina kläder, och den

enda gång jag sett honom ond var, då jag hörde honom tillsäga vår jungfru att aldrig röra dem. Och medelpunkten för denne enstörings lif, utom den syster, för hvilken han sålunda offrade sig, var konsten och det konstnärligt sköna. Af en händelse hörde jag de glödande ord, med hvilka han framhöll förtjensterna hos en af sina taflor, vunnen på ett lotteri. Konstnären, som målat den, var hans personlige vän, och i sjelfva verket fans det en dragningskraft mellan honom och alla konstens utöfvare, ehuru han sjelf blott helt obetydligt tecknade. Det var ej annat än naturligt, att en ren och upphöjd stämning syntes vara hans par préférence. Hans själ kände ej bekymren. Det oroliga, jägtande, njutningslystna märktes ej ens stundtals. Blott då systemen, som delade hans böjelse för konst, men saknade sjelfkritik, visade honom sina målningar, som han ej kunde beundra, visade han en besvärad stämning; ty här kom hans brodershjerta i strid med den rådande riktningen af hans lifligaste böjelser. Mera och mera anlitas såsom konstdomare, var hans tid upptagen såsom hade han en mecenats oberoende ställning, ehuru den utgjorde en vigtig del af hans kapital. Men om han generöst offrade hvad han ägde, sin tid och sitt intresse, på detta det sköna altare, tvekade han ej att emottaga, då så erbjöd sig, konstnärslifvets vederqvickelser och hade såsom sällskap åt en förmögen konstidkare besökt Italien. På minnen derifrån lefde han bokstaffigen. Men hans konversation var för liflig och snillrik, för att han skulle omgifvas af en vurmars tråkighet. Min mor häpnade öfver hans rena lefnadsvanor. Vänner tilltrodde honom någon hemlig kärlek, obesvarad men

upplyftande. Gröfre naturer trodde honom i smyg tillfredsställa lägre ingifvelser. Men vi, min mor och jag, som alltid sågo honom lika harmonisk, lika belevad, lika »gentleman», visste att han var ren som ett barn, ej blott god och glad som ett sådant. Min mor plögade ock säga: »När jag blir ledsen öfver folks dålighet, tänker jag på kungl. sekter N.» Hvad kärleken angår, tror jag att han satt sitt ideal så högt, att blott gudinnor i färger och marmor hunno måttet. Det ges ju ock naturer, som i det estetiska sinnet finna ersättning för nära nog allt, och efter all sannolikhet hade han sökt, men aldrig funnit sitt »halfva jag». Systemen ansåg honom som ett högre väsen, och sjelf »crossed in love», d. v. s. förlofvad med en stackare som hon måste slutligen affärda, yrkade hon ej på dylika band för denne makalöse broder. Hennes lifstids-sorg var, att en svag helsa gjorde landtluften henne outhärlig. »Eljest skulle min hand göra allt för dig», sade hon, utan att veta att hennes ej blott hand, men hela opraktiska lefnadssätt inskränkte hans tillvaro i många stycken. Det var efter en frivillig, trägen tjänstgöring vid något slags välgörenhetsbasar, som denne lifvets ädling ådrog sig en dödande åkomma. Lik sig sjelf in i det yttersta, skref han ännu ett par dagar före döden: »Jag hoppas att din ålderdom skall, då du härefter äfven disponerar hvad jag äger, blifva bekymmerfri. Lef väl, älskade syster! Det synes mig, att de, som klandra lifvet, äro orättvisa. Hvarje försakelse har vid sidan en ljuf, inre styrka, och mot allt det fula, stygga, vidriga har man konstens eviga skönhet. Jag skall snart känna den bättre, ty en utveckling, ett högre stadium förestår oss utan tvifvel,

innan vi fullt känna att godheten är skönhetens själ. Jag är lycklig och omfamnar dig . . . » Ännu lever han, fastän död, i ett minne, som förefaller mig outplånligt. Man kan ej hafva känt honom och misströsta om det sant menckligas seger.

Sedan Bertha sålunda presenterat nummer ett af vårt galleri, kastade hennes åhörare en hastig sidoblick på henne och sade med dold ironi:

»Anser min fröken, att en man, som älskar, såsom nyss sades, *gudinnor*, är en fullt normal, varmblodig menniska. Det är att märka, att Shakespeares omdöme, då han kallar oss män skurkar, afser passionens slafvar, äfvensom att han om dessa har uttalat sanningen. Mitt uttryck *missfoster* passar deremot af alldeles motsatt grund för er gunstling. För hög eller för låg blir ju ett slags vanskaplighet. När man bjuder mig se en man, som beherskar sina passioner, erkänner jag förhoppningen om det menckliga. Er kungl. sekter hade tévatten i blodet. Dock må han antagas såsom en egendomlig form af karakter, ädel af naturen, men utan strid som det tyckes.»

Bertha reste sig upp med en liflig rodnad.

»Rör ej vid hans minne», sade hon halfhögt.
»Det är som om jag såge trampas det heliga.»

»Förlåt mig. Jag visste ej, att om denne man ej kunde känna kärlek, ingaf han dock utan tvifvel denna känsla.»

»Ja, det må ni gerna hänle åt. Jag blir alltid stolt öfver att hafva älskat — såsom ett halft barn älskar — en sådan man. — De döda kan man ej förfördela med sina känslor. Denna bedröfliga mottaglighet tillhör de lefvande.»

Hon vände sig halft bort.

Det föreföll mig som om W., ehuru anstucken af den själsliga hektik, som kallas pessimistiska åsichter, dock ett ögonblick trodde på flickans varma känsla. Ett slags drag af sorgsenhet öfverflög honom.

»Tro mig, fröken», sade han. »Om jag ock sjelf blifvit förfrusen, vill jag ej afkyla andra — er t. ex. Behåll era ideal — så länge som möjligt.»

I min tur började jag nu.

»En vek yngling, som lekte med dockor, för att glädja en liten fostersyster, en godsint kamrat, hvars börs ej hade läs för någon på »vigilans» stadd, en tjenstaktig, hjertegod, tillitsfull natur, älskad såsom man älskar en treflig brasa, en glad blick, en ledig stund — sådan var han från början. Men fanatismens stormvind grep tag i den omisstänksamme, knep hans samvete med sina glödtänger, hans rena, oförargliga lif med sina tumskrufvar och lyckades slutligen att blåsa upp så mycket grums för hans enkla blickar, att han såg i sig sjelf en vällusting, en gudsförgäten och en själ, mogen för den brinnande sjön. Lyckligtvis kunna äfven dessa svafvelångor skingras af en renare luft, och småningom framdök ånyo denna genomgoda naturell, som var honom egen. Han såg sig om efter den mest uppoffrande verksamhet. Men lifvet anvisade honom slutligen en, der tillfälle gafs att äfven tillgodose krafvet på trefnad. Han gifte sig — med en af sin trolofvade öfvergifven, fästmö, hvars minsta önsknigar han sökte efterkomma, och fylde sin plats med en fond af godhet och menniskokärlek, som ersatte begåfningen och stoppade till mun-

nen på belackare. Denna rent oegennyttiga karakter passar ej under er rubrik.»

»Jag medger det. Men äfven der torde viljan ej haft mycket att öfvervinna. Det sant menskliga bör dock hafva viljans och frihetens stämpel. Får gå dock för er — »simpleton», — beskedlighetstyp menar jag!»

»Nu är min tur», sade Bertha, »att komma med en familjefar — enkling tvenne gånger, omgifven af otaliga omsorger för egna och andras barn, tryckt af en trägen tjänstgöring, af ständiga bekymmer för utkomst. Men med allt detta full af sympati för alla, som behöfva honom, älskvärd och sjelfförgäten och framför allt öm som en qvinna. Dock duglig, karaktersfast, god medborgare, huld mot sin maka i lifstiden så, att hon, skild från honom för en tid, dagligen hade ett nytt bref af hans hand. Med ett själens strängaspel så fint och lättrördt för både vänskap och kärlek, konst och framför allt musik! Nå, hvar hafva vi ert missfoster? Hvarken för hög eller låg skulle jag tro.»

»Bevars, fröken. Gif mig adressen till denna fogel Fenix!»

»Ja, om jag ej visste, att hans barnafromma sinne skulle finna era åsigter kylande och ni båda ej trifvas tillsammans i längden, kunde jag önska er i hans närhet.»

»Alltid istappen, fröken!»

»Ja, så länge ert leende har den der pregeln. Se så, se nu glad ut åt tre oegennyttiga människors tillvaro!»

»Jag behöfver ej de öfriga nittisju ur ert galleri för att öfvertygas om hvad jag för resten redan visste: att en regel blir oriktig, som ej erkänner möjlig-

heten af undantag. Menskligheten är vida mera ore-gelbunden än de språk, på hvilka den uttrycker sig. Men så mycket vill jag säga för att glädja er. Om männen i vår tid skola återfå tron på det i sig goda, blir det genom qvinnans bemedling; liksom det ock är hon, som ger anledning till dess utslocknande», mumlade han halfhögt.

En stund senare sade han till mig ensam: »Ro-marne voro ett skarpsinnigt folk. De satte dygdens heliga eld på Vestas altare att vårdas af unga, rena qvinnor. Visst är, att brinner den ännu någonstädes, så är det under hägn af samma jungfruliga händer.»

»Utan tvifvel», svarade jag något tvärt.

Jag såg ogerna en närmare beröring mellan pessimisten och Bertha. Om det är något, som jag allvar-samt betviflar, så är det rucklares omvändelse genom att man kastar i deras famn en god och renhjärtad qvinna. Denne man, hvars enskilda lif hade många lyten, tjusade genom stor intellektuel begåfning, och Bertha var djupt känslig för dylikt inflytande. Societeten beherskade han genom sällsynta sällskapsgåfvor och — ryktet om stor rikedom. Sjelf syntes han hafva blifvit bitter genom misstankar att hans pen-ningpåsar i andras ögon vägde mera än han sjelf. Att höra hans temligen elaka men fyndiga kritik af mam-mor med giftasvuxna döttrar kunde aflocka en hypo-konder skrattsalfvor.

Jag beslöt att observera dessa båda unga menni-skor och att vid behof tillropa Bertha: »en garde!» Om det i allmänhet är en pligt att varna för en ho-tande fara, hvarför skulle det ej vara så i detta fall? Jag höll verkligen af flickan, och våra studier öfver

menniskans förträfflighet hade fört oss allt mera tillsammans. Jag hade till och med en liten aning om att för egen del få intaga en anspråkslös tafleram inom hennes galleri af hyggligt, oförvitligt folk. Det vissa är, att hon redan vid denna tid kallade mig farbror. Då jag liksom på prof framkastade en antydning om, att hon, som vistades ensam vid badorten med blott en yngre bror till beskyddare, borde undvika tète-à-tète med docenten W., som ej hade det bästa rykte, rodnade hon och sade:

»Hvem kan bättre bevara en flickas person mot hvarje närgångenhet än hon sjelf eller hennes sätt? Jag behöfver något mera än ett löst rykte för att sky en man, hvars sällskap icke synes mig förkastligt, om än hans åsigter äro bittra!»

»Han roar dig?»

»Ja, och farbror, tror du ej på äfven en intelligensens omvändelse, jag menar att åsigterna kunna undergå förvandling?»

»Jo, men icke om en söt flicka väntas såsom belöning. Den gamla surdegen rensas ej så lätt bort!»

»Fy, farbror, nu är du ju sjelf pessimist!» —

I segelbåtarna, på promenaderna fann jag småningom, att de tvenne ofta sammanfördes. Det kunde ej vara slump, och man började röra på badorternas vanliga signalklocka. Sqvallret visste berätta, att den lilla munviga guvernanten skulle hemföra alla mamors lagliga fångst — den stora fisk, efter hvilken alla i gemen och hvar och en i synnerhet utlagt

kroken. Att de ständigt disputerade ansågs misstänkt. Många snaror kunna utläggas i en god dispyt.

För min del såg jag ej utan oro, att docenten länge sedan funnit smaken af den friska, okonstlade känslan hos Bertha vara en ny och delikat anrättning på lifvets bord, der han sannolikt tagit för sig ända till äckel. »Hon är för god till dig som dessert», sade jag i hemlighet och ämnade med första låta undfalla mig upplysningar om mannens privat-lif, alltför tydliga att missförstås. Han skonade för resten aldrig sig sjelf, då hans bitterhet urladdade sig, och jag tror, att Bertha behagade honom dess mera genom att hon lifligt hjälpte till att »skjende på ham». Mot äktenskapet såsom institution och såsom verklighet utfor han med verklig hätskhet. På sin höjd medgaf han dess nödvändighet inom vissa synpunkter, men ansåg det nära nog oförenligt med kärleken, såsom ynglingen drömmar den, såsom skalden skildrar den.

»Tänk er Romeo och Julia såsom helt borgerliga, äkta makar. Det som ger en tjusning åt deras möten, åt hela deras kärlek, är detta att de blott i hemlighet äro sammanvigda. Denne make, som på repstegar måste klättra upp till sin brud, är omgifven af en förtrollande dager, som Paris, den verkliga erkände brudgummen, totalt saknar.»

Då han gjorde dessa utfall, teg Bertha oftast. Det låg en gömd känslans protest mot det sagda i de sänkta ögonen, den högre färgade kinden. Hvad tänkte hon? Vid andra tillfällen försvarade hon tappert de angripna.

Han hade en dag klandrat den vekhet, hvarmed han ansåg sig hafva blifvit behandlad som yngre.

»Jag spelade», sade han, »och då jag återvände sent, satt min mor uppe och kastade till mig portnyckeln genom det öppna fönstret. Intet förebrående ord undföll henne, men hennes sorgsna ögon voro ock värtaliga. Skada blott att kraftigare medel behöfdes!»

»Och hvad skulle hon gjort? Låst in er — satt polisen i rörelse? Hvad skulle en mor göra med en son, som vet sin pligt, men behagar följa böjelsen? Hvad mera än älska, sörja, se på honom med förebrående ögon? Kan man tvinga en menniska till sedlighet? Skall den ej växa inifrån? Hvad ville ni hon skulle gjort? Jag kan ej fördraga detta tal att uppfostran och anlag äro allt och viljan, friheten och sjelfbestämningen ingenting.»

»Tvånget är dock tidigare ett slags gångstol.»

»Tvånget! Liksom om det skulle gagnat er natur! Er mor har känt den för väl. Allt måste komma inifrån — mot allt yttre reser ni er som en mur. — O, hvad jag ömmar för er mor. Hvilken smärta att veta detta och se ert val. Huru hon har älskat, bedit, lidit för er!»

»Lyckligtvis för henne blef denna böjelse hämmad, såsom fröken säger, inifrån. Hon dog med alla de ljusaste förhoppningar om sin ättling.»

»Vet ni hvad: en mors hopp borde för en son vara hvad sporren är för hästen!»

»Huru vet fröken, om så ej varit? Af det korta vägstycke jag hittills hunnit?»

»Jag känner ej hvad docenten kallar sina vägstycken. Det förefaller dock ibland, som ni ej vore så nogräknad om kosan.»

»Kom ihåg, jag har blott en tågända att rädda mig med ur bränningen.»

»Hvarför då förakta bättre hjälpmedel?» svarade flickan sakta.

Det kunde ej hjälpas. Bertha hade vunnit spelet. Det berodde af henne sjelf att hala in sitt byte. Alla visste detta utom hon sjelf och kanske — bytet. W. hade öfverlemnadt sig åt behaget att vinna ett oförderfvadt hjerta. Men då han såg sig hafva lyckats, började han besinna sig. Det var oförenligt med hans åsigter att binda sin frihet — och att locka till sig henne på något annat sätt var han dock för klarsynt att kunna hoppas. För ett par tre års ostörd samvaro med denna sympatiska själ ville han gifvit mycket. Men friheten för lifvet vore för stort offer, det kände han. Och ändå — hade hon ej redan kommit att dominera honom alltför mycket? Var det ej hennes bild, som följde honom såsom skuggan? Han beslöt sig för en hastig afresa, ehuru den skulle vålla honom smärta.

Och Bertha? Mina varningssignaler voro såsom raketer, hvilka ej hinna fram till det nödstälda skeppet. Jag förde slutligen samtalet på *En handske, Sanna kvinnor* m. fl. sedelärande böcker och ringde i larmklockan på allvar. Inga namn nämndes; men hon förstod mig fullkomligt.

»Jag har sökt föreställa mig alla slags frestelser», sade hon. »Alla, ser du. Det är dock en, som jag ej kan fatta. Derfor är jag ur stånd att bedöma gra-

den af den förlåtelse, det öfverseende, som den sortens synd får kräfva.»

»Bertha, skulle du tänka dig att dela —?» afbröt jag.

Hon inföll: »Nej! Guds ord delar icke. Den jag älskar måste vara min, och detta ej blott i gröfre mening. Sjelfvä böjelsen får icke finnas till någon annan. Ser du, farbror, mig synes kärleken vara det renaste och heligaste på jorden, och dock har Gud förbundit den med böjelser sämre än djurens.»

»Sämre? Hvad menar du?»

»Ja, sämre, ty personligheten inlägger sin sjelfbestämning i något som, huru man än ser det, blir simpelt, lågt och — fränstötande för känslan. Detta är svårigheten. Kärleken är en bevingad gud, säger skalden. Den träffar med sin pil hjertat, dess offerläga stiger mot himlen. Men snart är den icke längre blott en lifvande flamma, den är en härjande och förstörande eld, som förr eller senare dödar. Jag vill ej att dessa båda skulle ega samma benämning. Lidelsen begår en hemsk stöld, då den lånar kärlekens namn. Du tror måhända, att jag hotas af dem båda. O, nej. Tro mig, de sky hvarandra. Ju mera kärlek, dess mindre lidelse. Ju mera jag älskar, dess mindre fattar jag det andra. Apan är ej en värre karrikatyr af menniskan än den senare af den förra.»

»Somliga känna blott lidelsen», sade jag varsamt.

»Är du säker? Kan ej vådeld släckas och en sann kärlek tändas, sedan irrbloss slocknat?»

»Jo, om man ej af vana stannar i — trasket.»

Han har redan talat med henne, tänkte jag. Plötsligt hörde man, att docenten W. ämnade afresa.

Jag, som funnit nöje af hans underhållande samtal, gladdes för Berthas skull. — Hon syntes gripen af en synbar oro och undvek verandan och promenaderna. Skulle han ej hafva talat med henne? —

En dag senare kom förklaringen af hennes oro. Hon bad mig om råd i en angelägenhet. Ett bref förflyttades ur hennes ficka i min, och en stunds samtal ute på skäret utsattes. Det var en härlig afton. Solen gick ned i rosenmoln, och allt dallrade i den fagra belysningen — stranden, badhusen, hvarje klippusprång framstod mot denna ljusa bakgrund med en egendomlig klarhet.

Det skrynkliga brevet hade jag längese'n genomögnat. Ej så hastigt afspisades de tankar det väckte. Skrifvet af någon bland hans forna förbindelser, hade det en obildad och oförskänd ton och skulle innebära ett slags varning för W., i händelse han presenterade sig som friare. Brevet var undertecknad blott med ett förnamn.

»Farbror. Finnes det något i mitt förhållande här, som kunnat framkalla en sådan skymf som detta bref?»

»Nej! du har visat dig road af honom — det är allt, men brunnssqvaller —»

»Ja, jag vet, och det är då säkert att brevet ej kan stå i samband med hans afresa!»

Jag axlade mig.

»Har han aldrig sagt dig något om sina känslor? Ty att han älskar dig på sitt vis, är säkert!»

»På sitt vis», upprepade hon. — »Blir du ond, om jag, för att lösa ett problem, frågar dig en sak?

Har du någonsin erfarit frestelser af denna låga, veder-
värdiga art? Jag menar: äro de alldeles ofrivilliga?»

»Frestelserna, ja.»

»Och alla måste hafva dem?»

»Jag tror det, min flicka.»

»Då, sade hon, — »har du, så ädel och varm-
hertad, erfarit dylikt — då, farbror, äro vi ohjelp-
ligt eländigare än djuren, och då vill jag, om han
önskar det, hjälpa honom mot Satan!»

»Hvad menar du?»

»Jag har aldrig trott på djefvulen. Men nu, se-
dan jag lärt känna denna låga drift i vår natur, så
allmän, så fräck, så rysligt betungande, tror jag på
en ond urkälla.»

»Och du anser honom blott som offer?»

»Nej. Men ett oändligt medlidande med dem,
som så frestas, griper mig. — Det är denna afgrunds-
eld, som Paulus menar, då han säger det är bättre
gifta sig än brinna.»

»Men W. vill helt visst icke gifta sig.»

»Han måste, medan ännu något ädelt har öfver-
vigten. Han har väl icke sagt det med ord, men jag
vet att han älskar mig. Sara måste drifva ut Hagar.»

»Du kan väl icke fria sjelf», sade jag häpen.

»Nej, farbror, du skall göra det», sade hon. »Du
skall vara hans vän — visa honom bränningen, den
uppslukande rysliga bränningen och —»

»Lifräddningsbåten», inföll jag.

»Ja, den sanna kärlekens räddningsbåt — det
äktenskap, som han föraktar, men som kan lyfta ho-
nom ur —»

»Träsket», sufflerade jag. — »Men detta är ett kinkigt uppdrag, kära barn.»

»Farbror lilla! Bådas vår vän! Det är icke en smula för svårt för dig.»

»Om jag bara hade en aning om huru det skall gå till.»

»Ack, gå bara till honom, farbror, och säg mig hvad han tager sig till. Om han sjelf fått något bref!»

Jag begaf mig i väg och fann ingen svårighet i att fråga efter anledningen till den tidiga afresan. Han syntes sakna sin vanliga lediga tunga.

»Det blir en stor saknad för . . .»

»Mammorna», inföll han bittert.

»Nej, för mig och ännu någon mera», sade jag, anseende mig mycket diplomatisk.

Han sysslade med någon packning.

»Så mycket nödvändigare att resa. Saknaden visar, att man råkat i ett visst beroende af andra. Jag gör er en tjänst.»

»Det är ej din mening. Jag vet att du lemnar en dryg del af ditt hjerta, och det den vida bättre delen, qvar här. Hvarför då bege sig i väg med allt det der skräpet?» — jag pekade på hans saker, som lågo färdiga till inpackning.

»Ja, hvad skall man göra, då människorna nu för tiden vilja att man skall klämma in hjertat i en ring för att erbjuda det åt sin dam? Det passar sig ej för min känslas dimensioner.»

»Men jag tror ej, att du har vägt rätt.»

»Vägt?»

»Ja, neka ej till, att du hela natten vägt hennes och ditt hjerta i ena vågskålen mot friheten i den

andra och att först mot morgonen den senare syntes tyngre.»

»Kanske.»

»Men om du händelsevis med bevarande af den der friheten blir mera slaf än någonsin af — andra förhållanden.»

Han såg dystert ut. »Nå ja, min lott är gifven i det fallet. Denna dy slukar oss alla.»

»Nej, en vänlig hand, en som stöder, men ej tvingar, är hvad som behöfs. Räck ut din och grip den!»

»Det är ditt råd?» sade han.

»Ja, till dig, men det är först nu, då jag ser henne så ohjelpigt fästad, som jag börjat unna dig henne. För en så qvinlig qvinna som Bertha är det betänkligt att få lifvets medelpunkt rubbad ur sitt läge. Hon är fast för alltid.»

»Och du kom för att säga mig detta?»

»Ja, och för att med sakkänedom kunna försäkra henne att ett visst slags frihet är för dig väsentligare än ett rent och lyckligt lif.»

»Hm!»

»Och att en förbindelse er emellan är otänkbar och att hennes hjerta är dig likgiltigt, blott du kunnat vinna henne som — de andra.»

»Du vågar säga henne något sådant?»

»I förtäckta ord, ja. Bertha känner den moderna, jag säger ej den usla, litteraturen. Äfven i den förra äro skabrösa scener hvad bittermandeln är för anrättningen, att sätta en pikant smak. Hon behöfver blott antydningar.»

»Jag har aldrig spelat helgon för henne.»

»Nej, tvärtom: missfoster. Och då du nu reser sans fagon, efter att i allt utom ord visat henne hyllning, blir illustrationen af din sats fullständig. Hon blef ärligt varnad. *Ligge ogild*, säger lagen.»

Han gick af och an på golfvet.

»Jag har aldrig trott på någon pånyttfödelse, allraminst känslans», sade han, »och ändå är det intryck, hennes personlighet gör på mig, af en liknande art. Jag är skyldig henne ett erkännande häraf. Jag skall skriva.»

»Låt det då blifva ord och afsked», sade jag — nöjd att hafva ärligt fört hennes talan, men ock nöjd med utgången.

Hans bref lydde:

»Fröken!

Utan hopp att någonsin tillhöra ert galleri af oförvitliga, anser jag ett erkännande af ert inflytande såsom en enkel rättvisa. Om jag börjat tro på tillvaron af dygd, blygsamhet och sanning utom såsom tomma abstraktioner, har jag fått denna tro af er. Var viss, att om det gäfves en räddande hand, som kunde hjälpa äfven mig genom bränningen, skulle den utan tvifvel vara er. Tillsvidare tack och farväl!

W.»

»Farbror», sade hon med blekt, vanstäldt ansigte, — »om han till sist drunknar i den der syndafloden, vill jag egna mitt lif åt att rädda dem, som drogo honom ned i djupet, åt de fallna.»

»Federationen! Hu, Bertha. Det slags filantropi

lämpar sig blott för gamla käringar. Hederliga och hyggliga förstås.»

»Jag vill icke verka på det vanliga sättet. Nej, studera deras lott, måhända beskrifva den. Det måste finnas böcker om sådant!»

»Utan tvifvel», sade jag, »skön litteratur! För resten, hvad det angår, när tvenne drunkna samtidigt, är det svårt att afgöra, hvilkendera som drog ned den andra.»

»Ja», sade flickan dystert. »Hans natur är lik lafvens der på klippan. Lager af döende, ruttnadt växtlif, men genom hvilket dock en lifsådra går, som håller det öfversta grönskande och spirande.»

»För mig har han någon gång liknat sig vid en centaur med mensklig intelligens men djurets kropp och böjelser oskiljaktigt förbundna.»

»Men detta är ju ohyggligt. Fins ej ett sätt att bryta dessa fjättrar, detta eländiga slafveri under lasten?»

Hon hade sprungit upp.

Jag skakade på hufvudet.

»Jag tror ej på rucklares omvändelse. Och för resten, hvad är detta för vilda fantasier hos en ren-sinnad flicka, att vilja tillhöra en dylik man? Tänk på Svava i *En handske*, som ej ens kunde fördraga en enda företräderska, Bertha i *Sanna qvinnor*, som hellre väljer en hederlig träbock till man än en modern Don Juan. Kom ihåg att det enda bålverk, som framdeles skall blifva öfverstigligt för den s. k. fria kärleken, blir den ädla qvinnans blygsamhet.»

»Ja, farbror. Just emedan jag ej ens i aningen fattar dessa slags förseelser hos känslan och böjelsen,

är jag ej rädd. Jag ryser såsom för en vämjelig sjukdom, men jag bäfvar ej för att blifva sjuksköterska. Blott grundligt friska passa härtill. Och du kunde lika väl behöfva varna mig för mord, farbror, som för dylika förbrytelser. Jag känner båda fullt lika omöjliga.»

»Ja, Gud vare lof. Sedlighetskänslan sitter fastare hos er, qvinnor. Eljest hade vi nu snart Sodom och Gomorra.»

Sedan W. rest, sade man att Bertha gett honom korgen, och de förut onådiga mammorna började finna henne vara en person med urskilning. Hon hade, då det gälde, vetat sin rätta plats. W. visste ej, att man med säkerhet antog honom bland sin packning hafva medfört en bastant korg.

Målaren åtog sig att förströ damerna efter den tomhet W. efterlemnade. Han lyckades med alla utom Bertha, för hvilkens skull han gjorde sig hela besväret. Hon undvek honom. Af en händelse kom jag att få veta, att genom hans åtgöranden hade hon erhållit det anonyma brevet.

»En simpel metod», mumlade jag. »Undrar, om du sjelf tål en noggrannare hudskrapning.» I det fallet höll han profvet! Men naturligtvis skulle här äfven en öfverdådig portion fåfänga tillkomma och förderfva hela intrycket. Artisterna hafva prerogativ på den varan, och det är otroligt hvilka portioner de kunna förbruka.

Terminen slöt, och Bertha tillträdde sin nya plats. Jag hörde på lång tid intet om henne. »Jag skall skrifva, då jag har något att säga», voro hennes afskedsord på ångbåten. — Men det är ej ofta hvardagslifvet har något att säga för en stackars guvernant.

2.

Följande sommar besökte jag på genomresa Karlsbad. Under det dess parker och omgifningar besågos, sammanträffade jag med flere svenskar, som bland badgäster uppräknade W. Jag visste, att han vanligen reste om sommaren och att han ansågs fortfarande såsom en talangfull, men skarp och bittert stämd personlighet af dem, som kände honom bäst. Några skäl att tro honom hafva ändrat lefnadssätt hade jag ej. Hade motsatsen varit fallet, skulle jag för Berthas skull uppsökt honom. Samma afton varseblef jag bland några lekande, täcka barn en ung, enkelt klädd dam, som lyfte ett af dem under en smekning, nära nog moderligt varm. Jag skulle måhända ej bemärkt denna täcka grupp, om de ej talat svenska. Hon vände sig plötsligt. Min lilla vän från skäret stod der. Lika okonstlad, med samma kindropar, men långt allvarligare ögon än förr. Vi grepo hvarandras händer med ett eftertryck, som öfverraskade barnen.

»Jag lofvade skrifva», sade hon med den forna, halft skälmska, halft småkloka minen, »när något hände, men det har absolut ingenting händt.»

Hon hängde hufvudet.

»Än resan hit», invände jag, »och nu hoppas jag du anser att något händt, när vi här sammanträffa utan alla föregående uppgörelser.»

Jag var så belåten att se henne så omgifven som nu och de filantropiska försöken framskjutna till vidare. Hon log gladt som förr.

»Får jag nu se farbror dagligen? Vi ligga här för denna lilla varelsens skull» — hon smekte åter barnet.

»Jag reser i morgon», sade jag. »Men här finnes tillfälle att upplifva gamla minnen äfven sedan.»

»Hvad menar farbror?»

»Har du sett kurlistan nyligen?»

»Nej.»

Hon förstod — och bleknade, af glädje eller häpnad.

»Då är han verkligt sjuk», sade hon. »Låt mig veta något om honom. Du söker upp honom, icke sant?»

Ett par timmar senare stod jag hos W. i en ståtligt möblerad dublett. Han såg sjuklig, liksom urvattnad ut och visade ej någon tillfredsställelse vid min åsyn. Det bittra uttrycket i hans leende hade blifvit mera hånande och magerheten fruktansvärd.

»Min sjukdom, magkatarr, förbittrar lifvet, gör vinet till ättika och musiken till oljud», sade han, pekande med en klagande åtbörd åt det håll, hvarifrån brunnsmusiken nu hördes.

»Bränningen har kastat oss ännu en gång på samma kust, tyckes det», svarade jag. Om möjligt undviker jag allt tal om sjukdomar.

»Bränningen? Ah! Jag minnes vår lilla vältaliga mensklighetsapostel. A propos, hvar finnes hon nu? Har hon fått någon i räddningsbåten?»

»Ingen, som jag vet. Hon ämnar med tiden utsträcka sina försök till de mest förolyckade — till de beklagansvärdaste af hennes kön.»

»Hon skall så tusan heller. Detta är det vanvettigaste af alla kärleksfulla själars sätt att urladda sig. Har hon mist förståndet?»

»Nej, inte ens magnerverna ännu. Hon syntes blomstrande och höll ett barn i famnen, då jag såg henne sist.»

»Ett barn? Hvad gör hon för slag egentligen?»

»Så länge hon är ung, som nu, inskräper hon dygden hos de små; framdeles torde hon försöka samma metod med äldre, mindre hoppgifvande subjekter.»

»Hon är guvernant?»

»Ja.»

»För den saken har hon goda anlag. Jag mins, att hon lärde mig mera på två månader, än förut andra gjort i hela mitt lif.»

»Och lärdomen har burit frukt?»

»Ja, det har ej varit mig möjligt att se allt utslutande med egna ögon sedan dess. Hennes hafva alltid varit med — varnande, uppmanande. Hon förhexade mig ordentligt!»

»Men förtrollningen bröts! Eljest hade ni stannat.»

»Nej, nej. Den fortfar alltjemnt. Om jag återsåge henne, kunde jag vara frestad till en dårskap — att söka upp stranden, hemmets ro menar jag.»

»Sjukdomen betvingar den starkaste!»

»Ja, och låter oss känna att familjen är ett nödvändigt om än besvärligt komplement till en man.»

»Nå, det är väl ej för sent att pröfva sanningen häraf?»

»Jag för ett eländigt lif nu. Om nätterna drömer jag mig stundom vara död, medan Bertha håller min hand i sin, liksom Adam Homos trogna ungdomsbrud. Jag realiserar för tillfället, såsom han, å merveille karakteren af en stackare! Något ömkligare än ett slafveri af sin mage erfor ännu aldrig någon. Låt mig veta något mera om min — flamma!»

»Hon älskar och saknar er. Derom är jag viss.»

»Hm! Hon skulle finna mig dugtigt mörbultad i — bränningen. Men jag vill åtminstone bespara henne andra slags stötar och strider. En guvernant! — med hennes fria själ! — det är en slafsyssla. Jag skall af försigtighet låta skrifva mitt testamente. Man drömmer ej om döden hvarje natt utan skäl. Dessutom leder magkatarr till sjelfmord, säger man. Hvem vet, hvad det heta vattnet kan göra? Kokar i hjernan — i hjertat — öfverallt! Sjelfva den kallblodiga grodan skulle tappa hufvudet, om hon kände som jag.»

»Och dock fortfar hon att dansa efter förlusten», inföll jag. »Låt mig se, att någon kokning af annan art likaledes uppstår hos er, så torde jemmvigten återställas. Bertha har samma lifgifvande egenskaper som förr. Försök deras inflytande. Hon vet era tankar i äktenskapsfrågan. Ingenting riskeras.»

Samma qväll, efter afgifven rapport till Bertha, reste jag. Underrättelsen om hennes närhet behagade

honom påtagligt, likasom upptäckten att jag ej skulle observera dem beredde honom tydlig tillfredsställelse.

»Jag är ej rädd för hennes korsförhör», sade han. »Jag har lefvat regelmässigt och dygdigt som en trap-pist sedan vi skildes, men också haft ungefär samma trefnad. Det är märkvärdigt, hvilka spratt naturen spelar oss. Min belöning är denna intressanta åkomma.»

»Om Bertha lyckas omvända er till en hygglig människa, min käre W., så låt mig veta det. Jag vill då med omgående skicka er min välsignelse. Äf-ven om ni lönar henne med en plats som er sjuk-sköterska för lifstiden. Hon hör nu tydligen till dem, som hoppas allting och tåla allting.»

Mot hösten kom Berthas bref:

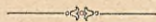
»Farbror!

Jag har hans ring. Han har sagt mig, att det största offer hans kärlek gör mig är detta följande af onödiga, föråldrade bruk. Och ändå är jag ej rädd att egna honom mitt lif. Hvarifrån har jag fått detta mod? Det är alldeles som om jag drefves till allt detta af starkare makter än egen böjelse. Då jag ser hans bleka, utmärglade ansigte, ryser jag för den väg på hvilken han gått, men för honom — ryser jag icke. Vi resa efter vigseln till mildare klimat. Der skall jag egna hela min energi åt att öfvertyga honom om den kärleks makt, som är ren — om att en droppe deraf uppväger strömmar af låga, grumliga lidelser. Han är ännu sjuk, och jag hoppas små-ningom blifva honom outhärlig såsom hvilan, kär-

kommen såsom favoritlektyren. Skulle icke hustrun med hela arsenalen af hemmets resurser uppväga för en älskad man alla fria qvinnor i världen? Han vet, att den dag jag ser honom känna hemmet och hustrun som en börda skola båda försvinna. Blott på afstånd vill jag då följa honom, tilldess han ej kan umbära oss, och den dagen skulle snart komma. Jag är lycklig och känner mig hafva kraft att göra lycklig.» —

»En egen smak», mumlade jag. »W. har ett godt hufvud, men för tillfället knappt något annat. Karakteren torde hos män som han halft upplösas af ett dåligt lefnadssätt. På hans föresatsers styrka, hans viljas och känslas spännkraft vill jag ej våga ett öre.»

Men Bertha har vilja för båda — tillsvidare.



Borgholms slott. *

Från den skogbekransade terrassen blickar kungaborgen stolt genom glanslösa ögon öfver vågen. Med gräsbevuxen, skroflig hjessa fordrar han vördnadens tribut af den tanklöse seglaren, som från däckets vårdslöst betraktar den breda façaden. Sjelfva hafvet lånar sig såsom spegel, medan tidens omilda hand långsamt bortplockar hvarje prydnad och dock lemnar ålderdomens värdighet och allvar orubade. Hängbjörken klänger lik en sjelfsvåldig pojke högt upp; den griper tag i detta framskjutande hörn, svänger i öfvermod sina grenar, skalkas och leker kurragömma med mindre dristiga klättrande kamrater. Vinden har fritt spelrum i de öppna salarna. Solen smeker och värmer den vittrande fuktiga muren.

Från ångbåten, som ilar på afstånd, beskådar man ur olika synpunkter dessa motsatser mellan ålderdomens allvar och majestät samt lifvets uppsluppna öfverdåd. Turisten framtager ritstift och plån. Den lilla nätta fröken drömmer om en herdestund under kungsparkens träd, medan näktergalen lockar sin maka. Engelsmannen mumlar några gutturaljud och gör ett

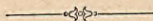
* Borgholms slott vid Kalmar sund.

märke i resehandboken. Från sluttningen vid borgen betraktar man nyfiket den väldiga ångaren. Äfven här, inom den gamla byggnaden, har nöjet sina fester. Unga, glada röster uppskrämma läderlappen och mullvaden under ströftåg i de mörka hvalfven, som återljuda af de modigares muntra skrattsalfvor eller de harhertades rädda hviskningar. Långt inne i »predikohvalfvet» framför en med förhängen afstängd hvalfbåge har i halfdunklet en väntande skara ordnat sig. En liten gosse höres tveksamt fråga: »hvad skall man se?» Mähända har hans fantasi frammanat spöken i denna lämpliga omgifning, eller ser han månne läderlappen, som med sin unge vid spenen högt från väggen granskar det hela. Hon fladdrar med vingarna så, som en gammal tant vid afhörandet af en skandalhistoria skakar händer och hufvud. »Hvad skall detta vara för slag? Detta är ju ett spektakel!» Och ett sällskapsspektakel är det verkligen, improviseradt på detta mörksens område, der fordom, säger man, »ordet» predikades vid skenet af vaxljus. Fru Lennrens gamla grefvinna, odödlig, trots sin bräckliga ålderdom, tolkar ännu en gång fädrens ärofulla dåd. Man hviskar om att bakom den hesa, tunna stämman döljer sig en ung och klangfull. Huru som helst — illusionen är god. Fänriken ser nära nog tillräckligt enfaldig ut för att hafva låtit metmasken krypa bort på hemvägen. Susanna har störtat på dörren med fara att i språnget rycka med sig åtskilligt utom sin knypeldyna . . .

Månen belyser en liflig taffa. På den gräsbevuxna borggården, inom de fyra väldiga façaderna, dansar grefvinnan nu i ljusblå dräkt emot sitt porträtt i

rosenrödt, omgifven af hela den andryga släkten. Nutidens sorglöshet trampar obesväradt på de dystra minnenas jordmån. Från den månbelysta fönsteröppningen öfver hufvudtrappan blickar en hund allvarsam på taflan. Han har ej lyckats ertappa läderlappen, som han sökte, och tröstar sig med utsigten. Lätta skyar draga fram liksom minnen och smyga sig fram öfver månens godmodiga anlete, som ser ut som om den vant sig vid lifvets bjerta vexlingar. Några timmar ännu och de spänstiga täspetsarna hafva tröttnat att beröra gräset öfver åldriga murar. Råttorna hoppa på teatertiljorna. Natten stundar och borgen drömmer om de flydda dar. Dunkla gestalter röra sig derinom. Tionde Karl ilar utför de breda trappona till kärleksmötet med skön Karin i Borga hage. Stolt i later, sjelfsväldig och vällustig, gömmer han dock tanken på framtida stordåd inom det dristigt hvälfda ögat. Till en värdig kungaborg, en vårdkas från hvilken man bespejar en lömsk fiende, har han omskapat denna sin bostad, der han rufvar öfver ärans vinkande lockelser och fosterlandets väl.

Nattens kyla omsveper berg och dal. Döden och förvittringen syssla ostörda med det långsamma förstörelseverket. Stolt, värdig, kanske förebrående blickar borgen såsom hittills öfver tanklöst lekande skaror — öfver de förbiilande, som färdas öfver det väldiga hafvet. — Ingen ser att denna blick är ett dröjande men evigt »farväl». Snart är han måhända blott ett minne, men ett minne krossadt i grus.



»Kommer, kommer inte.»



Det är eftermiddag under högsommaren. Solstrålarna falla redan något snedt på löfverket kring verandan utanför en större villa i Stockholms skärgård. Mot rörstolarnas svala ryggstöd hvila sig tvenne unga damer i landlig dräkt, som dock vittnar om rikedomens större tillgångar. Den äldres utseende har tydligen, ehuru det ännu kan kallas nästan skönt, ett bättre förflutet bakom sig. Hennes rörligt själfulla uttryck har redan märkbart inverkat på harmonien i ett eljest formskönt ansigte och lemnat linier, som förråda den mognare åldern. Den unga åter är vid denna täcka utvecklingsperiod, då känslan strömmar som en frisk svallvåg genom hjertat, drifver tåren till ögat, leendet till läpparna, ofta i samma ögonblick. Hennes skära hy afsticker mot den andras, som har en viss trötthetens blekhet.

Båda blicka, lyssnande, mot småskogen.

»Adolf kommer icke», utbrast den äldre, med ett uttryck snarare af retlig otålighet än af längtan. »Man har vinkat honom in på W. 6, då han styrde kurs mot ångbåtsbryggan, och der tolkar han som bäst sitt goda Snottras härligheter för intresserade åhörare!»

»Fy, Lizzie, nu är du stygg mot Adolf. Du vet sjelf att han ej är någon schweizerikund, och att han gerna talar om sin fädernegård är väl ej ett så farligt fel», inföll den andra med någon tvärsäkerhet, som visade, att hon, ehuru yngre, kände sig sjelfständigt emot kusinen. Hon var ock i sjelfva verket dottern i huset, medan den äldre blott var en mångårig gäst. Utan förmögenhet och föräldralös, hade Lizzie dock känt sig äga ett verkligt hem der, hvarest hon sedan så lång tid befann sig, och blef högt uppburen af de flesta, med hvilka hennes anhöriga stodo i förbindelse. På sista tiden hade dock den lilla, hittills så mjuka och böjligen sjuttonåringen, Anna, gjort ett undantag. Sjelf nyss vaknad till denna räfst med ord och tankar, som konfirmationsundervisningen framkallar hos en del eljest naivt omedvetna naturer, kände hon sig ofta numera manad att höja rösten mot Lizzies hastiga och stundom dräpande domslut. Det roade derfor ej sällan denna att förskräcka sin ungdomliga mentor genom att drifva dessa till sin spets.

»Kära du, om Adolf ej dricker, är det för sin tjocka hals skull. Smaken lär ej fattas. För resten synes Snottra gård utgöra både höjden och bredden af hans tankeförråd. Han är egentligen lik en sådan der slak kautschukboll, som man blåser upp af alla krafter, men som, lemnad åt sig sjelf, sjunker ihop till intet. Du skulle pröfva på, huru pass roligt det är att med samspråk, historier, frågor sätta litet rörlighet i den der bollen, och du skulle ofta, som jag, erfara lust att» — hon stötte med den fina skospetsen mot en större på golfvet liggande boll, som hoppade öfver skranket långt bort i sanden.

Anna satt mållös af öfverraskning.

»Aldrig kunde jag tro», utbrast hon, »att man skulle kunna tänka och känna så, då det gäller ens egen fästman!»

»Nej, du trodde väl, att förlofvade voro som turdufvor, du lilla oskuld!»

»Jag ville ej vara din boll, det är visst och sant.»

»Du har deltagande för stackars Adolf och saknar honom kanske mer än jag, som egentligen är otålig efter konsertbiljetterna, som han lofvat skaffa i förköpsbyrån. Jag *måste* höra Christina Nilsson.»

»Han har kanske stått i kö för att få dem.»

»Han i kö! — Hellre toge han hela stadsbuds-kåren dertil», afbröt Lizzie och tillade lägre: »Icke för att han heller någonsin kommer att gå i tétén.»

Anna hade stigit upp och samlat af de i närheten befintliga vilda blommorna en bukett, som hon försonande bjöd kusinen.

Lizzies fingrar lekte med en prestkrage.

»Kommer, kommer inte! Ja, det är ju den eviga frågan i en flickas lif — och under tiden plocka vi af blad för blad af vårt friska sinne och lefnadslust, tilldess den nakna stjelken grinar. — Kommer det slutligen någon, så är han i nio fall bland tio *icke* den rätte, och »kommer inte» hade kanske varit bästa resultatet.»

Hon plockade vidare.

»Ser du, Anna lilla, tänk dig en karakter lik ett fartyg. Det kommer ett der borta! Der fordras både kunskapernas ballast och derutöfver de egna tankarnas fullvigtiga last; eljest har det ej rätt »pondus» eller

tyngd, ser du, utan vaggar och girar. Nu är det så, att stackars Adolf har hvarken det ena eller andra. Han har bara skrofvat till en karakter!»

»Skrofvat», ropade Anna harmsen.

»Ja, jag ville blott kunna visa dig en, som var raka motsatsen. Min ungdomsvän och lekkamrat, som nu är i Indien — aldrig har jag känt någon, som hade en sådan rikedom på initiativ!»

»Tala svenska, söta Lizzie. Du vet, att jag slapp latin i skolan.»

»En sådan rikedom på ingifvelser, sådan själfständighet i omdömet, sådan kraftig manlighet — och han var ändå blott tjugufyra år.»

»Honom tyckte du om», inföll Anna.

»Ja, du kan gerna säga *älskade*, och därför får Adolf nöja sig med sista dropparna i glaset.»

»Dem plägar man eljest slå bort», mumlade Anna.

»På senare år vet jag föga mera om Fritz än att han lefver och vunnit en oberoende ställning. Inga löften binda honom vid mig, ehuru jag vet att han nog ej glömt mig så lätt. Han måste vara halft engelsman nu, styf, lugn, »gentleman-like», hvad vet jag — ha, ha, ha, det är en lysande lott för en fri varelse att sitta som bondtösen med prestkragen i knäet och sucka: kommer — kommer inte.»

Hennes skratt lät bittert.

Anna ämnade uttrycka sin förvåning öfver att Lizzie syntes förgäta sin förlofning för tillfället. Men ankomsten af en fetlagd, medelålders man, med en stor rosenbukett i handen, afbröt samtalet. Han sträfvade, svettig och varm, sandgången framåt. Fästmön gick honom till mötes. Anna dröjde af blyghet. Hen-

nes tankar dröjde ock vid Lizzies domslut: »när någon kommer, är han vanligen icke den rätte.» — »Det är sant här», tänkte det unga barnet. »O, huru sorgligt, om det *ofta* vore så! — Han kysser henne! Nej, Lizzie tycker nog mera om honom, än hon vill låtsa om!»

»Det är så förbannadt hett på gatorna! Ursäkta, min lilla Lizzie, de der små adjektivena tycker du ej om, det var sant! Om jag ändå begrepe, hvarför det ena ordet skall vara sämre än det andra?»

»Det är inte heller ordet jag ogillar, men smaken som väljer dem», sade fästmon, eljest litet nådigare stämd genom buketten och de lyckligt eröfrade biljetterna. »För resten är det adverbier och ej adjektiver, de der förargelseklipporna, på hvilka du alltid törnar.»

Hennes fantasi fasthöll ännu den bild af ett fartyg, som hon nyss frammanat. Stackars Adolf, i ljusrandig sommardrägt, var långt ifrån att ana huru hans välfödda gestalt lånade sig åt den i flykten gripna bilden.

»Om ni tillåter, går jag strax att uppsöka de svalkande vågorna här i badhuset?»

»Ja visst, det är helt naturligt», svarade fästmon.

Han märkte ej hånet. Blott Anna.

Lizzie satt drömmande qvar. Aftonsolen rosenfärgade hennes kinder. Allt strålade, utom hon sjelf.

»Ett stöd», hviskade hon. »Hvem kan hafva stöd af en för kort käpp! För att stiga högt, högt mot fjelltopparna, behöfver man alpstockar, dubbelt så långa som en sjelf. — Alltså nedåt, nedåt med mig!»

Hon syntes grubbla: »Hvarför skall verlden också

anse en ogift qvinna nära den kritiska åldern som en tafra utan ram, som något ofärdigt, som lemnas derhän tills vidare? — Snottra kallar han sitt gods! Hvarför ej Snattra rent ut? Jag tycker mig redan gå som en anka och vagga der i alléerna . . . äta, dricka och sofva. — Stackars Adolf! Har det då kommit så långt, att jag ej ens uthärdar att tänka på dig utan den outhärliga förströelsen bredvid att smått drifva gäek med dig? Med en fästman kan det möjligen gå an — till en tid. Men den äkta mannen! — Vanligen åtaga sig för resten andra välvilliga menniskor det bestyret. — *Undermålig*, det är ordet! Jag är ej lång, utbrast hon halfhögt och sprang upp, gripande om en gren af löfverket öfver sitt hufvud, »men ett visst slags män ser jag ofrivilligt öfver axeln!»

Hon kastade hufvudet med en stolt åtbörd bakåt och försyann genom glasdörren inåt huset.

Följande dags förmiddag, under det Anna prydde rummen med blommor till de väntade föräldrarnas hemkomst och fästmannen, beväpnad med metrefven, öfverlemnade sig åt sitt älsklingsnöje, satt Lizzie fullt ostörd, upptagen af samma dilemma som qvällen förut. Då hade hon redan afgjort saken, och ett påbörjadt bref der inne hotade den intet anande fiskaren med att Snottra skulle komma att sakna kronan på alla sina härligheter — en ung herskarinna. »Bäste Adolf! Sedan en tid», stod det på bladet i den vårdslöst uppslagna portföljen. Men afbruten af nya betänkligheter, hade hon stannat der. Hade hon öfver hufvud rättighet att genom en brytning betunga sin farbroder

med sitt underhåll för framtiden? Med sin goda skolbildning kunde hon visserligen öka lärarinnornas täta led. Men hon visste väl, att detta ej skulle ske så länge han hölle hufvudet uppe.

Hon hade härunder ej gifvit akt på ångbåtens hvissling der borta på andra sidan skogsdungen — ej heller hörde hon de jemna, fasta stegen af en fotgängare, som närmade sig villan. — Hennes själ sysslade med ett »vara eller icke vara», nära nog lika tryckande som det allbekanta. Först då trädgårdsgrinden öppnades och en lång kraftig man, hvars hatt skyggade ett solbrändt ansigte, närmade sig, reste hon sig öfverraskad. Han hade dock ej förr varseblifvit henne, förr än hennes namn med en välkänd stämmas tonfall uttalades och han med några få långa steg hunnit hennes sida. Ögonblickligen hade hon igenkänt denna röst, och skakad ej blott af öfverraskningens glädje, men af de nyss föregångna själsstriderna, förmådde hon ej visa sin vanliga, lediga hållning. Ej ens den naiva Anna skulle med ett så rörande uttryck utropat: »Min Gud, han kommer verkligen!» och det var endast en ren naturnödvändighet som kom henne att nästan sjunka ned, der hon nyss suttit.

Den ankommande, måhända nyss förut oviss om sitt mottagande, kunde ej misstaga sig på vare sig ord eller åtbörder. Med en blixtnabb blick på de närliggande fönstren grep han flickans händer, ånyo upprepande med ännu innerligare uttryck hennes namn. Han stod just i begrepp att kyssa de fina fingrarna, då han varseblef ringen. Han störtade upp.

»Lizzie!» sade han, och en vredesrodnad öfverflög honom. »Säg mig, huru jag får tyda mitt emottagande!

Ringen här visar, att jag ej har rätt att tro hvad mitt hjerta hoppades af dina blickar, din helsning. Du är en annans brud?»

»Vänta», ropade hon och ilade in i rummet till skrifbordet, grep det ofulländade brevet och återkom.

»Läs», sade hon. »Detta är början till det bref, hvarmed jag ville bryta en förbindelse, som jag ej längre uthärdade. Jag öfverlade med mig sjelf sättet för brytningen, då du kom.»

Ännu låg djupt allvar i hans blickar.

»Du vet, att jag ej har något att förebrå dig, inga brutna löften, intet gifvet hopp! Men såsom half engelsman håller jag familjens intressen så heliga att jag med ditt tillstånd aflägsnar mig till dess detta är uppgjordt med någon, som ännu synes hafva bättre rätt än jag.»

»O, om du visste», utbrast Lizzie.

»Jag hoppas få veta allt som rör dig framdeles. Äro de dina hemma? Man synes här liksom i Amerika lemna åt de unga damerna att allena göra les honneurs!»

»Farbror och tant väntas hem hvarje ögonblick», sade Lizzie. »Ångbåten, hvarmed du kom, har redan passerat vidare. Vill du ej antaga deras gästfrihet för dagen?»

»Tack, i morgon», sade han betydelsefullt. »Jag har en vän bosatt här bredvid, som jag ämnat uppsöka. — Du kunde ej önska att min känsla i detta stycket vore mindre grannlagas», tillade han i låg ton. »Innan kort hoppas jag hafva rättighet att säga dig anledningen.»

Han undvek att se på henne. — Han bugade sig derpå och gick, ännu raskare än han kommit.

Lizzies tankar hvirflade. »Kommer, kommer inte», brusade det inom virrvarret; och då hon hörde de sista ljuden af fotstegen, störtade hon upp, grep en tufva af de blommor hon föregående afton hånfullt sönderplockat och hviskade ännu en gång: »O Gud, han kom!»

Hon kände sig som i feber och tillbragte dagen på sin soffa. Fästmannen dvaldes på sjön.

Ödet gynnade henne dermed att Adolf följande morgon för Snottras angelägenheter måste bege sig till staden. Han möttes i sitt vanliga logis af ett långt bref, som han med någon möda läste.

»Lilla Anna är långt snällare», mumlade han. »Hon har ett sådant vänligt leende. Kanske, då det här första är öfver, att jag kan göra ett försök på det hållet. — Hon såg så glad ut, när jag tömde aborrarna i köket. 'Det ser ut som fisken ej vore rädd för kusin Adolf', sade hon. 'Pappa får aldrig något.' 'Jag skall säga Anna hvarför', genmälte jag, 'jag är så tålig!' 'Det tror jag verkligen, nästan för mycket till och med', sade hon. Männe den lilla haft en aning om uppslagningen?»

Han skref nu med stor kontorsstil:

»Fröken Lizzie!

Mina känslor hafva också svalnat. Men af höflighet har jag lemnat första steget åt fästmon.»

Han inlade ringen och lemnade det lilla paketet i ångbåtsstäderskans vård, som ock ombesörjde dess rätta fortskaffande.

Lizzie kramade det stora brefvet med det korta innehållet.

Hennes ansigte syntes blekare, då hon sade: »Och

för en sådan stock har jag offrat hela natten för att på ett delikat sätt säga honom, att han är ett oförligt nöt! Men ej ens *det* har han begripit!»

Hon stack brevet i sitt skärp.

En orolig känsla, att Fritz i alla fall skulle anse henne nedsatt i sina ögon, tryckte hennes sinne.

Och ändå, vittnade ej just hans allvar om, huru nära hon låg honom om hjertat. Hvarför hade han ej skrivit dessa år?

Hon såg på de vissna blommorna, som hon kastat ifrån sig aftonen förut.

»Kanske ser han mig så?» suckade hon.

Hon ordnade det skickligt, så att de vid hans ankomst strax skulle vara allena.

Nu hörde hon hvarje fotsteg, skymtade hans gestalt vid hvarje krökning af stigen. Men ej för guld hade hon ilat emot honom. Tyst, allvarlig såsom han, räckte hon honom brevet. Vid läsningen spred sig ett solsken öfver de mörklagda dragen.

»Jag behöfver alltså ej såsom gentleman hysa några dubier», sade han gladt. »Detta har varit en förbindelse, der böjelsen spelat en obetydlig roll.»

»På sin höjd sufflörens, hvad mig beträffar», sade Lizzie. »Jag har aldrig lyckats känna hvad jag vid hvarje tillfälle visste hade varit det naturliga.»

»Innan jag mottager flere förtroenden, vill jag säga dig, att jag kommit till Sverige uttryckligen i afsigt att skaffa mig en hustru. Är det en stor öfverraskning för dig, Lizzie?» — Det soliga uttrycket spred sig äfven till hennes ansigte. — »Flyttfoglarna återvända till gamla bon! Jag visste knappt huru kär du ännu var mig, förrän jag fick se dig, min Lizzie! Det

var som om en ström vält fram inom mig! Derför höll jag på att qväfvas, när jag såg ringen på din hand. Jag kände ock blixtnabbt, att min tystnad hade någon skuld, och dock ville jag ej förut genom bref binda en så vacker flicka som dig, Lizzie, vid en man, som du ej sett på åtta år!»

»Men du ogillar mig mycket, Fritz?»

»Ja visst, du hade slagit in på orätt väg och måste vända eller gå baklänges, hvilket båda delarna är obehagligt.»

Lizzie började en skildring af sin förlofnings-tid:

»Man blundar, döfvad af de rökelser som omgifva en fästmö», yttrade hon, »blundar för sin fästmans klotrunda dimensioner, hvilka erinra om de puddingar, han så gerna förtär. Ägaren till Snottra gård, med tillhörande inventarier, öppnar ett lugnt hem för den, som står allena i verlden. Man hör kärleksord framhiskas af hans visserligen något tjocka läppar — à propos, Fritz — du har läst om huru prairien dånar under den framilande buffelhjordens stampningar?»

Fritz såg upp, förbluffad.

»Nåväl, — sedan en tid kände jag marken darra under mina fötter — dumheten och råheten voro mig nära in på lifvet. Jag fruktade att trampas ned af dess tunga klöfvar!»

»Aha! jag förstår! Men jag vill göra dig uppmärksam på, att äfven jag älskar pudding!»

»Bah, det är ej *att* man äter som stöter mig; men den affär man gör af saken.»

»Hm!»

»Jag började ofrivilligt drifva gäck med honom,

som jag lofvat helt andra känslor, och min kusin, Anna, häpnade öfver min stämning. Jag led af en känsla af tråkighet, af hvardaglighet, som blef dödande.»

»Men, Lizzie, äfven i hvardagliga ämnen kommer jag att påkalla min hustrus uppmärksamhet. Hon måste i utbyte mot min kärlek och beskydd skänka mig sin sympati utan inskränkning, och åtlöjet, min Lizzie, det finner ingen plats inom ett så allvarligt förhållande.»

»Man skämtar ej med en rese som du», log Lizzie. »Du kan ej tro huru jag känt mig stundom lik sköldmön i våra sagor, Brynhild, som blott ville besegras af en starkare.»

»Låt mig då genast förvissa mig om segern», sade han, omslutande henne med sin arm. »Bunden af osynliga band för alltid; men fri att med dessa kloka ögon se och döma som förr» — han kysste dem ömt — »fri att med denna värtaliga lilla mun orda om allt efter godtfinnande.» Han kysste henne nu såsom sin brud. »De bojar jag omtalar, Lizzie, binda oss båda lika.»

Hon lutade sig mot hans starka arm. Det skulle ej varit lätt att säga hvilketdera som gladdde henne innerligast — hans varma känsla eller det sätt, hvarpå han uttryckte densamma.

»Fritz! Du, en praktisk handelsagent, uttrycker dig ju som en poet.»

»Om så är, beror det af att min ungdomskärlek nu slår ut i blomma. Hvad poesi angår, läser jag nästan aldrig någon, utom min Shakespeare, som ligger vid min hufvudgärd året om.»

»Med den källan att ösa ur skall jag ej vid din sida lida af andefattigdom», sade hon.

»Hvem vet? Kanske skall du snart höra dånet af stampande klöfvar!»

»Fy, Fritz. Nu gör du narr af mig.»

»Jag hoppas, att min Lizzie kan förlåta och öfverse med en brist, såväl som med en förseelse, att hon är en god, ej blott en förtjusande qvinna?»

»Jag vet ej, Fritz. Stundom fruktar jag att ej vara det nog», hviskade hon. »Du skall hjälpa mig.»

»Du har blifvit bitter under fäfäng väntan», sade han. »I min famn skall du återfinna den qvinliga ljufheten, som jag, näst sinnets renhet, värderar högst hos en maka. Intelligensen är förträfflig, men hjertat framför allt, du vet det, Lizzie.»

Då hon såg upp vid hans ord, erinrade hon sig ofrivilligt sin egen liknelse om alpstocken, som underlättar uppåtstigandet. Hon erfor själsligen det upptriskande intryck, som vandraren känner vid uppnåendet af toppen. — En ren luftström fyller bröstet, medan en lätt suck bortför erinran om dalens lemnade kvalm.

»Med honom går det uppåt», tänkte Lizzie. »Tack, Fritz», sade hon högt. »När du i framtiden någon gång blir stygg, skall denna stund uppväga mycket.»

»Stygg?»

»Ja, alla män blifva ju knarriga och likgiltiga med tiden.»

»Och alla hustrur nervösa och gnatiga!»

»Kanske.»

»I sådant fall få vi se till att omsorgsfullt väga jemnt!»

Och de skrattade i ungdomligt lefnadsmod.

»Om du funnit mig gift, Fritz?» framkastade hon.

»Då», sade han oförskräckt, »hade jag utan tvivel ändå sett mig om efter en svensk maka. Men med henne hade jag börjat lifvet i en annan och hvardagligare tonart. Något, som jag ville kalla min ungdom, hade då dött inom mig.»

Hon såg nöjd ut — och förde honom in till de öfriga.

Men i skogen, helt nära, gick lilla Anna. Hennes hjerta hade gifvit sig luft i tårar. Den var så romantiskt rörande, denna historiens upplösning. Fritz' återkomst, ny förlofning m. m. Och ändå tänkte hon ideligen på Adolf. Och Snottra gård, der hon genom uppmärksamt åhörande var nästan så hemmastadd som han sjelf, som nu skulle blifva utan matmor! — Hon hade starka landtliga tendenser. De öfvergifna, prydliga rummen der, delvis ordnade till den nya fruns emottagande, hägrade för minnet. Hon visste precis, att det skulle blifva creton med rosenknoppar i kabinettet. Hade hon ej alltid haft bättre reda på inredningen än Lizzie sjelf? — En kycklinghöna skrockade i omhågnaden till en närbelägen villa. — Och alla smådjuren se'n! huru hon gladt sig åt att få se landthushållning på närmare håll.

Hvad lifvet är konstigt. »Kommer någon, så är det oftast icke den rätte», hade Lizzie sagt, grymma Lizzie, hon hade bra ofta rätt! — Men nu rullade ett lätt åkdon emot henne. En herre i ljusrandiga sommarkläder satt der.

»Adolf!»

»Lilla, snälla Anna! det är jag, som besinnat mig

och ville säga ett vänligt farväl till er alla, innan jag reser till mitt Snottra. Anna vet, huru det nu står till?»

»Ja», sade hon förlägen. — »Lizzies ungdomsvän, Fritz, är der» — hon pekade mot villan — »han kom nu nyss.»

»Aha!» sade ex-fästmannen, som ej var fullt så dum som han stundom syntes, »blåser vinden från det hållet?»

»Nej», svarade flickan, »Lizzie hade börjat skrifva, innan han kom.» — Hon ville försvara sin vän, då hon kunde.

»Då är jag säkert mera välkommen en annan dag. Men när jag nu tagit vagnen en gång, får jag ej bjuda på en liten körtur ett stycke framåt?»

Anna hade ingenting deremot, och de hade ej hunnit många bösskott, förr än de genomvandrat i tankarna både cretonkabinettet och de andra rummen i den värderade landtgården. Adolf blef i längden så lifvad af hennes odelade intresse, att han öfverraskade sig med utropet: »Jag önskade, att det ej vore fyrti mil dit; ty då reste vi rakt fram med detsamma. — Anna», tillade han såsom förklaring, »är klippt och skuren till en landtmans hustru — förstår och är road af detaljer.»

Anna hoppade till vid detta svar på hennes morgonfantasier.

»Ja, ja, blif ej rädd för min öppenhet. Vi vända om nu till villan. Anna helsar i smyg till tant, att jag om ett par dagar kommer på — hm, afskedsbesök.»

Vagnen rullade mot staden.

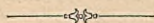
Anna möttes af Lizzies glädjestrålande ögon och behöfde inga utläggningar.

»Ibland, Lizzie», sade hon, omfamnande henne,
»kommer dock den rätte — när man minst väntar det.»

»Ja», svarade hon, »ibland!»

»Hufvudsaken är att ej komma för sent», inföll
Fritz, medan Anna undrade inom sig, huru många
dagar Adolf skulle dröja med sitt afskedsbesök.

»I alla händelser kommer han», tänkte hon.



En tioörings basarminnen,

tecknade af honom sjelf.



Mitt hemvist är någonstädes i Kråkvinkel, en stad, till hvilken man kommer, man må resa i hvilken riktning som helst.

Jag beder er om tillgift för att jag tager edra öron i anspråk för lefnadsöden af så anspråklös art som mina! Men ett skiljemynt ser aldrig till personen. *Fickan* gör ock mindre till saken — men *portemonnän!* Dess solida beskaffenhet betyder mycket; ty dels får jag der likaledes solidt sällskap, dels »faller jag eljest igenom», ett öde, som stundom drabbar bättre karakterer än min. Den portemonnä, från hvilken mina vandringar började, var väl »späckad», hvilket inom vår verld betyder, att den var full af mynt, hos hvilka plattheten och en yttre, temligen ytlig pregel voro ett gemensamt drag. Det vore orättvist att tillämpa samma omdöme på portemonnäns ägarinna, en vigtig, diger fru, van att dagligen i sin tjenst använda mynt af hundra gånger mera värde än mitt. Hon köpslog dock för tillfället med myndig stämman om något, för hvilket jag med min ringa halt skulle anses tillräcklig såsom pant. På detta finare sätt uppfatta vi mynt

det bruk man gör af oss; ty att det enskilda värde man ger oss är rent konventionelt få vi ofta erfara. Sålunda har jag sett en ung man ifrigt tillägna sig en tioöring, som föll ur en ung dames ficka och skämtande neka att återlemna den; medan han samtidigt slängde en krona åt en tiggerska.

Den digra frun ville, som sagdt, lemna mig i utbyte mot en del »småplock till tombolan»; — så der till en tioöres värde, högst, pr stycke, sade hon. »Det kan vara mest bara skräp», tillade hon, vägledande, »det är dock alltid bättre än nitvinster.»

Jag kände min platthet öfvergå till förintelse vid denna låga uppskattning af mitt värde och sökte dölja min blygsel i vecken af portemonnän. Men de tjocka fingrarna letade fram mig, och jag låg på disken, omgifven af dåliga skjortknappar, knappålsbref och fula bandstumpar, som sakta skötos ned i en väldig väska. Jag passade på och rullade mig ned på golvet: Hellre der än i judens penninglåda! Snygga fingrar kunna åter upplyfta mig till en värdigare plats, sade jag mig sjelf.

»Man får minsann taga vara på vexelpengar», sade nu den feta frun och upptog mig, pustande af ansträngningen. Jag inlades åter i portemonnäns bästa fack, till kronornas förargelse. »Skräpet», som jemte oss rymdes i väskan, skrymde mycket; men »hvem vill utbyta en enda af oss mot något af detta?» skramlade vi i korus.

Den kloka frun visste bättre besked. — Hon gick för att ordna till »basaren», till denna nyaste filantropiska bank, der välvilliga önskingar utvexlas mot klingande mynt, och barmhertigheten sjelf är tiggerska.

Ändamålet helgar medlen, sade jesuiterna fordom. »Medlen helga ändamålet», läspa de älskliga välgörarinna i Kråkvinkel, som hafva basaren i ordning långt innan en plan, en verkligt praktisk plan för medlens bruk blifvit uppgjord. »Kött och blod» betyda föga, då den uppoffringens hänförelse, som utmynnar i en basar, gripit tillställarinna! En simpel tioöring kan hafva tillfälle att uppfatta en hel del sådant. Om Jaggernauts hjul krossa Indiens fanatiska religionssvärmare, så gå här i stället »tombolans» obarmhertigt på bekostnad af darrande knän, matta händer och värkande ryggar hos de der sysselsatta.

Jag aflemnas nu af min ägarinna för att från jernboden hemta nubb till draperiers uppsättning. Hu! Skulle jag utbyta basarens glans mot spiketunnans närhet! det vore en för bjärt öfvergång. Lyckligtvis räddas jag från densamma genom någons försäkran, att dylikt fås »gratis» för basarens räkning. Jag uppfattar då, att basaren äfven deruti är en gudomlighet, att man offrar honom, ej blott sig sjelf och sina krafter, men ock temligen enhälligt jordiska häfvor, efter råd och lägenhet.

Der ser jag en rustande fru, som redan hunnit ordna sin butik, mottaga rapporter från hemmet af en rödbrusig piga. »Lilla Jakob har fallit utför trappan — Mina fått anmärkning för lexan — mamma borta på basaren.» Dessa halfhöga förtroenden visa mig, att äfven hemfriden måste offras på detta breda altare. — Frun svarar något om, »att man får hvarken mat eller dryck», och hennes bleknade drag bära syn för sägen. Jag gör en föresats att, i likhet med de andra, villigt offra mig till mitt sista öre för det stora men dunkla

målet — och första basardagen infinner jag mig ånyo, jemte många kamrater, på en nätt bricka, der den tjocka frun har sin vaxlingskassa. — Belysningen bländande, trängseln fruktansvärd, anordningen ojemförlig!!! Om ett »upplåst» mynt ej vore en anomali, skulle vi alla bli högligen upplåsta. Den feta frun pöser af sjelfbehag. — »Skräpet» går bra. — Tombolan surrar. — — En herre återvänder för tredje gången med ett par barnsockor till den butik, der vinsterna utdelas.

»Detta är tredje gången jag återskänker min vinst», säger han åt de skrattande dalkullorna. »Mina damer, af barmhertighet, låten mig ej tro, att Kasems tofflor spöka här.» Han vågar ej taga flere lotter; han ser barnskor och tofflor hota sig öfverallt.

»Huru skall *du* hålla ut?» hviskas i ståndet bredvid till en blek fru, som synes hållas uppe mera af viljekraft än nervstyrka.

»Kära du, jag vore som en trasa, om jag ej tagit morfün», hviskades tillbaka; »en sådan här dag får man ju offra allt!» tillades med en blick som om landets välfärd och litet till stode på spel.

»Hm! Hm!» sade en äldre herre, som hört replikerna och gick vidare.

»Jag dör af hunger», hviskades från andra sidan.

»Se här, tag och köp dig bakelser», svarade min tjocka fru.

I ett nu var jag i buffeten, der knuffar vaxlades *utanför* och pengar *innanför* disken.

»Min nådiga! I engelskan betecknar samma ord *sött* och *ljuft*», läspade en herre med smäktande blick, medan en maräng gled inom hans läppar. Tillåt mig

säga, att här . . . hm . . . så serverad . . . sammanfalla båda begreppen!»

Han ansåg sig hafva sagt en lyckad artighet, medan jag, utlemnad i vexling, klämdes af hans klibbiga fingrar. Den unga damen såg naturligtvis så söt ut som om hon sjelf sväljt merängan.

Kort derpå bytte han ut mig mot en ros. Men den täcka, italienska blomsterflickan släppte mig på golfvet, der jag rullade under bordets draperier. Fåfängt att söka!

»Ville ni blott taga mig sjelf i utbyte», sade han, med kärliga blickar öfverfarande hennes täcka, vårfriska gestalt.

»Nej, ej en gång på köpet», svarade hon spetsigt. »Så stort skiljemynt kunna vi ej begagna, och naturligtvis ville jag snart vexla», tillade hon med betydelsefull ton.

Han syntes sentera andemeningen och vek åt sidan. En nätt skospets stötte nu till mig.

»Åh, se min tioöring», ropade samma friska stämma. »Du skall strax blifva använd till något roligt.»

Kort derpå lade hon mig i handen på en liten »spågubbe», som med kloka, klara ögon och skalligt hufvud såg sig omkring, medan han stod och väntade på kunder. Han hade knappt fattat om den lilla handen, förr än han utbrast: Lilla fröken har nyss räddats ur en stor fara, men kommer snart i en ännu större, som får den bästa utgång.»

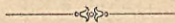
Flickan drog bestört handen undan.

»Jo jo», flinade den lille gubben — »man vill aldrig höra sanningen.» —

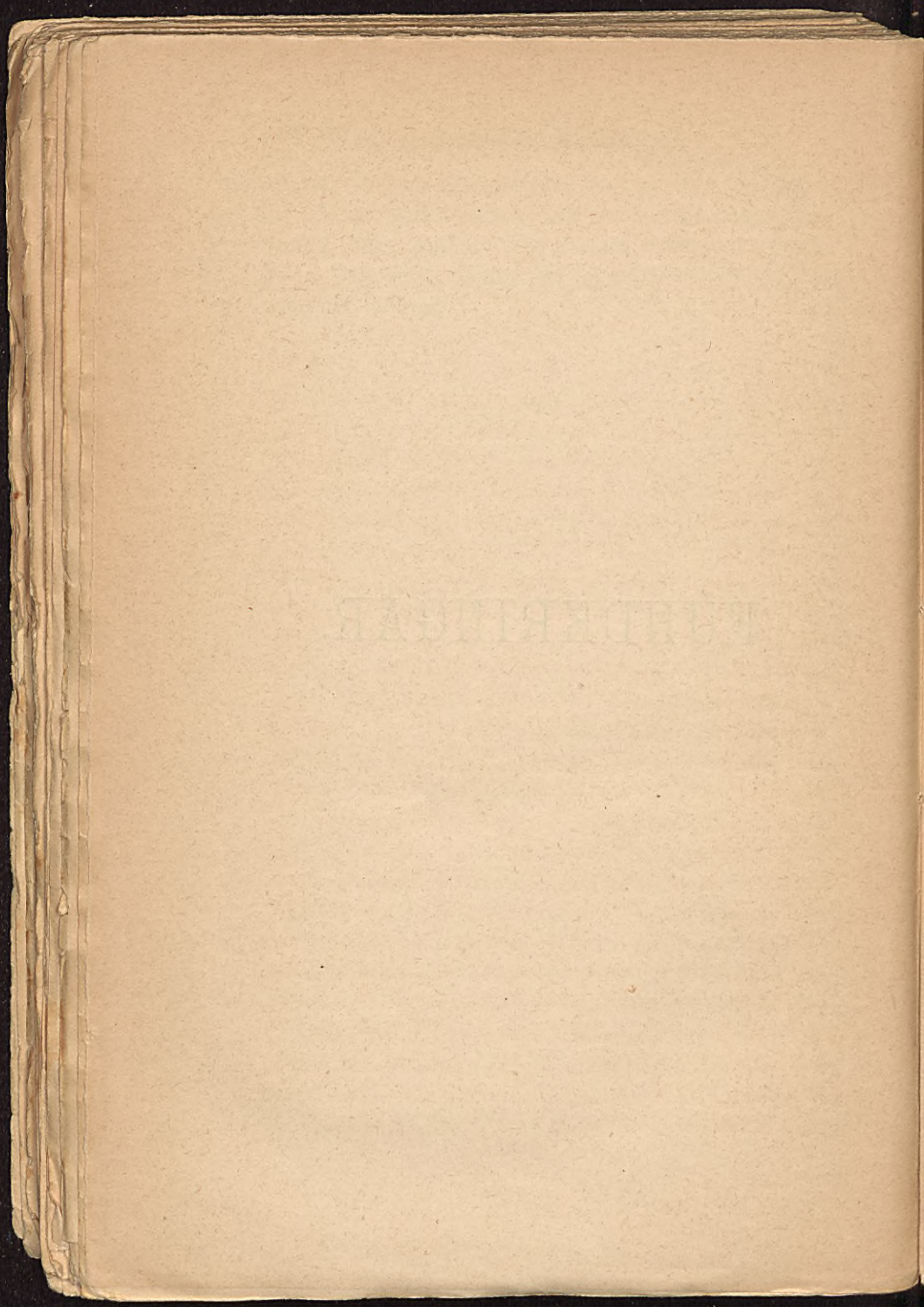
Skratt och trängsel. — Der borta skryter en rosslig röst med att han vill gifva allt hvad han har i fickan för den vackraste rosen. En stor sedel lägges härvid i blomsterkorgen. En vänlig hand smyger den åt sidan, och vid klarare vätskor har den oförsigtige en ros mindre och sin kassa långt större påföljande dag. En fru bjuder ängsligt på en syperb porslins-pjes, som nu, jemte mycket annat, på auktionen går till röfvarpris — hon har nu ropat in sin egen gåfva! En annan ser med häpna blickar den ståtliga, broderade mattan, hennes gåfva till basaren, vunnen på ett improviseradt lotteri af en sotargesäll. Hon känner honom väl; ty han sotar årligen hennes ugnar. En liten flicka, som smugit sig olofligt upp på basaren för att få träffa »mamma», får bannor och gråter. Jag följer den lille gubben in i ett sidorum, der han kastar mig och många mina kamrater i en påse och säger: »Jag spår, att många tioöringar af de här gjort en rund kring hela basaren!» och hvad mig beträffar hade han ju rätt . . .

Då jag efter flere ytterligare »vexlingar» slutligen några dagar derefter hamnade i en portemonnä, som doftade af ryssläder, fann jag rådrum att öfvertänka hvad jag uträttat. Mycket! utan tvifvel. Jag hade skaffat en hungrig en bakelse, beredt en täck flicka tillfälle att afskeda en friare samt framkallat en spådom om en ny sådan, mera välkommen; sett hela Kråkvinkels societet i högtidsskrud, rest och rullat ur ficka i ficka och med min bråkdal bidragit till den nödiga summan i och för en blifvande barmhertighetsinrättning, som ännu ingen saknat, men som en gång skall visa sig outhärlig. Jag har varit ett

uttryck för den hjälpsamhet, som ej skyr uppoffringar då det gäller ett godt om än i öfrigt något obestämdt mål. Jag har med ett ord varit med om en basar, och detta lämpar sig utan tvifvel bäst för en ombytlig tioöring.



FUNDERINGAR.



Moderna sphinxer eller förstenadt hemlif.

Man vet, att egyptisk visdom förlyfte sig på problemet om lifvets och dödens ömsesidiga förhållande, att den i sjelfva verket påtryckte döden lifvets stämpel och tvärt om. Medvetandet om döden genomgick nämligen bestämmande en egyptiers hela lif. Se ock på dessa melankoliska sphinxanleten, som, trots jättelika dimensioner, synas hafva den tår förstelnad i ögat, med hvilken de begråtit tråldomen under förgängelsens lag, denna menskliga fysionomi, som likasom med en qväfd suck fåfångt söker lösgöra sig från den förtungande djurkroppens omedelbara närhet. Hvilken förnedring, hvilken stum smärta! Den imponerande storheten af dimensionerna framträder såsom intryck först senare. Dysterheten, det tryckande allvaret, är det förherskande. Lifvets tunga gåta i sten!

»Ho skall välta oss stenen från grafvens dörr?» suckar såsom i evangelium, så äfven här, det skälfvande qvinnohjertat. Ingenstädes i forntiden gifves ett svar, förr än uppståndelsens ängel bröt inseplet och frälste den bundne anden. »Kristus är uppstånden», der är underverket, som med sin kraft bär hela den nya lifsåskådningen. Tvisflarne måste återvända till öknens dystra torrhet, till sphinxens stumma gåtor!

Hvar finnes i det moderna kulturlifvet en mot-

svarighet till denna förstenade dysterhet? Den finnes inom hvad vi kalla förstenadt hemlif. Den finnes der, hvarest familjelifvets ledare kunna sägas i viss mån ej vara färdiga med sin egen inre lifsuppgift, men der en ömtålig ande, sårad af lifvets skärande disharmoni, gömt sig i mumielik slutenhet. Der, hvarest hemmet blott utgör ett skydd mot profana blickar och en tyst förbehållsamhet såsom ett pansar omgifver familjens öfverhufvud. Der är det glada leendet en försmådd vanbörding från ett föraktadt verldslif. Den sköna konstens verk och fåfångans glitter intaga en gemensam plats under förteckningen »kontraband» eller lyxartiklar och beläggas med försigtighetens skyddstull. Själen rufvar öfver en gömd sjelfförebärrelse eller en djup, otröstlig sorg. Der finnes ett förstenadt hemlif! — Glädjens sol blickar icke in genom nedfälda gardiner, och barnen i ett dylikt hem måste söka denna oundgängliga lifskost på annat håll, eller blifva förvissnade och tynande. Den rastlösa idogheten söker förgäfves fylla de hemska, genljudande tomrummen i ett dylikt hem. Arbetet och andaktsöfning jemte en snarare underförstådd än uttalad familjekärlek äro de ändpunkter, inom hvilka lifvet och rörelsen inom ett af dessa hem måste utveckla sig. För skämtet, för den måttliga njutningen, för den sorglösa munterheten har det inga gästrum eller ock knapphändigiga. Dessa hemmets trefna tomtar måste därför oftast flykta på dörren. Här erinras man om ett litet barns fråga: »Är Gud glad?» Ja, för visso! Glädjen är såsom skummet på lifvets ädlare vin. Den friska glädjen, lika sann som outhärlig, behöfver en solid grund och djupa rötter. Dysterheten växer äfven djupt; men i den rufvande

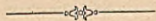
sjelbetraktelsens, den egoistiska sjelfrättfärdighetens vattensjuka grund. Glädjen är för det sanna allvaret hvad tron är för den sanna ångern, lagens fullbordan genom evangelii kraft. För harmonien i lifvet är den outhärlig. Derfor äro ock friska barn, utan all öfrig tillskyndelse, om de blott på intet vis förtryckas, alltid glada.

Hvilken är då den gåta, som dessa moderna stenfysonomier gömma? Nästan utan undantag en familjesorg af det slag man önskar dölja, någon gång blott en sårad egenkärlek, som af lifvet kräft mera än det gaf, ofta nog ett fruktlöst grubblande tankelif. Och för detta efterhängsna spöke från det förflutna uppoffra de ögonblickets starka kraf på ett oundgängligt livsvilkor, glädjen, det spänstiga bärande sinnet, som likt en bepröfvad ponton lyfter bördor många gånger tyngre än dess egen vikt, hundrafaldt tagen. Det är som en trädgårdsmästare, hvilken öfver spirande plantor oförsigtigt utkastar hvad han nyss såsom ogräs utgallrat.

Nej, öppnom fönstren för den barnafriska glädtheten. Låtom sång och välljud fylla luften, skratt och skämt aflösa hvarandra. Lemnom dysterhetens fuktiga skuggor åt de grafhvalf, der döden gripit sitt rof, och äfven *der* sättom öfverskriften »resurgam».

Lifvet är starkare än döden. Glädjen är lifvets vin. Kristus har räckt vinet åt de sina, ej blott vid den heliga afskedsfesten, men vid en af lifvets högtider. Det är kristligt att glädjas, det är hedniskt att hopplös rufva öfver svårlösta frågor. Lemnom rufvandet åt tårlösa stenjättar. Bort med ett förstenadt hemlif!

Lefve glädjen!



Soluppgång om våren.




Det går en sakta susning genom lunden. En mild halfdager breder sig öfver nejden. Småfoglarna låta höra dessa egendomliga enstaka qvitter som påminna om att naturen vaknar. Ett rosenskimmer höjer sig öfver synranden; och hafvets dunkla silfverrand glittrar i öster som diamanter. Nu synes hon, glädjebringaren, lifsväckaren. De långa värmande strålarna famna och smeka den vaknande världen. Hvarje liten vårblomma nickar ett lycksaligt god morgon med daggtårar i ögonen. Fogelkonsertens första nummer är i full gång. Välljud och ljus fylla världen. Färger och former hafva ånyo besvurits fram ur mörkrets kaos, återtagit sina praktkläder och afkastat nattdräktens grå domino. Solen, dagens herkarinna, intager tronen.

Så, då kärlekens vårmorgon sprider en vaknande lyckas skimmer, breder hon rosenfärgen öfver lifvet. Hoppets småfoglur bygga nyvakna sina bon under jublande sånger, aningens blyga blommor blicka fram ur själens djup, och i solglans strålar framtidens förut dunkla fjärran. Det är sol och vår i hjertat och i lifvet.



Månsken öfver skogssjön.

 öfver den djupa insjöns vågor dallra månens fina strålar. Der borta vid den ena stranden samlas de till en glimrande jättebägare, bräddad med det perlande, skummande vin, som skogsfrun bjuder åt bergens tomtar, der de myllra fram ur de dystra bergsskrefvorna af klippkedjan der borta vid den oupplysta sidan af sjön. Tyst! En susning ilar genom furorna! Den växer, den stiger till ett brus, ett doft klagande. Det är återljudet af skapelstens suckan.

I månens glans har den sett sitt anlete, dystert fläckadt af lifvets mörka minnen. Förvidna, knotiga, förvirrade blicka buskar och träd upp ur den åter-speglande insjöns ram. Men månens strålar smeka, uppmjuka och förmedla i veka, förmildrande dagar all denna sträfva stelhet, denna okufliga, stenhårda förtviflan hos skogens mossklädda resliga veteraner. Den lyser sin väna frid öfver ärriga anleten, öfver knotiga drag, och skogens skugga synes mindre tung, mindre tryckande sluten. En dallrande smekande slöja omhöljer och smyger sig tätt till hvarje skroflig stam. — Så genombryter stundom aningen om det eviga, om *ljusets* och *livets* seger, en dyster förtviflans nattdunkel.

Allena.

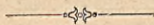
Runnen till den svindlande bergstoppen skall den oförtrutne turisten visserligen till en början känna sig segerdrucken öfver ett hunnet mål, ett öfvervunnet motstånd. Men det närmast följande intrycket måste vara känslan af en förtryckande ödslighet. Naturens imponerande majestät skänker ej nog sympati åt ett klappande menskobröst. Han ser sig om efter föraren, och genom den tunna luften söker han meddela sig, underhjelpat af blickarnas språk.

Det gifves menskliga andar, som genom begåfning och utveckling befinna sig i en dylik djup isolering, höjda öfver omgifningen, men icke öfver behovet af sympati. Ofta nog fostrade inom den lägre folkklassen, men med själsgåfvor, som snart föra dem till de högre och högsta platser i samhället, är hos dem redan den oreflekterande barnasjälen en skygg, oförstådd varelse, som drager sig undan den gröfre beröringen och af nödtvång döljer sig bakom slutenhetens skärm. I senare lefnadslägen framkallar en ömtålig finkänslighet för bördens verkliga eller inbillade företräden en stundom omedveten harm öfver att det ges skran-

kor, öfver hvilka förtjensten icke kan intränga. Själfkänslan störes eller bringas ur jennvigt genom dessa vexlingar mellan såradt högmod och konstlad likgiltighet, hvarvid förmågan att insätta sig själf på den rätta platsen, eller en *lagom* själfuppskattning, blir slappad. Öfvermodet, stoltheten öfver andens företräden, bultar då på dörren. En sådan inre ställning hos chefen, vare sig inom kyrkans eller statens områden, vidgar oerhördt den redan genom yttre förhållanden bestående klyftan mellan honom och hans underlydande. Det gifves intet att fylla en dylik klyfta med utom det sant eller i högsta mening menskligas öfvervigt hos honom själf; eller att detta viljans område i hans lif är kraftigare än naturriktningen och omständigheterna. Men detta inträffar mera sällan. I dessa sällsynta fall är ock en dylik högt begäfvad chefs inflytande nära nog oberäkneligt stort. Menniskor inse instinktmessigt, att ingen själförsakelse eller själförnedring i Kristi mening är större än afståendet af grundade anspråk på verklig öfverlägsenhet, och intet exempel manar till efterföljd så kraftigt som det ödmjuka. Det stora, men själfsäkra retar stoltheten hos andra, väcker undran eller beundran; men kyler i längden. Den isolerade öfverlägsenheten förblir allena. Vi hafva svårt att föreställa oss en Shakespeare i verkligt själsutbyte med sin omgifning eller en närbeslägtad själ. De andar, hos hvilka Gud nedlagt en så stor rikedom, synas liksom han själf nödgas förblifva endast meddelande af sitt inre öfverflöd åt den mottaglige. Men för ett verkligt mottagande tillbaka finnes äfven hos dem ett tillgängligt grundvilkor: blicken för storheten i det lilla, för det kvalitativa, icke kvantitativa, hos andra andar. Äfven här

är kärleken fullkomlighetens band. Ingen människa kan gifva något bättre än sin kärlek. Men denna dyrbara gåfva kan äfven frambaras i lerkar, äfven den ringare begåfvade höjer sig genom kärleken ej blott till, men öfver sin rikare utrustade, men måhända mera själfviske vän. Och i insigten om detta största, detta, i saknad hvaraf man, såsom Paulus insåg, *är intet* äfven med alla andra gåfvor, ligger korrektivet för det lurande högmodet, ligger afhjelpandet af den andliga isolering, som öfverlägsenheten framkallar i och för sig. Utan tvifvel kan en varm familjelycka, en eller par trogna vänner fylla det genljudande ökenrummet. Men den stora anden kräfver vechselverkan med massorna, och endast människokärleken är stark nog att locka den öfver egna synpunkter rufvande anden ned från den upphöjda, men kyliga bergstoppen. Vistelsen på höjderna ger svindel, och en framstående mans ställning med afseende på sitt eget sjäslif kan ock i ett och annat fall jemföras med en svindel. Den svindlande blicken beräknar ej afstånd. Alla förefalla omätliga. Så ock här. I det han blickar ned i djupet af sin egen ande sväfvar hans uppfattning som en hastigt sjunkande eller stigande lodlina från högmodets höjdpunkt till själföraktets djupaste 0-punkt. Än beundrar han sin andes rika resurser, ordnar med välbehag sitt vetandes fack, framlägger med illa doldt öfvermod den klarare insigt han känner sig ega — lodet är hissadt. Derpå, trots belåtenheten med de sinnrika grepp, med hvilka han behandlar idéerna, såsom en skicklig fåktare sina tempi, sjunker lodlinan ned i misströstans dy utan att finna en fast punkt, från hvilken ett dugligt mått kan tagas.

En aggende disharmonisk känsla öfver olikheten mellan hvad viljan åstundade, hvad tanken drömde och hvad verkligheten hittills utvisar äro vanligen de tyngder, som draga ned i djupet och förlama en dylik mans lifsgerning, undergräfvade hans inflytande. Från oförmågan af en rättvis sjelfkritik till en öfverdrifven uppskattning af den allmänna domen är vägen kort. Menniskofruktan stäcker nu vingarna på andens örn. Från den fria höjdens kraftiga besittare blifver han en tam hemfogel, och kraften domnar genom oversamhet. Hvad denna andlige enstöring en stund med sjelftillfredsställelse sammanfattar, döljer han den följande med sorgfällighet för hopens dom, men, märk väl, icke af anspråkslös samvetsgrannhet, men af högmödig fruktan att ej nog senteras. I lifvets strid vill han ej insätta *allt*. Men blott den, som går med öppet visir och tager såren i ansigtet, visar det sanna kämpamodet. Ingen som skytt detta har uträttat något varaktigt stort. Ty den begåfvade mannens andliga lif tillhör hans samtid, och då han dolt dess skatter, rufvande öfver dem i skygg enslighet, har han begått en omedveten orättvisa, ett slags stöld mot densamma, och han har i lifvet och döden förblifvit — allena.



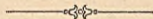
Slöjan.

Isis, som jemte Osiris, enligt egyptiernas visdomslära, utgjorde gudomlighetens förnämsta inkarnation, doldes af presterna omsorgsfullt för profana blickar, genom ett skyddande omhölje. Endast den invigde hade rätt, såväl som kraft, att mottaga den djupare insigten om alstringens, om lifvets och dödens, om den återväckta naturkraftens symboler. För de öfriga syntes hon blott såsom en qvinlig gestalt, med hufvudet doldt af en slöja. Till qvinligheten hörer ock, när den fattar sig rätt, i viss mån slöjan såsom ett betecknande attribut. Inom brudslöjans skira veck framlyser *brudens* blyga blickar; och under den ses i ynglingens drömmar den älskades drag. Den på en gång skönaste och sant enkla bild af *modern*, som vi ega i Rafaels berömda madonna di San Sisto, har han med fin konstnärinstinkt omgifvit med en tät slöja; en sådan som skyddar den spåde och aflägsnar föreställningen om hvarje hennes tanke på eget personligt framträdande. Och dock blicka dessa sköna ögon dubbelt fängslande ljuft fram ur det tunga omhöljet. Qvinnan i de katolska länderna, som med det sårade hjertat drager sig från

verlden eller i from hängifvenhet egnar sig åt likars vård, »tager slöjan». Det dystra nunnedoket är den mur, som öfverallt omger henne, sedan hon för egen del afsvurit lifvets skakande uppgifter och tärande oro. Österländingen omger föremålen för sin kärlek eller lystnad med svartsjukans tätaste slöja. Äfven då han betraktar qvinnan såsom handelsvara, anser han med rätta, att qvinligheten och blygsamheten äro ursprungliga för hennes väsen, utan hvilka egenskaper hon ej längre förblir sann qvinna. Den moderna åskådningen, ehuru den bortkastat mången slöja, har bibehållit qvinlighetens symbol utom i brudslöjan äfven i enkans sorgeduk. Det koketta floret, slöjans karrikatur, återstår äfven såsom ett slags utmaning snarare än omhölje. Den fina och sanna tanken i detta måste vara, att qvinnan gerna drager slöjans veck kring sitt dyrbaraste, sitt djupaste jag, sitt hjerta och sin inre verd. Man söke henne der, i hemmet, bakom slöjan så att säga.

Huru låter nu detta förena sig med den nya åskådningen om en uppgift i det allmänna? Hafva konstens prestinnor, som bära de främsta segerpalmer i denna tid, borttrifvit slöjan? — Qvinnor sådana som miss Nightingale, mrs Stowe m. fl. hafva de genom sitt verldsrykte gjort slöjan till ett »gammalmodigt» plagg? Icke helt. Äfven dessa skola såsom qvinnor icke vilja umbära vare sig brudens slöja eller enkans sorgedok. Med slöjan söndersliten, blygsamheten såråd, vore äfven qvinligheten död. Antikens gudinnor läto slöjan fara. Bakom deras ideala former doldes qvinligheten af skönheten. Denna senare bländade den närgångna blicken. Men de dödliga kunna icke umbära slöjan,

och äfven till nutidens qvinnor hviska vi: »glöm icke slöjan», då de våga sig ut på det allmännas stora stridsfält, vare sig på konstens eller filantropiens, vetenskapens eller litteraturens, der en skoningslös kritik riktar på dem sin eld. Äfven då skola de i sanning förblifva qvinnor, ju mindre de bortlägga slöjan, blygsamhetens, qvinlighetens — anonymitetens slöja.



RECEIVED
JAN 10 1907

A N M Ä L A N .

Det är visserligen icke första gången, som den författare, hvilken här döljer sig under märket **Jochum Nüssler**, nu framträder för offentligheten. Den läsande allmänheten har åtskilliga gånger förr tagit med intresse del af hvad han haft att i tryck framlägga. Då detta emellertid varit till arten vida skildt från det nu föreliggande och icke heller burit det märke, som nu valts, kan det med fog sägas, att man här har att göra bekantskap med en fullständigt ny författare på det novellistiska området. Att man i denne nye novellförfattare möter en mångsidigt bildad personlighet, en person med listig iakttagelseförmåga, stundom parad med humor, samt med det vilde öfver språket, som det novellistiska författarskapet minst af alla kan umbära, torde redan vid första ynomögnandet af dessa blad vara i ögonen fallande. Men i åtskilliga af de i detta häfte sammanförda teckningarna, af hvilka ingen varit förut *synny* i den periodiska pressen, synes ännu något mera vara för handen, som torde förtjena allmänna uppmärksamhet. Der möter en syn på lifvet och flere dess vighigare spörsmål, som bär prägeln af en omiskänlig originalitet, och denna originalitet sträcker sig äfven så till vida till framställningssättet, som detta — utan att ens närma sig de hyperrealistiska författarnes — likväl skiljer sig väsentligt och på ett fördelaktigt sätt från en äldre och ylligare, numera något förlegad framställningskonst.

Förf:s fordran på anonymitetens fullständiga bevarande har icke medgifvit någon eftergift. Så mycket torde emellertid få sägas, att namnet ingalunda är ett obekant. Kanske skulle det ensamt, derest det ej hemlighölles, samla en tabrik intresserad läsekrets. Förf. har emellertid velat, att hans författarskap må bedömas i och för sig, utan hänsyn till namnet. Utfaller domen gynnsamt, torde ytterligare en samling af samme författare vara att motse redan under en snar framtid.

Stockholm i Augusti 1884.

Förläggaren.